

FOTO: DEN BLÅ PLANET.

Skoletjenestens bestyrelse og direktørkreds**pr. 1. april 2014:**

Pia Allerslev (formand), Borgmester, Børne- og Ungdomsudvalget, Københavns Kommune
Malene Barkhus, Formand for Undervisningsudvalget, Frederiksberg Kommune
Karin Storgaard, Medlem af borgerrepræsentationen, Københavns Kommune / KKR Hovedstaden
Erik Kjølgaard, 2. viceborgmester, Lolland Kommune / KKR Sjælland

Else Sommer, Adm. direktør, Børne- og Ungdomsforvaltningen, Københavns Kommune
Mikala Jørgensen, Kontorchef, Pædagogisk Service, Københavns Kommune
Inger Andersen, Børne- og Ungedirektør, Frederiksberg Kommune
Frank E. Andersen, Direktør for Børn, Unge og Fritid, Gentofte Kommune / BKF Hovedstaden
Bjarne Voigt Hansen, Skolesektorchef, Lolland Kommune / BKF Sjælland
Morten Meldgaard, Direktør, Statens Naturhistoriske Museum
Tinna Damgaard-Sørensen, Direktør, Vikingeskibsmuseet
Karen Haumann, Vicedirektør, ARKEN
Poul Vestergaard, Leder af Skoletjenesten

Skoletjenestens faste medarbejdere pr. 1. april 2014:

Marie Damsgaard Andersen	Ulla Kjær Kaspersen
Linda Nørgaard Andersen	Marlene Kramm
Jane Bendix	Ulla Margrethe Madsen
Nana Bernhardt	Birthe Bitsch Mogensen
Mikkel Broe	Mia Lindegaard Pedersen
Marianne Bomgren	Kim Hollesen Petersen
Jutta Eberhards	Ulla Hahn Ranmar
Laura Dolberg Elkjær	Kari Eggert Rysgaard
Line Esbjørn	Lise Sattrup
Louise Fischer	Tine Seligmann
Bente Garbers	Mette Liv Skovgaard
Michael Bo Gyldebrand	Ane Riis Svendsen
Rikke Rosenberg Hansen	Katrine Noes Sørensen
Kirsten Hegner	Sara Tougaard
Marie Broen Jensen	Karsten Elmoose Vad
Pernille Haugaard Jensen	Dorte Vind
Pia Justesen	Hilde Østergaard

INDHOLD

Skoleåret 2012/13	4
Arbejdersmuseet	5
ARKEN Museum for Moderne Kunst	8
Danmarks Tekniske Museum	16
Den Blå Planet	19
Designmuseum Danmark	24
FILM-X / Det Danske Filminstitut	28
Københavns Befæstning	32
Københavns Museum	36
KØS – Museum for kunst i det offentlige rum	40
Museet for Samtidskunst	44
Nationalmuseet	47
Nikolaj Kunsthal	51
Sagnlandet Lejre	62
Skoletjenesten Musik	69
Skoletjenesten Teater (NY)	74
Skoletjenesten Öresund	76
Statens Forsvarshistoriske Museum (NY)	79
Statens Museum for Kunst	82
Statens Naturhistoriske Museum	87
Thorvaldsens Museum	93
Vikingskibsmuseet	99
Zoologisk Have	102
Besøgsstatistik 2011/12	108
Besøgsstatistik 2012/13	110

SKOLEÅRET 2012-13

De følgende sider giver en status over det forløbne skoleårs mange læringsaktiviteter, Skoletjenestens medarbejdere har tilrettelagt og gennemført i et givende og udbytterigt samspil omkring læring, oplevelser og faglighed mellem museer og kulturinstitutioner og de mange tusinde elever og deres lærere, der indgår i aktiviteterne. – Aktiviteter, der foregår i unikke læringsrum uden for skolen, og som samtidig er med til at berige undervisningen hjemme i klasserne.

For at sikre kvalitet og fortsat udvikling af læringsaktiviteterne samt videns- og erfaringsdeling har der i årets løb også været fokus på tilrettelæggelse og koordinering af studiegrupper, planlægning af temadage, udvikling og afholdelse af (studenter)underviserkurser og MuseumsUndervisningsUddannelsen (MUU) i samarbejde med Organisationen Danske Museer samt gennemført studietur til Berlin i efteråret 2012. Derudover blev der genoptaget et frugtbart samarbejde med CFU Titangade, der bl.a. har resulteret i en række fælles lærerkurser. Organisatorisk er Skoletjenesten fra starten af 2013 blevet knyttet til Pædagogisk Service, der er etableret i Københavns Kommune for at styrke skolernes brug af læringsmulighederne uden for skolen.

Medarbejdernes beskrivelser af årets aktiviteter afspejler den faglige bredde og de mange pædagogiske greb, der er karakteristisk for Skoletjenestens virke. Derved tilgodeser det daglige basisarbejde mange ønsker og behov, men det giver også grundlag for, at flere ønsker at indgå i samarbejdet omkring Skoletjenesten, blandt andet for at hente inspiration og erfaringer til til udvikling af egne aktiviteter. Som eksempler kan nævnes Den Frie Udstillingsbygning (sparring i forbindelse med projektansøgninger, undervisningsprojekt og indretning af værkstedsfaciliteter til undervisningsbrug), WOCO i forbindelse med det nye tiltag KidsCity, Frederiksberg Stadsarkiv (indretning af undervisningsfaciliteter i Rådhuskælderen og udvikling af nye undervisningsforløb), Øregaard Museum (sparring omkring undervisning til børn og unge). Blandt de nye, større samarbejdsprojekter kan nævnes etablering af driftssamarbejde mellem København, Rødovre og Gentofte om Skoletjenesten Københavns Befæstning, udvikling af undervisningen med nye undervisningstilbud og -materialer sammen med Danmarks Forsvarshistoriske Museum samt projektsamarbejde med Kulturregion Midt- og Vestsjællands projekt "Da Danmark blev til – fra vikingetid til Valdemarer" med henblik på at understøtte projektets børne- og læringsindsats. I det forløbne skoleår er rammerne for Skoletjenestens rolle i Nationalt netværk af skoletjenester endvidere blevet fastsat.

Besøgstallet i skoleåret 2012-13 viser et mindre fald, idet 209.141 elever og lærere har deltaget i undervisning ved besøg på Skoletjenestens afdelinger. Som det fremgår af medarbejdernes beretninger, fik lock-outen i april 2013 betydning for besøget på flere afdelinger – både i april og de efterfølgende måneder op til sommerferien, hvor skolerne skulle indhente det forsømte i forbindelse med eksamen. Bevægelsen i besøgstallet skyldes også de kendte stigninger og fald i de enkelte afdelingers besøg, der især afspejler særudstillingerernes forskellige relevans for undervisningen i skolerne. På trods af lock-out har enkelte afdelinger som f.eks. Designmuseum haft fremgang eller har – som Arbejdermuseet, Nationalmuseet, Statens Museum for Kunst og Statens Naturhistoriske Museum – fastholdt et meget højt besøg.

FOTO: ARBEJDERMUSEET & ABA.

ARBEJDERMUSEET

Skoletjenesten på Arbejdermuseet har formået at fastholde besøgstallet på trods af lockouten i foråret 2013. Besøgstallet har de sidste par år ligget stabilt på omkring 18.000 elever, hvoraf langt størsteparten modtager undervisning. Grundskolen udgør stadig den største brugergruppe af afdelingens undervisningstilbud og -materialer.

Vores fokusområder det sidste år har været centreret omkring kvalitetssikring og udvikling af eksisterende undervisningstilbud samt oplæring og uddannelse af en ny undervisergruppe.

Vi har 12 faste undervisningstilbud samt en byvandring. Hertil kommer et omfattende før- og eftermateriale til download på museets hjemmeside samt 5 gratis publikationer, der kan bestilles som klassesæt. Afdelingen har 12 timelønnede undervisere, hvoraf størsteparten er ansat inden for det sidste skoleår.

Drift

Driften fylder i stigende grad hverdagen for Skoletjenesten på Arbejdermuseet. Museets bookingsystem er stadig forholdsvis nyt og skal implementeres og rettes til løbende. Blandt de øvrige primære driftsopgaver det sidste år kan nævnes:

- Oplæring og supervision af undervisere
- Nyhedsbreve til arbejdermuseet.dk og skoletjenesten.dk
- Før- og eftermaterialer til arbejdermuseet.dk
- Opfølgning på bookinger
- Vagtplaner og kurser for underviserne
- Opfølgning og besvarelser på lærer- og elevhenvendelser
- Lærerkurser
- Oplæg på sommeruniversitetet, Københavns Kommune
- Indkøb og disponering af materialer til undervisning
- Vedligeholdelse af undervisningslokaler

Elev til elevformidling

I forbindelse med afdelingens deltagelse i Københavns Kommunes "Turbodansk-projekt" samarbejdede vi i år med 8. årgang på Den Classenske Legatskole. Forløbet strakte sig over to måneder, hvor eleverne hver fredag arbejdede med forskellige formidlingsformer på museet med fokus på perioden omkring det moderne gennembrud og industrialiseringen.

Forløbets slutmål var at sætte eleverne i stand til at undervise elever fra andre årgange på DCL i museets udstillinger og i den tematik og periode, de selv havde arbejdet med.

Projektet blev udpeget som evalueringsprojekt af de eksterne evaluatore, og projektet har ligeledes ført til etableringen af et egent-

FOTO: ARBEJDERMUSEET & ABA.

ligt partnerskab mellem Den Classenske Legatskole og Skoletjenesten på Arbejdersmuseet.

Ferie, ferie, ferie

Museets særudstilling "Ferie, ferie, ferie – slap nu af du har fri" har optaget en del arbejde i det første halvår af 2013. Skoletjenesten har siddet med i projektgruppen omkring udstillingen og dens opbygning, og afdelingen har på den måde sikret tematikker, der egner sig til børn og unge samt kan understøtte trinmål.

Til udstillingen er der udarbejdet et undervisningsforløb samt et materiale til mellemtrinnet. Forløbet lægger op til tværfaglighed mellem dansk og historie. Forløbets didaktiske greb koncentrerer sig omkring det narrative og sanseligheden. Til forløbet er der også udarbejdet flere materialer til før- og efterbehandling, som kan downloades via museets hjemmeside.

Historiedetektiverne

Afdelingen er i gang med en gennemgang af eksisterende forløb med henblik på at kvalitetssikre undervisningen. I den forbindelse er det gamle forløb "Familien Sørensen" til mellemtrinnet blevet opkvalificeret og har fået en ny struktur. Forløbet hedder nu "Historiedetektiverne – på sporet af familien Sørensen".

Forløbet har fokus på historiske spor, og hvad de kan fortælle os om fortiden. Eleverne arbejder undervejs i forløbet i mindre grupper med historiekufferter og et arbejdshæfte. Kufferten og hæftet skal sikre, at eleverne både iagttager udstillingen og dens fortællinger og samtidig forholder sig til de mere skriftlige arkivalier og kilder i historiekufferten.

Som en del af dette forløb har vi eksperimenteret med at forberede og motivere eleverne til forløbet på museet. Således modtager klassen en uge før undervisningen på museet et postkort med det første spor, som skal lede dem på sporet af familien Sørensen.

Learning Museum

Afdelingen har fortsat deltaget i projektet Learning Museum. Inden for det sidste år har vi afviklet 5 workshops for lærerstuderende fra Zahle og Metropol. Tematikkerne for disse workshops har været: Geografiundervisning på Arbejdersmuseet, Museumsdidaktik i historieundervisningen og Almen didaktik.

Ud over workshops har projektet ført til 2 praktikforløb for lærerstuderende samt skrivning af artikler til en kommende antologi, der skal afdække resultaterne fra Learning Museum.

Lockout

Afdelingens undervisnings- og udviklingsansvarlige var lockoutet som en del af konflikten mellem KL og Danmarks Lærerforening. Konse-

FOTO: ARBEJDERMUSEET & ABA.

kvensen af lockouten har været en udsættelse af udvalgte projekter og forløb, herunder et samarbejdsprojekt med Rigsarkivet, der er skubbet til efteråret 2013, og en opkvalificering af det eksisterende forløb i udstillingen "Industriarbejdet".

Læs, leg og lær med historien

Afdelingen brugte i foråret 2013 ressourcer på research og formulering af en projektansøgning til Kulturstyrelsens formidlingspuljer med henblik på at skaffe midler til et udviklingsprojekt omkring faglig læsning i museale rammer. Projektet implementerer erfaringer fra dels Turbodansk og Learning Museum. Projektet har modtaget 450.000 kr. i tilskud; det går konkret i gang i efteråret 2013 og forventes afsluttet juni 2014.

Projektets formål er at udvikle et fast undervisningsforløb samt materialer, der kan understøtte og styrke elevernes evne til faglig læsning og skrivning. Projektet har endvidere en ekstern evaluator, som undervejs har fokus på afdelingens pædagogiske praksis med henblik på en opkvalificering og udvikling af denne.

Blandt projektets samarbejdspartnere er UCC, CFU og Læreruddannelserne Metropol og Odense.

Praktikanter og samarbejder med skole- og uddannelsesverdenen

I forbindelse med Learning Museum har vi haft to lærerstuderende i praktik i andre skoleformer i juni 2013. Herudover har vi samarbejdet med dansklærere og læsevejledere Kirsten Baumann Jensen og Margit Haulund Larsen fra Den Classenske Legatskole i forbindelse med turbodanskprojektet samt testklasser i forbindelse med opkvalificeringen af "Historiedetektiverne – på sporet af familien Sørensen".

Herudover har etnologistuderende fra Københavns Universitet i forbindelse med deres formidlingseksamen udarbejdet undervisningsforslag til Skoletjenesten på Arbejdermuseet under vejledning og sparring med afdelingen.

Vidensdeling og erfaringsudveksling

Afdelingens medarbejdere har det sidste år deltaget i studiegrupperne: Faglig læsning, Underviserledelse og Historiepædagogik.

Herudover har begge medarbejdere deltaget i Skoletjenestens temadage og studietur til Berlin.

Afdelingens to medarbejdere har i perioden januar-maj været kursusledere på MuseumsUndervisningsUddannelsen, som er blevet udbudt og gennemført i samarbejde med ODM/Organisationen Danske Museer.

ELEVPRODUKT SVÆVEBILLEDE.

ARKEN MUSEUM FOR MODERNE KUNST

Skoletjenesten på ARKEN er en del af ARKEN Undervisning. Med udgangspunkt i ARKENs overordnede strategi om at skabe vedkommende og meningsfulde museumsoplevelser for alle borgere arbejder ARKEN Undervisning primært med fire indsatsområder: Skoletjenesten, talentudvikling, outreach og formidling. Denne årsberetning gør status over de drifts- og udviklingsopgaver vedr. Skoletjenesten, der er varetaget af den undervisnings- og udviklingsansvarlige og afdelingskolleger.

Med virkning fra september 2012 blev Jane Bendix ansat i et vikariat som undervisnings- og udviklingsansvarlig for Skoletjenesten på ARKEN, idet Lise Sattrup fik en ph.d.-ansættelse og søgte orlov. Lise Sattrup valgte efter endt orlovsperiode at fortsætte ph.d.-projektet, og Jane Bendix er fastansat som undervisnings- og udviklingsansvarlig på ARKEN pr. 1. juni 2013.

ELEVPRODUKT INDIA : ART NOW.

UNDERVISNING I SÆRUDSTILLINGER OG SAMLING

INDIA : ART NOW & INDIA : FASHION NOW

ARKENs store særudstillinger i efteråret 2012 bød på et inspirerende og farverigt møde med indisk samtidskunst og mode. Indiens økonomiske vækst har sat skub i udviklingen af både kunst og design og har været med til at sende begge områder langt ud over landets grænser i en dialog mellem indisk og vestlig tradition.

I Skoletjenestens undervisningsforløb satte vi fokus på spændingsfeltet mellem det lokale og det globale, det fremmede og det velkendte. Vi benyttede *rejsen* som oplagt metafor – men rejsen gik ikke alene til Indien, vi arbejdede sideløbende med “parallelrejser” til elevernes egen hverdag og erfaringsverden. Med afsæt i de kunstneriske strategier, som de indiske samtidskunstnere gjorde brug af, skabte eleverne deres egne fortællinger om kulturel identitet.

SKABER ABER FÆLLESSKABER

Copenhagen Art Festival satte i 2012 fokus på begrebet fællesskab. ARKEN sammenstillede i den anledning 17 samtidskunstværker fra egen samling, der på forskellig vis forholder sig til spørgsmål om, hvordan vi er fælles i verden, og hvad der gør os til mennesker.

I undervisningen blev udstillingen en anledning til at afprøve, hvordan vi i vores skoletjenesteforløb kan arbejde med samtidskunst ud fra et overordnet tema. Vores praksis har som oftest været at arbejde med samlingsværkerne ud fra den brede fælles hat *samtidskunst* for at sikre et bredt fortolkningsrum. At arbejde med værkerne under overskriften *identitet og fællesskab* fungerede imidlertid rigtig godt, idet det viste sig at styrke værkernes forskellighed og evne til at skabe dialog med elevernes erfaringsverden, og det hjalp lærerne til at tænke forløbet ind i andre undervisningssammenhænge på skolen.

Efter at “Skaber aber fællesskaber” lukkede i september 2013, har vi valgt at bibeholde *identitet og fællesskabs*-forløbene som fast tilbud knyttet til vores samling.

ELEVPRODUKT BILLEDDIGT.

CARL-HENNING PEDERSEN – 100 ÅR

I 2013 ville billedkunstneren Carl-Henning Pedersen være fyldt 100 år. ARKEN viste i foråret 2013 en stor udstilling med kunstnerens værker, hvis spændvidde i udtryk og medie rækker langt ud over de COBRA-malerier, kunstneren er mest kendt for. Fælles for hele hans oeuvre var et ønske om at skabe umiddelbare, spontane billeder.

I vores undervisningsforløb satte vi spørgsmålstegn ved Carl-Henning Pedersens syn på sig selv som “fantasiens maler”. Eleverne undersøgte værkerne gennem visuelle og sproglige meddigtninger, og undersøgelserne gav anledning til at diskutere, hvor billeder og fantasi kommer fra, og hvordan fantasi og virkelighed hænger sammen.

HOTSPOT CLUJ – NY RUMÆNSK KUNST

Udstillingen, der åbnede i maj 2013, valgte vi at inkludere i temaforløbene *identitet og fællesskab*. Fælles for mange af de rumænske kunstnere, der var repræsenteret, er en stor historisk bevidsthed, og deres værker kunne i undervisningsforløbene bidrage til en diskussion af bl.a. nationale identiteter og fællesskaber.

DIGITALE UNDERVISNINGSMIDLER

Vi har gennem adskillige år arbejdet med digitale undervisningsforløb. I løbet af skoleåret fik vi for alvor indarbejdet brugen af iPads som undervisningsmiddel og udfasede samtidig brugen af bærbare computere. Vi oplevede to helt store fordele ved at skifte til iPads: De er ekstremt brugervenlige, hvilket minimerer tiden, der går med instruktion, og de kan tages med overalt i udstillingen, hvorved det nære møde med kunsten forbliver en central dimension i de digitale produktioner. Vi har undersøgt og arbejdet med forskellige visuelle værktøjer og fået opbygget et lille repertoire for, hvordan vi herigen- nem kan arbejde med visuel betydningskonstruktion og refleksion.

DANS I INSTALLATION I INDIA : ART NOW.

UNDERVISNINGSMATERIALER

Gennem flere år har Skoletjenesten på ARKEN eksperimenteret med, hvordan vi kan skabe undervisningsmaterialer, der har høj brugsværdi for brugerne – lærere og elever. I 2012/13 ville vi gerne arbejde hen mod større fleksibilitet for lærerne og mere visualitet for eleverne.

Til undervisning i "INDIA : ART NOW" var undervisningsmaterialet et klassesæt af 16 farvepostkort af værkerne i udstillingen samt et idékatalog til, hvordan der kunne arbejdes videre hjemme på skolen. Tanken var, at postkortene kunne fungere som visuel fastholdelse af museumsoplevelsen og i øvrigt indgå i klassens arbejde efterfølgende, uanset hvordan lærerne valgte at vinkle deres undervisning.

Til Carl-Henning Pedersen-udstillingen var undervisningsmaterialet et klassesæt på 8 postkort af værker, der repræsenterede de tilgange og temaer, vi valgte at arbejde med i vores undervisningsforløb. Igen ud fra en tanke om at forankre oplevelse og refleksion i visuelle "huskekort" og lade brugsmuligheder være fleksible. Desuden fik vi trykt postkort, hvor eleverne selv udfyldte for- og bagside og adressefelt, og som kunne bruges fleksibelt til både skrive-, tegne- og evalueringsovelser af ARKENs undervisere.

I 2012 og 2013 deltog den undervisnings- og udviklingsansvarlige

i Skoletjenestens studiegruppe om undervisningsmaterialer. Her har vi fået stort udbytte af at erfaringsdele om mange forskellige måder at arbejde med undervisningsmaterialer på.

LÆRERKURSER I FORBINDELSE MED SÆRUDSTILLINGER

I forbindelse med hver af skoleårets to store udstillinger, "INDIA : ART NOW & INDIA : FASHION NOW" og "CARL-HENNING PEDERSEN 100 ÅR", afholdt vi traditionen tro et to- eller tretimers lærerkursus, hvor grundskole- og gymnasielærere blev introduceret dels til udstillingen, dels til vores undervisningsforløb knyttet til den.

Til lærerkurset i "CARL-HENNING PEDERSEN 100 ÅR" afprøvede vi en form, hvor vi satte flere stemmer i spil: Inspektøren på udstillingen introducerede til udstilling og koncept, den undervisnings- og udviklingsansvarlige introducerede til undervisningen, og efterfølgende blev deltagerne sendt på en stafet i udstillingen, hvor de mødte ARKENs undervisere og i praksis kunne afprøve øvelser og greb, som deres elever "bliver udsat for" ved et besøg. Dette er en form, vi vil tage med videre til kommende lærerkurser.

LÆNGEREVARENDE FORLØB

Udvikling af længerevarende forløb med dagtilbud, grundskole og ungdomsuddannelser har vi gennem flere år prioriteret højt i erkendelse af de særlige lærings- og dannelsespotentialer, der opstår, når uddannelsesinstitution og kulturinstitution arbejder sammen.

I skoleåret 2012/13 fortsatte vi arbejdet med at konsolidere vores *kickstart*-koncept med grundskoleklasser og en enkelt børnehave.

SAMARBEJDER & PROJEKTER

BROBYGNING

Det flerårige outreach-projekt "Kunstmuseet og de unge ikke-brugere mellem 15 og 25 år", også kaldet "Brobygning", afsluttedes i efteråret 2012. Projektet har arbejdet opsøgende med at etablere dannelsesforløb for unge i samarbejde med bl.a. ungdoms- og uddannelsescentre på Vestegnen. I foråret 2013 blev der etableret en plan for, hvordan dannelsesforløbene for unge efter projektafslutningen fortsat kan udgøre en del af vores tilbud.

MEDBORGERSKABSPROJEKTET

"INDIA : ART NOW" udgjorde ARKENs case i det tværmuseale projekt "Museer og kulturinstitutioner som rum for medborgerskab". Udstillingen og de tilhørende formidlings- og undervisningstiltag blev udviklet i dialog med medborgerskabsprojektets kernebegreber: flerstemmighed, aktiv deltagelse og selvrefleksion. Det indebar et styrket samarbejde mellem undervisningsafdeling og inspektør og hermed en større samtænkning mellem formidlings- og undervis-

ELEV FOTO - DOBBELTPORTRÆT I INDIA ART NOW.

ningsmålsætninger. I forhold til undervisningen betød fokus på kernebegreberne bl.a. et skærpet blik på det situerede og relationelle aspekt ved undervisning, som indebærer, at den unikke sammensætning af elevernes, lærernes og museumsunderviserens forudsætninger bliver dagsordensættende. Desuden betød det fokus på variation i tilgangen til undersøgelse af værker sammen med eleverne, med henblik på at skabe rum til forskellige læringsstile og erkendelsesmåder. Som led heri var det oplagt at videreudvikle vores brug af iPads som visuelt refleksionsværktøj i udstillingen.

KREATIVE BØRN

“KREATIVE BØRN” er ét blandt flere projekter under KulturMetropol-Øresund, en kulturaftale indgået mellem 26 kommuner, Region Hovedstaden og Kulturministeriet. Den undervisnings- og udviklingsansvarlige har fra og med 2012 deltaget i den lokale “KREATIVE BØRN”-arbejdsgruppe nedsat af Ishøj Kommunes kulturkonsulent. Der er bl.a. gennem skoleåret 2012/13 blevet arbejdet på at forberede pilotudgaven af en kulturpakke, som sikrer, at alle børn i daginstitutioner og grundskole i Ishøj gennem deres institutions- og skoletid deltager aktivt i kulturtilbud og møder aktører fra kulturverdenen. Arbejdsgruppen har haft særligt fokus på en kulturpakkes “bæredygtighed”: Kulturpakketilbud skal involvere børn aktivt, skal inspirere til, at børnene ser sig selv som kreative medskabere af kultur, og der skal i forbindelse med tilbuddene tilbydes gratis forberedende workshops for pædagoger og lærere, set som en form for efteruddannelse eller kompetenceudvikling.

LEARNING MUSEUM

ARKEN Undervisning deltog i projektet Learning Museum. Samarbejdet med læreruddannelsen vil fortsat have vores interesse og prioritet.

SAMARBEJDE MED ISHØJ KOMMUNE – SKOLER

I skoleåret 2012/13 støttede Ishøj Kommune skolernes længerevarende kickstartforløb med 40 % af prisen. Et kickstartforløb er et ugeforløb, der planlægges, udføres og evalueres i fællesskab af skolen og ARKEN. I alt blev der planlagt 15 kickstartforløb, og selv om 3 af disse måtte aflyses pga. forårets lockout, kan vi se tilbage på 12 vellykkede og lærerige samarbejder med lærerteams og elever fra fire af kommunens fem skoler. I forbindelse med 4 af forløbene blev der afholdt forældrearrangementer på ARKEN, hvor eleverne præsenterede det, de havde arbejdet med i forløbet, samt fik mulighed for at vise deres forældre rundt i museet.

Indholdsmæssigt spændte kickstartforløbene vidt: F.eks. inspirationsforløb med afsæt i samtidskunst i forbindelse med 9. klasses projektopgave, forløb om det lokale/globale og det fremmede/vel-

FORÆLDREARRANGEMENT I FORBINDELSE MED KICKSTART-FORLØB.

kendte med afsæt i udstillingen "INDIA : ART NOW" og forløb om ord – billede – lyrik med afsæt i Carl-Henning Pedersens malerier og digte.

SAMARBEJDE MED ISHØJ KOMMUNE – DAGINSTITUTIONER

Ishøj Kommune bevilgede ligeledes midler til videreudviklingen af det pilotsamarbejde med børnehaver, som havde fundet sted skoleåret før. Hvor det dengang foregik som nogle få længerevarende samarbejder, valgte vi i 2012/13 at afprøve en lidt anderledes samarbejdsmodel, som tog udgangspunkt i en 4-timers workshop for pædagoger og medhjælpere. Workshoppen blev udviklet og afholdt i samarbejde med Sprogkorpset i Ishøj i januar 2013. Forud for workshoppen havde vi udviklet et nyt 1½ times sansebaseret arkitekturforløb, "Om bord på ARKEN", for de store børnehavebørn. Forløbet kombinerer en storyline med sansebaserede øvelser og integrerer også en værkstedsaktivitet. På pædagogworkshoppen blev deltagerne inviteret til at teste forløbet på egen krop. Efterfølgende arbejdede de med idégenerering til, hvordan man også kan bruge museet, og hvordan man kan arbejde med for forståelse og efterbearbejdning i institutionen.

FRA BØRNEHAVEFORLØBET OMBORD PÅ ARKEN.

De institutioner, der var repræsenteret på workshoppen, fik mulighed for at købe korte eller lange forløb til særpris, hvor midlerne fra kommunen dækkede minimum 50 % af normalprisen.

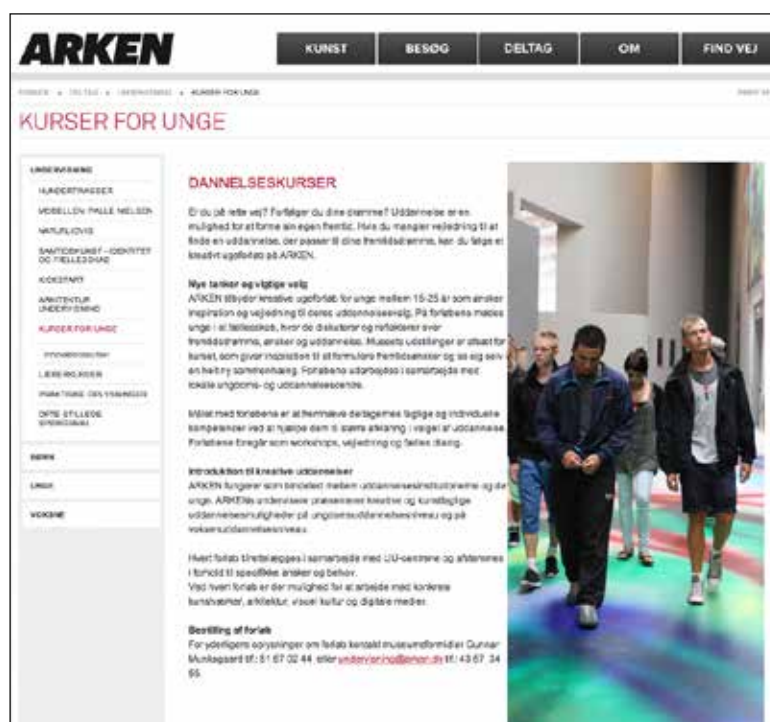
Således afholdtes ét kickstartforløb og elleve 1½ times "Om bord på ARKEN"-workshops.

Det viste sig ekstremt givende at involvere pædagoger og medhjælpere i en forberedende workshop, der gav dem ejerskab i og kompetence til deltagelse i forløb med børnegrupper, og vi besluttede at videreudvikle denne model i forbindelse med børnehavesamarbejder i kulturpakke-regi skoleåret 2013/14.

SAMARBEJDE MED TEKNOLOGISK INSTITUT

I foråret 2013 indgik ARKEN Undervisning/Skoletjenesten et samarbejde med Opfindertjenesten på Teknologisk Institut. Vi mødtes omkring en fælles interesse i at undersøge og udfordre begreberne *kreativitet* og *innovation* og for at se, om vi i et – traditionelt set – umage parløb kunne kvalificere og styrke kreative og innovative læringsprocesser. Bl.a. ville vi undersøge, om kunsten kunne bruges som kritisk sparringspartner i innovationsforløb, og om vi herigennem kunne udvikle metoder til at arbejde med “humanistisk innovation”. Vi observerede hinandens workshops og afholdt efterfølgende en pilot-workshop på ARKEN for unge studerende fra KTS, hvor diskussioner affødt af værker fra ARKENs samling dannede udgangspunkt for en designproces.

Workshoppen, som fik positiv feedback fra KTS, pegede på nye måder at gøre kunstmuseet relevant for bl.a. nogle af de unge-grupper, som traditionelt ikke bruger museet. På den baggrund besluttede vi at søge midler til at videreudvikle samarbejdet.

SAMARBEJDE MED ENTREPRENØRSKABSFONDEN OG CENTRES

Også i forhold til grundskolen har vi været optaget af, hvordan vi som skoletjeneste på en kultur- og dannelsesinstitution kan være med til at sætte vores præg på, hvordan buzzwords som kreativitet, innovation og entreprenørskab kan fortolkes. Planlægningsfasen omkring et kickstartprojekt med Vejlebroskolen i Ishøj udviklede sig til inddragelse af innovationskonsulenten hos CFU og samarbejde med Entreprenørskabsfonden og det interregionale EU-projekt CENTRES, som

har fokus på, hvordan skoler og kulturinstitutioner/-industrier kan samarbejde om at skabe værdi for andre.

Vi besluttede at undersøge, hvordan vi kunne arbejde med socialt entreprenørskab inspireret af kunstneriske strategier ved at lade 8. klasses elever skabe oplevelser for løbere i Copenhagen Art Run, som afholdes hvert år i september i Ishøj Strandpark. Pga. lockouten kom kun planlægningsfasen til at ligge i skoleåret 2012/13, mens selve projektgennemførelsen blev udskudt til starten af skoleåret 2013/14.

BILLEDKUNSTLÆRERNES DAG

CFU's billedkunstlærerkonsulent havde i marts 2013 valgt at lade Carl-Henning Pedersen være temaet for den årlige *Billedkunstlærernes Dag*. ARKEN Undervisning/Skoletjenesten var vært for en dag med inspektøroplæg og undervisningsoplæg om formiddagen og praktiske workshops med fire af ARKENs undervisere om eftermiddagen. Omkring 55 billedkunstlærere deltog i dagen, der var inspirerende og lærerig for alle parter. Efterfølgende besluttedes det at gentage succesen i næste skoleår, når ARKENs Hundertwasser-udstilling åbner i foråret 2014.

E-MUSEUM

I foråret 2013 afsluttedes/lanceredes et nyt e-museumsprojekt, der var blevet til i et samarbejde med bl.a. Ørestad Gymnasium. Projektets mål var at etablere en digital platform med undervisnings- og inspirationsmateriale til brug i AT-forløb (almen studieforberedelse) i gymnasiregi. Indholdsmæssigt arbejdede projektet videre med temaerne fra ARKENs Utopia-projekt (2009-11).

DELTAGELSE I KURSER/SEMINARER/LÆRINGS-DAGE/ STUDIEREJSER

Gennem skoleåret har den undervisnings- og udviklingsansvarlige deltaget i kurser, seminarer, læringsdage mv. med relevans for arbejdet i Skoletjenesten på ARKEN. Heriblandt Skoletjenestens temadage, kurser og studiegrupper, Skoletjenestens studierejse til Berlin, Medborgerskabsprojektets læringsdage, *INDIA! ART ON THE MOVE – Migration and Contemporary Art* (ARKEN), Kunstformidlermøde 2012, *Cooperative Learning i museumsundervisning* (Museumsundervisning MidtNord), *Museum Education Research: Contrasting the Anglo-American and Continental European Approaches* (Dansk Center for Museumsforskning), *Sociale læringsrum og vidensproducerende processer* (Kulturstyrelsen), Socialdemokraternes Kulturkonference på Christiansborg, NK13 (De Nordiske Billedkunstlærerforeninger).

FOTO: DANMARKS TEKNISKE MUSEUM.

DANMARKS TEKNISKE MUSEUM

Generelt

Til trods for, at der indtil januar 2013 har været dårligere busforbindelser, og selv om vi også kunne mærke, at der i foråret 2013 var lockout på grundskoleområdet, er det lykkedes at fastholde vores besøgstal. Det skal bemærkes, at der især har været en stor stigning i andelen af elever fra ungdomsuddannelserne. Det har i flere år været en målsætning for Skoletjenesten at tiltrække flere skolebesøg fra gymnasier og tekniske skoler, så det er et arbejde, vi fortsat vil have stort fokus på.

To projekter blev dog i år ramt af konflikten på grundskoleområdet. Den 29. april skulle vi have haft "Dansens Dag" på museet, hvilket vi måtte aflyse. Vi skulle også have haft et stort lærerkursus i Helsingør-Helsingborg-samarbejdet, hvilket også desværre blev aflyst. Til gengæld valgte Helsingør Kommune at bruge museet i forbindelse med 8. klassernes "Kunst i projektopgaven". Normalt bliver dette projekt afviklet på Ungdomsskolen, men da den i år bliver renoveret, brugte man i stedet museets faciliteter. Dog ikke således at Skoletjenesten var involveret i selve planlægningen af tema og indhold, men museets inspirerende rammer affødte en interesse for, at vi evt. kunne henlægge projektet på museet igen i 2015 i forbindelse med vores robot-udstilling. Ca. 1.300 elever besøgte museet i forbindelse med projektopgaven, hvilket også kan ses afspejlet i vores besøgsstatistik for skoleåret.

Værftshallerne

I foråret 2013 forlod Siemens værftsområdet i Helsingør. Teknisk Museum har udtrykt interesse for at overtage de ledige bygninger, men der er desværre stadig ingen afklaring om museets fremtid i forhold til at flytte til nye lokaler på Værftsområdet. Helsingør Kommune har iværksat en borgerhøringsfase, hvor også museet har bidraget med et prospekt på et nyt museum. Det er på nuværende tidspunkt svært at sige, hvornår kommunen træffer en endelig beslutning om, hvad der skal ske med Værftsområdet.

Nye undervisningstilbud

Der er i perioden blevet udviklet på to nye undervisningstilbud. Det ene er henvendt til de ældste elever i grundskolen og til ungdomsuddannelserne, "Computeren". Dette undervisningsforløb handler om computerens eksplosive udvikling. I forløbet ser vi nærmere på, hvordan denne teknologiske opfindelse har udviklet sig og påvirket vores samfund. Vi undersøger også, hvorfor de første computere kunne veje flere tons, samt hvad en væv dog har med computere at gøre. Derudover ser vi på, om man kan bruge computerspil til at forklare

FOTO: DANMARKS TEKNISKE MUSEUM.

computerens teknologiske udvikling. Eleverne får lov til at tænke som en computer og se en hel tredjedel af Danmarks første computer! Vi finder også ud af, om vi virkelig kan have en hel dagligstue i lommen?!

Det andet forløb hedder "Det' ikke så ringe endda" og udspringer af Skoletjenestens arbejde med at udvikle en før, under og efter-undervisningsmodel. Der er derfor til dette forløb udarbejdet et undervisningsmateriale til brug på Interaktive Tavler (IWB), som skolerne kan forberede sig med, inden de besøger museet. På museet skal eleverne lave reklamefilm, som de ville have set ud, dengang tekniken blev opfundet. Hvordan tror eleverne, den første reklamefilm for biler kunne have set ud, eller hvordan skulle man lave en reklame for en væltepeter? Ved hjælp af museets iPads laver eleverne deres egen reklamefilm med udgangspunkt i museets forskellige genstande. Til sidst uploader de deres film til vores YouTube-kanal, og når de kommer hjem på skolen, viser de og diskuterer resultatet for hinanden.

FOTO: DANMARKS TEKNISKE MUSEUM.

Trafikundervisning

Lockouten var heldigvis afsluttet, inden vi skulle i gang med vores trafikundervisning i uge 20+21. Vi var spændt på, om konflikten ville betyde aflysninger fra skolernes side, men vi kunne melde alt udsolgt til de to uger, hvor vi afviklede museets trafikundervisning for kommunens 3. klasser.

I juni kunne vi teste vores nye trafikundervisningsforløb for 5. klasser. "Trafikpraktik" bliver afholdt i samarbejde med Helsingør Kommune og Trafiksikkerhed i Øjenhøjde. Seks klasser testede vores forløb, og via Helsingør Kommune bliver det tilbudt gratis til alle 5. klasser, forsøgsvis i første omgang i en uge i 2014. Indholdsmæssigt ligger det i forlængelse af indholdet i Den lille cyklistprøve og er også tænkt som optakt for eleverne til den store cyklistprøve i 6. klasse. Fokus i "Trafikpraktik" ligger på den tunge trafik, højresvingsulykker, opmærksomhed i trafikken og bæredygtighed i transport. Helsingør Kommune har til museet overdraget en seleslæde, som bliver anvendt i forløbet.

Derudover har vi fået en forespørgsel fra Gribskov, Allerød og Hillerød kommuner, om deres 3. klasser kan deltage i trafikundervisningen. I januar 2014 giver vi et oplæg for færdselskontaktlærere og kommunale interessenter, og efterfølgende undersøger vi, hvor stor interessen er fra skolernes side.

FOTO: DANMARKS TEKNISKE MUSEUM.

Netværk

Som ressourceperson for digital læring i Skoletjenesten har den undervisnings- og udviklingsansvarlige deltaget i blandt andet Uddannelsesforum, bidraget til Designmuseums nye læringsspil og holdt oplæg om digital læring for blandt andet Malmø Museer og Kulturtjenesten Lolland Falster. Derudover har den undervisnings- og udviklingsansvarlige deltaget i studiegrupperne "Museumsundervis-

ning i praksis” og “Interaktive whiteboards”, workshops afholdt af Øresundskomiteen med input til, hvordan vi kan øge interessen for samarbejde på tværs af Øresund, samt deltaget i arbejdet i relevante nationale og internationale netværk, herunder bestyrelsen for MID (Museumsformidlere i Danmark), national korrespondent for ICOM CECA, deltagelse i CECA's årsmøde i Armenien med oplæg om Den digitale tretrinsraket, deltagelse i Det Internationale Formidlingsseminar (Horsens), holdt oplæg og deltog i MUSUND-konferencen samt deltaget i Learning Museum.

Skoletjenesten deltager aktivt i det lokale netværk i Helsingør Kommune, især omkring Uddannelseshuset (tidligere: Pædagogisk Udviklings Center) og børnekulturkonsulenten. Skoletjenesten vil også fortsat deltage i arbejdet med at etablere netværk imellem Helsingør og Helsingborg, dette sker i H-H-samarbejdet.

Artikler

Der er i skoleårets løb skrevet artikler til relevante fagmagasiner mv., herunder en artikel om Skoletjenesten og det tekniske museum til det tyske museumsundervisningsmagasin *Standbein Spielbein – Museumspädagogik aktuell* udgivet af Bundesverband Museumspädagogik samt en artikel til museets årbog om Skoletjenestens arbejde med den digitale tretrinsraket, samt givet interview til Videnskabens Verden på DR P1 om de magdeburgske halvkugler.

FOTO: DANMARKS TEKNISKE MUSEUM.

Udvikling i 2013/14

I det kommende skoleår vil der især være fokus på to områder. I oktober åbner museet en særudstilling om elbilens historie, “Lige om hjørnet”. Skoletjenesten vil bidrage til udstillingen i form af aktiviteter i udstillingen, da temaet er anvendeligt i forbindelse med vores undervisning i Energikrisen.

En stor del af året vil også gå med udvikling og planlægning af museets store satsning i 2014/15, “Robotterne kommer”. Skoletjenesten har modtaget en bevilling fra Kulturstyrelsens formidlingspuljer til at afholde en række workshops for studerende fra Helsingør Gymnasium og HTX Helsingør. Dette vil ske i foråret 2014. Selve workshopdelen skal udvikles i samarbejde med en række partnere, blandt andet Folkekirkens skoletjeneste i Helsingør, Teknologisk Institut, DTU samt kunstnerkollektivet Illutron. Projektet skal munde ud i, at de studerende er med til at udvikle en robot, der skal bruges i selve udstillingen. Det er også hensigten, at de studerende skal være med til at undervise elever fra grundskolen om robotter, blandt andet i forbindelse med Naturvidenskabsfestivalen i 2014, der har temaet “Vejen til fremtiden”.

Besøg på museet

I alt har 7.334 elever og lærere besøgt museet. Heraf har 3.622 elever og lærere deltaget i Skoletjenestens undervisning, 149 forløb i alt.

FOTO: DEN BLÅ PLANET.

DEN BLÅ PLANET

Fra Danmarks Akvarium til Den Blå Planet

Skoleåret 2012/13 har stået i flytningens og omstruktureringens tegn. Den 1. november 2012 lukkede Danmarks Akvarium for et genopstå nogle måneder senere som Den Blå Planet, Danmarks Akvarium, i en nyopført bygning i Kastrup. Lukningen af Danmarks Akvarium og overflytningen til Den Blå Planet betød store omvæltninger. Akvariets dyrehold blev meget større, mængden af vand er blevet mangedoblet, og gæstefacilliterne er blevet kraftigt udvidet. Organisationens ændrede sig også mærkbart, da personalet steg drastisk, og nye afdelinger og ansvarsområder opstod.

FOTO: DEN BLÅ PLANET.

Medarbejdere

Flytningen af Danmarks Akvarium til Den Blå Planet blev også en anledning til at revidere den eksisterende samarbejdsaftale mellem Skoletjenesten og Danmarks Akvarium.

Den nye samarbejdsaftale tegner rammerne for en ny Skoletjenesten Den Blå Planet. Skoletjenesten har nu større kapacitet og udviklede undervisningsfaciliteter. Bemandingen i Skoletjenesten blev i løbet af 2012 ændret, idet Steen Lomholt i september 2012 overgik fra at være undervisnings- og udviklingsansvarlig (UUA) i Skoletjenesten til at være undervisningsmedarbejder på reduceret tid. Steen Lomholt har været ansat i Skoletjenesten siden begyndelsen, og i overgangen til den nye Skoletjenesten bistod han med uvurderlig hjælp, knowhow og rådgivning i overflytningen af de bedste elementer fra Skoletjenestens hidtidige aktiviteter på Danmarks Akvarium. I juni 2013, da Skoletjenesten var kommet godt fra start, blev Steen Lomholt knyttet til Program- og eventafdelingen på Den Blå Planet.

Den 1. september 2012 tiltrådte Sara Tougaard som ny UUA med

ansvar for at videreføre og udvikle Skoletjenesten på Den Blå Planet. Den 15. oktober 2012 tiltrådte biolog Anne-Mette Høeg Andersen en stilling som UUM/teamleder, og i januar 2013 blev biolog Rikke Maria Nielsen ansat som afdelingens anden UUM/teamleder. Peder Bach er forblevet i stillingen som undervisningsassistent, og UUA Bente Garbers har fortsat 2 dage om ugen i Skoletjenesten. Den daglige undervisning varetages af UUM'erne i samarbejde med de 10 timeansatte undervisere. De timeansatte undervisere er alle indskrevet på naturvidenskabelige uddannelser på Københavns Universitet.

BOOK BESØG **KONTAKTINFORMATION** **BEKRÆFT BOOKING** **GENNEMFØRT**

Hvad vil du gerne boks?

☐Besøg på egen hånd for skoler og gymnasier
☒Undervisning for skoler og gymnasier ☐Undervisning for institutioner

Vælg kommune eller postnummer og find din skole/gymnasium

København Kommune eller 2450

Glenneshøj Skole ☐Specialklasse ☒Ja ☐Nej

Hvis din skole/gymnasium ikke findes på listen, bedes du kontakte skoletjenesten@denblaaplanet.dk

Angiv klasse information

2. klasse

Tidspunkt og dato

Oktober 2013

	1	2	3	4	5	6
1	1	2	3	4	5	6
2	7	8	9	10	11	12
3	13	14	15	16	17	18
4	19	20	21	22	23	24
5	25	26	27	28	29	30
6	31					

Ankomsttidspunkt

Antal elever

Antal lærere

Vil du bokske til forskellige klassetrin, skal du lave en selvstændig booking til hvert klassetrin.

Faciliteter

De fysiske rammer for Skoletjenesten på Den Blå Planet er blevet kraftigt forøget. Skoletjenesten råder nu over to store undervisningslokaler, som begge har plads til 28 elever. Hvert lokale er udstyret med såkaldte vandborde, hvor vi kan tilføje fire vandtyper (varmt/koldt – salt/fersk). I undervisningslokalerne kan eleverne gennemføre små adfærdsforsøg og observationer af levende havdyr, og de kan lave forskellige eksperimenter med vand. Hvert lokale råder desuden over interaktive tavler og klassesæt af iPads, som bruges i undervisningen. I udstillingen er der, foran tre forskellige anlæg, indrettet siddepladser, hvor klassen kan samles. Desuden er flere af de nye dyreanlæg så store, at det er muligt at samle en klasse foran akvarieruden. I forbindelse med Skoletjenestens undervisningslokaler er der desuden indrettet et akvarierum til Skoletjenestens dyrehold og projektrum, som i det kommende år skal indrettes til at kunne modtage projektgrupper fra udskoling og gymnasium. Skoletjenesten rå-

der også over et stort depot udenfor til opbevaring af materiale til de udendørs aktiviteter.

Til servicering af lærere, som gerne vil på besøg med deres klasse, er der oprettet en hjemmeside med en selvbetjent bookingportal, hvor lærere kan bestille hhv. skolebilletter og/eller undervisning.

Undervisningsaktiviteter i 2012/13

Takket være den rundhåndede donation fra Oticonfonden, som gav gratis adgang og undervisning til alle skoler til og med oktober 2012, var der fuldt booket i undervisningen og udstillingen til og med sidste åbningsdag i Charlottenlund. Undervisningen på Den Blå Planet kom derimod meget langsomt fra start, da åbningen af Den Blå Planet faldt sammen med lærer lockouten, og da den var forbi, var det eksamenstid i skolerne. Det samlede antal skoleelever, som har været på ekskursion til Danmarks Akvarium i perioden august-oktober 2012 og til Den Blå Planet i perioden april-juli 2013, når op på ca. 32.000 elever. Heraf modtog ca. 9.000 elever undervisning.

FOTO: DEN BLÅ PLANET.

Undervisning

Da Sara Tougaard tiltrådte som ny UUA, blev der igangsat arbejde med at reformulere Skoletjenestens pædagogiske værdigrundlag og strategi. Skoletjenestens nye pædagogik og særkende ligger i forlængelse af den eksisterende praksis, idet elevernes praktiske arbejde i undervisningslokalerne og deres iagttagelser af udstillingens dyr vægtes højt. Desuden vil nye medier, såsom iPads og interaktive tavler, blive integreret i undervisningen. Allerede i efteråret 2012 blev idéerne til et 3 timers undervisningsforløb om camouflage med brug af iPads konkretiseret, og i juni fik Skoletjenesten en bevilling fra Tips- og Lottomidlerne til virkeliggørelse af undervisningstilbudet "Fisk og formidling – med iPad som kreativt værktøj".

FOTO: DEN BLÅ PLANET.

De eksisterende undervisningstilbud fra Charlottenlund er blevet skåret ned til 90 minutters varighed. I arbejdet med reformuleringen af Skoletjenestens pædagogiske og didaktiske grundlag er læringsmålene for de enkelte undervisningstilbud blevet skåret ned og skærpet. Desuden er det i bearbejdningen af undervisningen søgt tydeliggjort, hvilke naturfaglige metoder eleverne benytter i undervisningen. Det har i foråret 2013 været muligt for lærere at vælge mellem 10 forskellige undervisningstilbud, inklusive dukketeater for børnehaver og udendørs fiskeri-undervisning for gymnasier. Sideløbende med opstart af undervisning er der blevet arbejdet på udvikling af yderligere undervisningstilbud, som skal udbydes i skoleåret 2013/14.

Samarbejder

Skoletjenesten på Den Blå Planet har et tæt samarbejde med naturfagslærerne og naturvejlederne i Tårnby Kommune. Repræsentanter fra Skoletjenesten har deltaget i møder i Science-netværket på pædagogisk center i Tårnby. Science-netværket tæller repræsentanter fra børnehaver, grundskoler, gymnasier samt naturskoler og andre uformelle læringsmiljøer på Amager.

Ph.d.-studerende Sigurd Gronemann Trolle, under DREAMs forskningsprogram "læring 2.0" på Roskilde Universitetscenter og Syddansk Universitet, påbegyndte i 2012 et forskningsprojekt med fokus på *Digital formidling hos 13-19-årige*. Sigurd bidrager til udviklingen af interaktiv undervisning i Skoletjenesten og har allerede bidraget til undervisningstilbuddet "Fisk og Formidling – med iPad som kreativt værktøj". Projektet forventes afsluttet maj 2015.

I perioden oktober-december 2012 var Danmarks Akvarium og Skoletjenesten formidlingscase for tre grupper af etnologistuderende i faget Etnologisk Formidling. De tre grupper udarbejdede forslag til formidlings- og undervisningsaktiviteter på Den Blå Planet som et led i deres eksamensopgave.

Kurser og konferencer

I skoleåret 2012/13 har hovedparten af Skoletjenestens aktiviteter naturligt drejet sig om praktiske og didaktiske udfordringer i overflytning og nyetablering af daglig undervisningspraksis. Men der har dog været tid og overskud til at gennemføre andre typer af arrangementer og for medarbejderne til at deltage i forskellige konferencer og netværk:

Lærer- og pædagogkurser

September 2012: 4 aftenarrangementer for Egedal Kommunes pædagogiske personale. Tema: Science i Hverdagens pædagogik.

Oktober 2012: Kursus afholdt for en gruppe lærerstuderende fra UC Lillebælt, læreruddannelsen i Odense.

21. marts 2013: Temaaften for Rødovre Kommunes Børne- og ungeudvalg samt ledere af daginstitutioner. Tema: Science i Sandkassen.

22. maj 2013: Inspirationsarrangement for naturfagslærerne på Københavns VUC.

30. maj 2013: Når undervisningen går i Fisk. Lærerkursus for naturfagslærere i Tårnby Kommune.

24. juni 2013: Faglig inspiration på Den Blå Planet. Faglig dag for samtlige lærere på Københavns Kommunes fire skoler i Sundby.

Kompetenceudvikling og konferencer

Medarbejdere fra Skoletjenesten har deltaget i temadage og har været aktive i forskellige studiegrupper med emner fra IT-pædagogik til dukketeater.

UUM Anne-Mette Høeg Andersen deltog i Underviserkurset: Dialog-baseret undervisning.

7. november 2012: Besøg på Uddannelsesforum i Bella Centeret 'Digital læring'.

26. oktober 2012: Deltagelse i MONA-konference. Tema: "Ny Nordisk Skole – hvad er det i matematik og naturfagene?"

5. juni 2013: UUA Sara Tougaard deltog i Escite-konference i Göteborg med oplægget: "New Aquarium – New Rules?"

6. juni 2013: UUA Sara Tougaard deltog i konference i Madrid med oplægget: "Scientific Inquiry in Schools – the MetodeLab-way".

KAJ BOJESSEN: "SØPAPEGØJER", 1954.
FOTO: PERNILLE KLEMP, DESIGNMUSEUM DANMARK.

DESIGNMUSEUM DANMARK

I 2012/13 blev 9.528 børn og unge fra folkeskolen og de gymnasiale uddannelser undervist på Designmuseum Danmark. Skoletjenesten udbyder en lang række undervisningstilbud, der tager udgangspunkt i museets udstillinger og samlinger. Til undervisningstilbuddene er der blevet udviklet materialer i form af undervisningshæfter, designkufferter, websites og læringsspil. Museets autentiske genstande i iscenesatte rammer danner forudsætninger for at opleve, forstå og vurdere kunsthåndværk og design ved at skærpe elevernes opmærksomhed over for form, funktion, konstruktion, teknik, tekstur, farver, materialer, produktion, kommunikation, æstetik og rum. Design sættes endvidere i en historisk, kulturel, samfundsmæssig og miljømæssig kontekst. Vi tilbyder forskellige dialogbaserede forløb inden for en bred vifte af fagområder, som kan kombineres med et værkstedsforløb. Afdelingen ønsker at give børn og unge et grundlag for at arbejde innovativt og kreativt med deres omverden ud fra bæredygtighed og derigennem være med til at styrke visionen for Danmark som et innovativt og kreativt samfund.

Basisaktiviteter

Basisaktiviteterne omfatter blandt andet:

- 10 forskellige undervisningstilbud
- Ansættelse og oplæring af undervisere/omvisere
- Studiegruppe og videndeling
- Varetagelse af Designværkstedet, indkøb, oprydning
- Lærerkurser
- Udvikling og implementering af nyt Bookingsystem

Udviklingsprojekter

Færdiggørelse af hands-on-projektet tilrettelagt for børn fra 0. til 3. klasse. Projektets fokus er en sansebaseret, fortællende og dialogisk tilgang til museets samlinger. Projektet omfatter tre rullende skuffer/kufferter, der med lethed kan tages med rundt i samlingerne. Eleverne får mulighed for at berøre, erfare og reflektere over og formulere sig omkring designbegreber som materiale, overflade, form og konstruktion. Undervisningen er tilrettelagt ud fra fagmål i fagene billedkunst, dansk og natur/teknik.

Projektudvikler: Kirsten Lassen. Projektformulering og ansøgning: Rikke Rosenberg og Kirsten Lassen. Projektets videreudvikling: Helle Laustsen, Kirsten Hegner og Ingelise Flensborg, DPU. Projektet til-delt 300.000 kr. fra Kulturstyrelsen.

FOTO: GITTE KOPENHAGEN, DESIGNMUSEUM DANMARK.

FOTO: DESIGNMUSEUM DANMARK.

Designværkstedet

Designværkstedet, som Villum Fonden har bevilget 10 mio. kr., er for alvor kommet i gang i skoleåret 2012/13. I september 2012 påbegyndtes nedpakningen og flytningen af undervisningsmaterialer fra museets skolestue. Designværkstedets lyse og imødekomende arkitektur og de mange nye faciliteter åbner for helt nye undervisningsmuligheder, som afdelingen begyndte at udvikle i løbet af efteråret. Designværkstedet er blevet indrettet, og der er blandt andet blevet skabt en helt nyt reol af arkitekt Joan Christensen. Reolen kan rumme objekter og stole fra den tidligere hands-on-udstilling i museet, således at eleverne får mulighed for at prøve stole og afprøve design. Da design i høj grad er defineret ved sin anvendelse og taktile materialitet og ofte skal opleves og forstås gennem kroppen, er det helt essentielt at videreføre denne praksis. Designværkstedet blev anmeldt i Politiken af arkitekturredaktør Karsten Ifversen i juni 2012, og det fik 4 stjerner og mange rosende ord. Erfaringen fra undervisningen er, at den nye kvalitetsbygning har en stor betydning for, at eleverne oplever besøget på museet som godt, rart og udbytterigt. I det kommende år vil der blive udviklet nye forløb, og besøgstallet forventes øget betydeligt på grund af de nye værkstedsfaciliteter.

Elektronisk bookingsystem

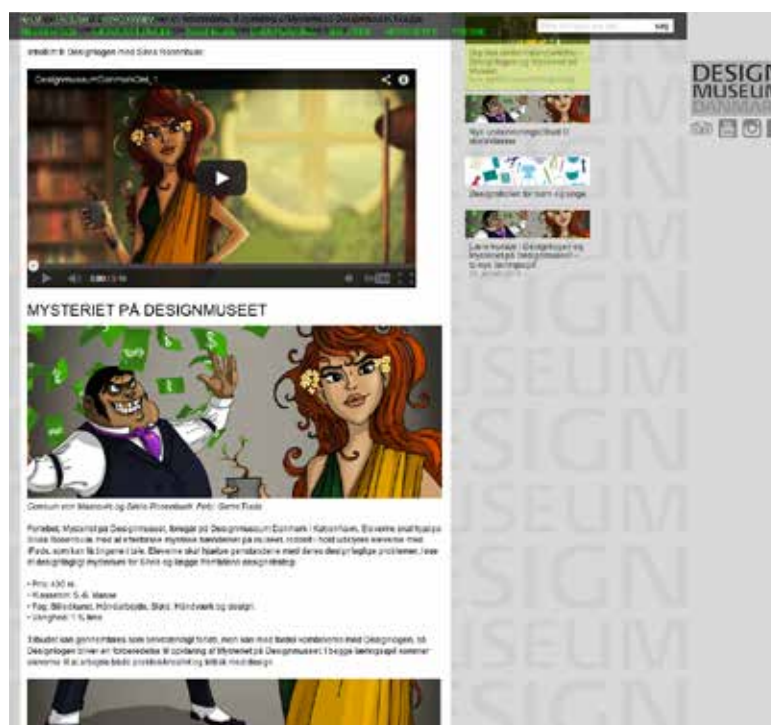
For at gøre bookingen af undervisningen tidssvarende er der udviklet et nyt bookingsystem i det såkaldte Gecko-system. Museets IT-afdeling har arbejdet sammen med kommunikations- og undervisningsafdelingen i udviklingen af systemet. Det nye system gør det muligt for skoler at booke online og betale direkte. Bookingen er stadig åben tirsdag og torsdag kl. 13-16, hvor vi nu kan bruge mere tid på pæ-

dagogisk vejledning, da lærerne booker selve besøget elektronisk.

Systemet har rationaliseret en lang række arbejdsfunktioner og gør det f.eks. langt nemmere at arrangere lærerkurser eller andre undervisningsrelaterede arrangementer hurtigt og effektivt. Bookingsystemet får også betydning for at udtrække statistik til Skoletjenesten, såvel som til andre formål.

Lærernetværk

Der er brugt tid på at etablere en elektronisk database med mailadresser til relevante og interesserede kontaktlærere og skoler til brug for løbende markedsføring af undervisningstilbud, ligesom der er taget initiativ til etablering af et par venskabsskoler, der kan benyttes i forbindelse med sparring og afprøvning af nye forløb.

Udvikling af læringsspil

– Designlogen og Mysteriet på Designmuseet

Cand.mag. Mette Kleinert har i samarbejde med Game Tools og Rikke Rosenberg udviklet projektet og ansøgt Kulturstyrelsen om tilskud; projektet blev i alt bevilget 700.000 kr.

Projektsparring har været varetaget af Kirsten Hegner under Rikke Rosenbergs orlov.

De to nye undervisningstilbud blev færdige i juni 2013. Med "Designlogen" og "Mysteriet på Designmuseet" giver vi eleverne en mulighed for at opleve og udforske design på en helt ny og spændende måde. Med såvel spilelementer som praktisk/kreative designopgaver skal eleverne samarbejde om og tage kritisk stilling til forskellige værdier inden for design.

Projektet arbejder med Blended learning, da museet blev frarådet at lave et rent digitalt produkt, fordi læringen let bliver meget lineær og faktabaseret. I "Designlogen" er der ingen rigtige eller forkerte besvarelser. Det handler om, at eleverne skal tage stilling! Og træffe beslutning om, hvad det er for en verden, de vil leve i, og hvilke konsekvenser det får. Digitale og fysiske læringsopgaver og elementer arbejder sammen i forløbet.

Designlogen

Forløbet "Designlogen" foregår i klassen, og alle landets skoler har således mulighed for at deltage. Undervisningsmaterialet finder man på www.designlogen.dk. Eleverne optages i Designmuseets hemmelige designloge, hvor de skal hjælpe professor Silvia Rosenbusk med at vinde det næste internationale designtopmøde. Klassen skal lære om designværdier og sortere design ud fra forskellige kriterier og skabe superdesign. Forløbet er gratis.

- Målgruppe: 5.-6. klasse.
- Fag: Billedkunst, håndarbejde, sløjd, håndværk og design.
- Varighed: 3 timer med mulighed for at afkorte eller forlænge yderligere.

Tilbuddet kan gennemføres som selvstændigt forløb, men kan med fordel kombineres med "Mysterier på Designmuseet", så "Designlogen" bliver en forberedelse til opklaring af "Mysteriet på Designmuseet". I begge læringsspil kommer eleverne til at arbejde både praktisk/kreativt og kritisk med design.

Medborgerskabsprojektet

Designmuseum Danmark har deltaget i det tværmuseale projekt omkring medborgerskab, hvor 10 forskellige museer/kulturinstitutioner deltager. Formålet med projektets anden fase er dels kompetenceudvikling af museets undervisere, dels at styrke samarbejdet på tværs af udstillings- og undervisningsafdelingerne samt at implementere medborgerskabsfremmende elementer i udstillingerne, nærmere defineret som aktiv deltagelse, selvrefleksion og flerstemmighed. Pladecover-udstillingen oktober 2012 – marts 2013 var case i medborgerskabsprojektet. Alle museets undervisere har som en del af projektets kompetenceudvikling deltaget i et kursus med professor Olga Dysthe og i et kursus om dialogbaseret undervisning udbudt af Skoletjenesten.

Det kommende år

Skoletjenesten Designmuseum Danmark er med det nye Designværksted, de nyudviklede designkufferter og en styrket drift klar til at udvide kapaciteten i det kommende år, hvor der bliver fokus på at synliggøre undervisningsafdelingens arbejde via øget markedsføring til uddannelsesinstitutionerne.

FOTO: PER MORTEN ABRAHAMSEN.

FILM-X / DET DANSKE FILMINSTITUT

Undervisning og drift

I skoleåret 2012/13 gennemførte 7.388 elever et skolebesøg i FILM-X. Under lærerkonflikten blev 13 ud af 29 besøg aflyst, resten af året var de udbudte besøg fuldt booket. Til gengæld var efterspørgslen for skolebesøg uden for vores normale åbningstid større end tidligere år, således at besøgstallet er steget i forhold til de seneste to år.

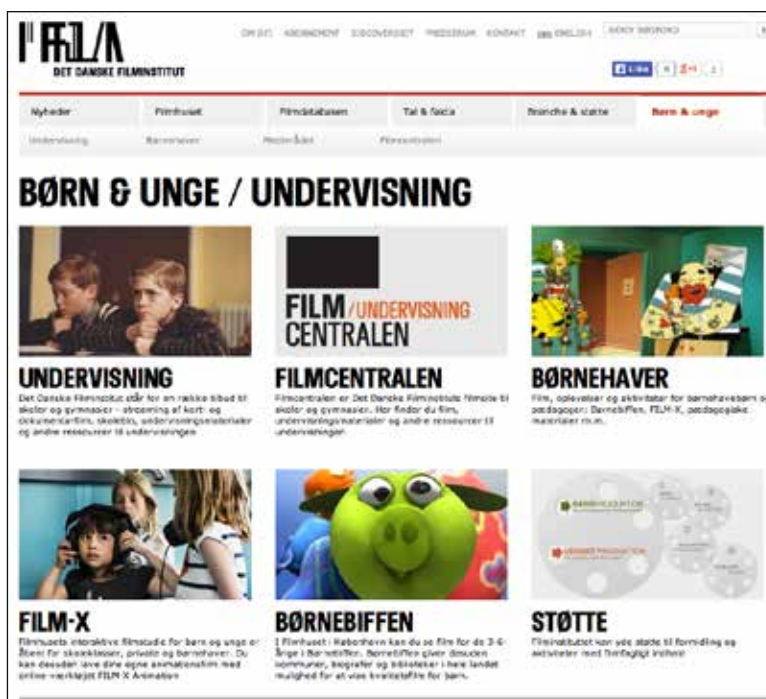
Børnehavebesøgene havde i 2012 en belægning på under 50 %, hvilket var væsentligt under vores målsætning om at matche efterspørgslen blandt skolerne. Derfor har Skoletjenesten haft fokus på at udbrede kendskabet til FILM-X for børnehaver – særligt lokalt i København. I efteråret 2012 blev en universitetspraktikant tilknyttet børnehaveindsatsen med fokus på markedsføring og netværksdannelse. Hun foretog direkte markedsføring i form af omtale af FILM-X-tilbuddet samt uddeling af flyers i forbindelse med Børnebiffens filmkørsler. Derudover inviterede Skoletjenesten og DFI lokale pædagoger og børnebibliotekarere til inspirationsdag omkring inddragelse af film i børnehaven, hvor omkring 30 deltagere afprøvede FILM-X-studierne og blev introduceret for filmpædagogiske metoder til brug hjemme i institutionen. Markedsføringsindsatsen lader til at have båret frugt, idet børnehavebesøgene i perioden januar til juni 2013 har været så godt som udsolgt. Inspirationsdagen gentages efter planen i efteråret 2013.

Online booking

Besøg fra januar 2013 blev booket i et nyudviklet bookingsystem, og bookingsystemet er blevet vel modtaget af lærere og børnehaver, der nu kan booke besøg 6 mdr. frem i en online kalender, hvor besøg frigives for en måned ad gangen. I bookingsystemet kan lærere, samtidig med bestilling af besøg, tilmelde sig et forberedende lærerkursus, hvilket har givet langt flere tilmeldinger end tidligere. Læreren får desuden en reminder om sit besøg 14 dage før, med gentagelse af forventningerne til forberedelsen, hvilket lader til at have haft en god effekt; vi modtager nu kun sjældent klasser, der kommer uforberedte. Ud over at bookingsystemet har gjort det mere fleksibelt at bestille, afbestille og ændre i besøg, har denne tilføjelse betydet en reduktion af administrative opgaver, således at der er mere tid til de pædagogiske opgaver. Vi har dog fastholdt telefontid, da mange lærere og pædagoger fortsat har behov for rådgivning.

Udviklingsprojekter

Ud over den daglige undervisning har vi varetaget en række udviklingsprojekter i det forløbne skoleår:

Modernisering af studiefaciliteter

I efteråret 2012 gennemførte DFI en intern analyse med henblik på at udskifte og modernisere den tekniske platform i FILM-X. DFI har i den forbindelse ansat en IT-projektleder, der bl.a. har stået i spidsen for den indledende analyse og fremover har ansvaret for at gennemføre den konkrete tekniske modernisering af studierne. I forbindelse med analysen frikøbte DFI Skoletjenestens undervisnings- og udviklingsansvarlige til at beskrive det pædagogiske koncept samt give anbefalinger i forhold til de ønskede ændringer i brugergrænsefladen og de fysiske studier. Der blev i foråret 2013 bevilget midler til to konkrete tiltag: Modernisering af animationsstudierne (95.700 kr. til ombygning og indføring af FILM-X online animationsprogram) samt stabilisering af de to green screen-studier (220.000 kr. til udskiftning af hardware, video mixere og omskrivning af software).

Begge tiltag blev gennemført i skolernes sommerferie, mens studierne var lukket. Herefter fortsætter projektet med den videre modernisering. Skoletjenestens medarbejder vil i næste fase fortsat være med til at definere behov og løsningsforslag med brugerne og det filmpædagogiske koncept som omdrejningspunkt.

Lancering og videreudvikling af online animationsprogram

I maj 2012 blev FILM-X online animation lanceret. I starten af skoleåret 2012/13 bragte DFI annoncer for sitet i to numre af *Folkeskolen*, og Skoletjenesten har udsendt diverse nyhedsbreve og presseomtale i forhold til at få værktøjet i brug blandt skolerne. Derudover er værktøjet blevet præsenteret på filmpædagogiske netværksmøder samt inspirationsdage og kurser for lærere, pædagoger og bibliotekarer.

Skoletjenesten har i øvrigt fulgt brugerne og indsamlet tilbagemeldinger fra lærere og formidlere, der har anvendt programmet. Opfølgende har DFI finansieret forbedringer og tilretninger for ca. 170.000 kr., og i foråret 2013 gav Viborg Animation Workshop et tilskud på 50.000 kr. for en tilføjelse, således at værktøjet kan anvendes i forbindelse med et større forsknings- og undervisningsprojekt i deres regi. I løbet af det første år er der blevet produceret i alt 5.800 film i værktøjet, svarende til ca. 16 film om dagen. Vi har ingen opgørelse over, hvor mange brugere sitet har, da anvendelsen lægger op til, at filmene laves som holdarbejde.

Nyt koncept for animationskurser ude af huset

Som et led i lanceringen af FILM-X online animation har Skoletjenesten sammen med FILM-X's fastansatte guider udviklet et animationskursuskoncept. Skoler og biblioteker opfordres til at afholde lokale animationsworkshops med brug af animationsværktøjet, og FILM-X-guider kan hyres som undervisere på workshops for børn og unge af skoler og biblioteker lokalt i Københavnsområdet. Kurser for voksne – lærere, pædagoger og bibliotekarer – udbydes landsdækkende. Her har Skoletjenesten aftale med en ekstern underviser, der er professionel animator, og som tidligere har været tilknyttet FILM-X som gæstelærer.

Indtil videre er der i efteråret 2013 aftalt to kurser for bibliotekarer samt to skoleworkshops for mellemtrinnet i samarbejde med Gentofte Centralbibliotek.

FOTO: FILM-X.

Film i kufferten

Skoletjenesten har siden 2010 deltaget i DFI's projekt "Film i kufferten". Projektets mål er udvikling og drift af en filmkuffert, der kan give børnehaver redskaber til at arbejde med film som oplevelse, men især som hands-on legeaktivitet.

Projektet modtog ultimo 2012 en bevilling fra Det Obelske Familiefond på 420.000 kr., der blev suppleret af en ekstrabevilling fra DFI på 410.000 kr. Der blev udviklet en testkuffert i samarbejde med Copenhagen Bombay, der siden har testet kufferten i børnehaver, indskolingsklasser, på børnehaveseminarer og børnebiblioteker med følgeforskning fra Aarhus Universitet. Skoletjenestens medarbejdere har været en fast del af projektgruppen for at sikre den optimale synergi mellem det filmpædagogiske hands-on indhold i Filmkufferten og FILM-X ved at bidrage med erfaringer og visionære idéer. Skoletjenesten ønsker at fortsætte samarbejdet i næste fase, hvor kufferten skal finansieres med henblik på landsdækkende initiativer og forankring.

FILM-X-forløb for udsatte børn

I 2013 har DFI genoptaget indsatsen omkring at samarbejde med interesseorganisationer om forløb for udsatte børn og unge. Vi har valgt at fastholde fokus på det særlige potentiale, FILM-X har i forhold til at styrke børns sociale og personlige kompetencer via samarbejde og succesoplevelser sammen med kammerater. I foråret 2013 har Skoletjenestens undervisnings- og udviklingsmedarbejder samarbejdet med en pædagogisk medarbejder fra AAB om en besøgsrække for en drengegruppe fra Nørrebro. Der gennemførtes tre besøg i FILM-X, og forløbet blev afsluttet med en lokal filmvisning, hvor børnenes familier blev inviteret med.

FOTO: BYSTED.

KØBENHAVNS BEFÆSTNING

Skoletjenesten Københavns Befæstning melder endnu en gang om en elevstigning! I skoleåret 2012/13 har 6.277 elever deltaget i undervisningen på vores forskellige lokationer. I forhold til sidste skoleår er det en stigning på næsten 2.100 elever, hvilket vi er glade for, da vi grundet organisatoriske ændringer i Rødovre ikke har kunnet tilbyde undervisning på Vestvolden, og da vi var hårdt ramt af lock-outen både på skolebesøgssiden og på personalesiden – en af vores fuldtidsmedarbejdere var lockoutet i perioden.

I efteråret 2012 kunne vi indvie Ejbybunkeren i Rødovre som undervisnings- og besøgssted med stor succes. Det er Befæstningens første undervisningssted, hvor vi kan afvikle undervisning året rundt, og lidt over 3.000 elever har allerede besøgt bunkeren. Med underskrivelsen af samarbejdsaftalerne mellem Rødovre, København og Gentofte kommuner håber vi på fortsat mange besøg.

Derudover har vi som sidste år haft undervisningsaktiviteter på Vestvolden i Hvidovre, Kastrupfortet og Trekroner Søfortet.

FOTO: JEPPE CARLSEN.

Fra projekt til drift

Det første halve år af 2013 var præget af, at Skoletjenesten Københavns Befæstning fra 1. august 2013 skulle overgå fra projekt til drift. Projekter er blevet afsluttet, løse ender er blevet fulgt op, og diverse arbejdsopgaver har ændret karakter og procedurer, så de nu kan varetages af den nye driftsgruppe.

Dog er projektet omkring formidlingscenter Garderhøj stadig under udvikling, og den undervisnings- og udviklingsansvarlige står for denne proces.

Aftalen med de tre befæstningskommuner, Rødovre, København

og Gentofte, danner grundlag for basisøkonomien i Skoletjenesten Københavns Befæstning.

Nye undervisningsforløb

Med åbningen af Ejbybunkeren 1. september 2012 fik vi for første gang siden opstarten i 2009 vores helt egne lokaler, både til undervisning, opbevaring og garderobe.

Med de fantastiske rammer, som Ejbybunkeren giver os, har det været en fornøjelse at få sat vores tre specialudviklede Ejbybunkerforløb i drift. Vi udbyder således nu både Gps-spillet "Naturdetektiverne", fortælleworkshoppen "Gys og Gru" og live rollespillet "Mission Kold Krig". Vores nye forløb er blevet godt modtaget af vores brugere.

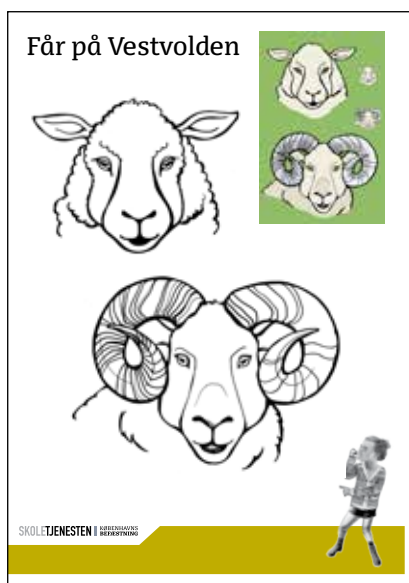
Med forlængelsen af projektperioden frem til sommeren 2013 fik vi mulighed for at styrke overgangen til drift. Dette er sket gennem den fortsatte implementering af afsluttede projekter i driftsudbuddet og gennem et par nye indsatsområder:

- Webressourcer til "Naturdetektiverne" er blevet udviklet.
- Versioneringen af koldkrigsrollespillet til gymnasier er blevet udviklet og implementeret, og et supplerende undervisningsmateriale, der er tilgængeligt på hjemmesiden, er udviklet.
- Mobilspillet "Koldkrigsspionen" er blevet didaktisk rammesat og udbydes som et undervisningsforløb med tilhørende webressourcer.
- "Fra får til produkt" – en emnekasse til børnehaver – er sammen med udviklingen af pædagogkurser blevet afviklet og implementeret i driften i foråret 2013.
- Matematikspillet "Regn med krig" for udskolingen på Kastrupfortet er færdigudviklet og implementeret.

Projektledelse og udviklingsarbejde

Garderhøjfortet

Grundet restaureringsudsættelser på Garderhøjfortet er åbningen udskudt til 27. september 2013. Der er indgået samarbejdsaftale omkring den fremtidige drift, og Skoletjenesten indgår i projektgruppen, der frem til åbningen arbejder med projektering af fortet, herunder Skoletjenestens bidrag til indretningen. Efter åbningen vil den konkrete implementering af de udviklede undervisningsforløb "Soldat for en dag" og "Rigets overlevelse" finde sted. Og der er løbende i hele perioden indgået et tæt samarbejde med Kristine Adler Nissen, der er leder af formidlingscenter Garderhøj, om at oplære den nye gruppe af formidlere, der både består af Fortpiloter ansat af Experimentarium og undervisere ansat af Skoletjenesten.

Nyt bookingsystem

Som en del af overgangen fra projekt til drift har vi besluttet at få udviklet et nyt bookingsystem, der skal lette den daglige drift af bookinger for os, og samtidig gøre det nemmere for vores brugere selv at booke. Udviklingen af det nye system er igangsat juli 2013 og forventes i drift 1. oktober 2013.

Synlighed og markedsføring

Som forberedelse til driftovergangen og som led i den fortsatte markedsføring af Skoletjenesten har der været fokus på styrket synlighed af Skoletjenesten Københavns Befæstning. Det har resulteret i:

- Udvikling og afholdelse af 2 workshops for lærerstuderende, oktober 2012.
- Deltagelse og afvikling af undervisningsforløb ved Charlottenlund fortets åbning, november 2012.
- Deltagelse i uddannelsesforum i Bella Center, november 2012.
- Deltagelse i "MatchPol"-arrangement (bacheloropgaver i de uformelle læringsmiljøer) – Lærerruddannelsen Frederiksberg, 21. februar 2013.
- Deltagelse i Uddannelsesforum 2013 i Roskilde.
- Deltagelse i Realdania-arrangement med fokus på undervisning i Ejbybunkeren, 23. marts 2013.
- Afholdelse af kursus for CFU-konsulenter fra hele landet under titlen "Regn med Krig" på Kastrupfortet, 16. april 2013.
- Afholdelse af workshop: "Mobilspil og dialog – didaktiske overvejelser om mobilspillet "Forsvundet i tiden"" for Bogforlaget Alinea, 23. april 2013.
- Afholdelse af Lærerkurset "Regn med krig" i samarbejde med CFU, 6. maj 2013.
- Afholdelse af pædagogkurset "Fårekassen", 23. maj 2013.
- Deltagelse i Rødovre Børnekulturfestival, 28. maj 2013.
- MID i Ejbybunkeren – Foreningen: Museumsformidler i Danmark, 31. maj 2013.
- Opstart på profilskole-samarbejder.
- Oprettelse af brugerkartotek til brug i direkte markedsføring af Befæstningens undervisningstilbud.
- Samarbejde med Pædagogisk Central i Kastrup.
- Skoletjenestens nyhedsbrev hver måned.
- Udvikling af tilbud i Ejbybunkeren til Vestegnskulturugen i uge 37.
- Udvikling af Kulturpakker til Gentofte i samarbejde med Experimentarium.
- Gentagelse af Reklamefilm i S-togene i august måned.
- Indkøb af arbejdstøj med Skoletjenesten Befæstningen-logo til alle undervisere i Befæstningen.
- Artikel i *Børn og Bøger* nummer 8, december 2012.
- Artikel i *Falios* (fagbladet for historie og samfundsfag) i marts 2013.

FOTO: JEPPE CARLSEN.

Praktikanter og samarbejder med skoleverdenen

Igen i år har Skoletjenesten været en del af Learning Museum. Dette har resulteret i afholdelsen af to workshops i efteråret. Begge udviklet og afholdt i samarbejde med læreruddannere fra KDAS og Metropol. I januar og februar 2013 havde vi to praktikanter fra læreruddannelsen i Roskilde, der tog deres lange 9 ugers skolepraktik hos os. I praktikken havde de studerende fokus på Den kolde krig og vores undervisningsforløb "Mission Kold Krig". De studerende udviklede materialer til forberedelsen før spillet og afprøvede det med elever.

De mange erfaringer, som vores forskellige samarbejder med studerende og læreruddannere har givet os, har resulteret i en konceptualisering af afholdelse af praktikker og workshops til fremtidig brug. Vi indgår nu fast i samarbejder med praktikanter om praktikophold og med læreruddannere om workshops til linjefagshold.

Derudover har vi samarbejdet med Søndermarksskolen, der i efteråret 2012 brugte vores undervisningstilbud som en del af deres emneuge om Krig. Vi har ligeledes samarbejdet med Livets skole, som har brugt Ejbybunkeren i deres fordybelsesuge om formidling og Den kolde krig.

Deltagelsen i Turboforløb har i dette skoleår været et samarbejde med Tagensbo Skole, der har udviklet matematikforløb i Befæstnings rammer.

Driftsorganisation

Koordineringen af driftsopgaverne er nu delt mellem de to undervisnings- og udviklingsansvarlige i en økonomidel og en undervisningsdel. Driften drejer sig fortsat om opfølgning på bookinger, bemanning af undervisningsdage, henvendelser fra lærere, indkøb af materialer og driftssamarbejde med eksterne samarbejdspartnere på de forskellige lokationer, budgetlægning m.m.

Driftsopgaven kræver stadig en del ressourcer at koordinere, idet vi som grundpræmis med de mange lokationer har en konstant uforudsigelighed i vores hverdag. Underskrivningen af samarbejdsaftalerne har dog skabt en mere gensidig forpligtelse og dermed øget forudsigelighed, hvilket kan mærkes positivt i hverdagen. Organisatorisk er Skoletjenesten Københavns Befæstning direkte organiseret i Skoletjenesten med fysiske kontorfaciliteter og administration på Artillerivej, og undervisning på 5 forskellige lokationer.

Som led i overgangen fra projekt til drift består bemanningen på Befæstningen nu af Pernille Haugaard Jensen, der er ansat som undervisnings- og udviklingsansvarlig med 9,25 time pr. uge, og Ane Riis Svendsen, der er ansat som undervisnings- og udviklingsansvarlig 9,25 time og som undervisnings- og udviklingsmedarbejder 13 timer pr. uge. Herudover er der fortsat ansat 6 undervisere på timebasis.

FOTO: KØBENHAVNS MUSEUM.

KØBENHAVNS MUSEUM

Skoletjenesten har været præget af udviklingsprojekter og organisationsforandringer. Skoletjenesten har sammen med en række partnere (professionelle dansere og gymnasielærere) udviklet og gennemført et 2-dages workshopforløb om identitet, krop og 1950'ernes København. Derudover er udviklet basisundervisningsforløb til den arkæologiske udstilling "Fortiden under os" og "Kierkegaard: kærlighedens genstande og gerninger".

Samtidig er Skoletjenestens arbejde og medarbejdere blevet organiseret på nye måder.

FOTO: KØBENHAVNS MUSEUM.

Rock me, Baby

I efteråret 2012 åbnede udstillingen "1,2,3 o'clock, 4 o'clock ROCK!" i samarbejde med Danmarks Rockmuseum. Udstillingen kombinerede rockmusikkens gennembrud i København og musikkens betydning for udviklingen af ungdomskultur i 1950'ernes København.

Med midler fra Kulturstyrelsen udviklede vi sammen med Thomas Nørskov og gymnasielærere fra Gefion, Ørestad og Ingrid Jespersen en 2-dages workshop om ungdomskultur i dag og i 1950'erne med udgangspunkt i udstillingen og med kroppen som det centrale læremiddel. Vi ville undersøge, hvad der sker, hvis museumsundervisning ikke kun skal forstås gennem øje og hoved, men også gennem kroppen. På første dag underviste vi ude på skolen i 3-4 timers workshop, hvor oplæg, dialog, diskussion og elevernes egen fremstilling var i centrum. De faglige pointer, som eleverne bed fat i og lavede oplæg om, skulle de arbejde videre med på andendagen – inde på museet og sammen med den professionelle danser; her blev der danset statistikker på ungdomsarbejdsløshed, frigørelse, stramme jeans og forældreoprør. Det var altså ikke hensigten, at eleverne blev verdens-

mestre i jitterbug, men at de udtrykte faglige pointer på andre måder end via verbal dialog.

Lærerne var nøglepersoner for at binde forløbene sammen med deres emneuger og øvrige undervisning i dansk, historie, idræt og medier. I løbet af udstillingsperioden viste det sig, at workshops og udstilling (foruden de gymnasieelever, som de var udviklet til) også fungerede rigtig godt til udskoling og pædagogseminariernes assistentuddannelser.

Fortiden under os

I efteråret startede vi også opbygningen af en ny udstilling med arkæologiske genstande som omdrejningspunkt, og i januar 2013 åbnede "Fortiden under os". Udstillingen er struktureret som tværgående temaer i tid med fokus på klimatiske forhold i byen: regn, bag volden, ved havet og kolde vinde.

FOTO: KØBENHAVNS MUSEUM.

Det altoverskyggende greb i udstillingen er, at hver af de 120 arkæologiske genstande har 2 tekster, som på forskellig baggrund kommer med fortolkninger af, hvad det er, hvorfor det er der, hvordan det måske er kommet der, og hvem det kan have tilhørt. Teksterne er ikke bare skrevet af museet, men også af andre mennesker uden for museet – f.eks. en frisør, en bogbinder, en kok, en 6-årig, en skoleelev osv.

Dette greb om flerstemmighed brugte vi som løftestang for undervisningsforløbets struktur. Hvor vi tidligere har haft mange elever i forbindelse med vores middelalder og renæssance-forløb, som levede op til specifikke faglige mål i historieundervisningen, ville vi nu arbejde med kompetencerne skriftlighed, formidling og fortolkning samt relativ kronologi, som ikke blot imødekommer historie-, men også danskfaget. Forløbet har to dele – en genstands- og taktilt baseret introduktion til arkæologien, og hvordan vi overhovedet kan sige noget om København før skriftlige kilder, og en tekstudviklingsdel på baggrund af genstande og tekster i udstillingen. Den flerstemmighed, som allerede ligger i udstillingen, indgår i forløbet, hvor elevernes tekster efterfølgende indgår i udstillingen eller i et arbejdsark (et særligt layoutet A3, som rammesætter deres skriveprocesser på museet). Forløbet er særligt udviklet til mellemtrinnet, men tilbydes også til udskolingen.

FOTO: KØBENHAVNS MUSEUM.

Kierkegaard: Kærlighedens genstande og gerninger

I maj 2013 åbnede museets seneste udstilling, "Kierkegaard: Kærlighedens genstande og gerninger", i anledning af 200-året for hans fødsel. Omdrejningspunktet for udstillingen er Kierkegaards forståelse af kærligheden; blandt andet til vennerne, familien eller kæresten. Foruden Kierkegaards genstande fungerer udstillingen også som en aktiv indsamling, hvor alle kan aflevere genstande om kærlighed og lade dem indgå i udstillingen – også elevernes genstande om kærlighed.

Til undervisningsbrug udviklede Skoletjenesten tre forløb: et indskolingsforløb, en byvandring til mellemtrinnet og et udskolingsforløb. Indskolingsforløbet udviklede vi i samarbejde med to børnehaveklasselærere i hhv. Ishøj og Østerbro, og det kom til at handle om kærlighed som relationer. Hvordan er man en god ven? Kan vi undvære venner? Og hvordan er det lige, min familie ser ud i forhold til andres? Derudover lavede vi også et mindre undervisningsmateriale til vores website i samarbejde med et fritidshjem, hvor vi interviewede en række 7-9-årige om kærlighed til familien, vennerne og kærester, for at have noget at sætte Kierkegaards univers i forhold til. Det viste sig, at de strukturer, vi lavede i dette forløb, fungerede lige så vel til mellemtrin og udskoling.

Til mellemtrinnet udviklede vi alene (pga. lockouten) en byvandring om Kierkegaards liv i København, som handlede om, hvor han havde boet, hvilke ture han gik hver dag, og hvordan man kan forstå hans tanker om næstekærlighed. Byvandringen har en række indlagte opgaver og øvelser, så vi i lige så høj grad bruger byen som didaktisk rum som museet.

Udskolingen viste sig at være den gruppe, som, i højere grad end de andre alderstrin, selv kom på banen med ønsker om forløb – og her kan Kierkegaards kærlighedsbegreber noget særligt i forhold til deres identitetsdannelse: Ville de undvære venner, fordi de tager for lang tid? Hvilken slags kærlighed står øverst på deres dagsorden?

Og hvad kunne man have gjort for at hjælpe Kierkegaard, så han ikke var nødt til at gå fra Regine for at blive filosof? Svarene er mange og mangfoldige blandt udskolingseleverne.

Og igen – ligesom med "Fortiden under os" – ligger udstillingens læringspotentiale i de kompetencer, som eleverne kan styrke i det lange løb.

Medborgerskabsprojektet

Københavns Museum har været med i medborgerskabsprojektet frem til afslutningen i sommeren 2013. Og i den tid har vi brugt den daglige praksis som cases: "Se på Sydhavnen" (outreach), udstillingen "Fortiden under os" og undervisningsprogrammet og kompetenceudviklingen af medarbejdere. I det forløbne år har primært "Fortiden under os" været case. Sidsel Risted Staun, museumsinspektør Sarah Giersing og museumsinspektør Vivi Lena Andersen har indgået i projektet.

Især et af projektets nøglebegreber om flerstemmighed har haft genklang i vores praksis og i vores organisation; men at det er født af medborgerskabsprojektet, er måske en lidt forhastet udlægning. Snarere har vi brugt medborgerskabsprojektet til at kvalificere den praksis om diversitet og mangfoldighed, som allerede var på museets dagsorden inden. Og det har været en stor kilde til arbejdsglæde og udvikling at indgå i det tværinstitutionelle samarbejde med 9-10 andre museer og kulturinstitutioner. Det er dog vores vurdering, at den tid og økonomiske ressource, der var afsat til kompetenceudviklingen af medarbejderne, var alt for lidt i forhold til behovet.

Ny organisering

I efteråret 2012 introducerede museet en ny struktur for formidling, hvor undervisning, omvisninger, byvandring, modtagelse og vagtfunktionen blev slået sammen til en jobfunktion. Vi slog derfor 7 stillinger op på hver min. 12 timer ugentligt. Og vi ansatte en bred vifte af fagligheder: lærer, antropologi, historie, arkæologi, design, som alle skal varetage alle funktioner (i samme omgang skar vi væsentligt ned i antallet af tilbud). Den nye strukturs styrke ligger i den tættere tilknytning til museet i kraft de mange timer, og dér, hvor vi skal styrke strukturen, er ved at styrke supervisionen af den enkelte medarbejder og det materiale, vi stiller til rådighed for medarbejderne: undervisningsdrejebøgerne, faglige oplæg osv.

Andre formidlingsaktiviteter

Også i år har vi gennemført undervisningsforløbene i efterårsferien – denne gang i samarbejde med kommunikations- og arrangementsmedarbejdere i Formidlingsenheden. Forløbene i efterårsferien handlede om "1,2,3 o'clock, 4 o'clock ROCK!" og bød på hulahop-skole og jitterbug-undervisning for familier. Vinterferien bød på undervisningsforløbet for familier i "Fortiden under os".

KØS - MUSEUM FOR KUNST I DET OFFENTLIGE RUM

Grundet ny særudstilling, "Giv os i dag... Når kunsten går i kirke", på samtlige etager på KØS og dermed kartonerne til gobelinernes nedtagning i begyndelsen af skoleåret har Skoletjenesten på KØS kun haft mulighed for at tilbyde få faste undervisningsforløb i 2012/13. Til gengæld har skoleåret været præget af udvikling samt afholdelse af tre udbytterige undervisningsprojekter til hhv. børnehavebørn og grundskoleklasser samt lanceringen af det nye digitale undervisningsmateriale, kunstenerdin.dk. Desuden har perioden stået i kompetenceudviklingens tegn i kraft af deltagelse i MuseumsUndervisningsUddannelsen samt medborgerskabsprojektet.

Pr. 1. september 2012 blev Sissel Dreijøe Langkilde ansat som ny undervisnings- og udviklingsansvarlig i Skoletjenesten på KØS som afløser for Kirsten Hegner, der fik ny stilling i Skoletjenesten.

Med et besøgstal på 2.090 børn og unge, som har modtaget undervisning, ses et noget mindre besøgstal end sidste år (3.582 besøgende), hvilket dels må ses som et udtryk for ændret fokus i udstillingsudbud, som appellerer mindre til Skoletjenestens målgruppe, dels grundet mindre personale i afdelingen efter 8 måneder med en undervisnings- og udviklingsmedarbejder i løntilskud. Til gengæld et eksperimenterende og lærerigt skoleår på KØS!

Brobygningsprojekt for daginstitutioner

I efteråret 2012 indledte Skoletjenesten et samarbejde med områdeleder for daginstitutionsområde Nord i Køge Kommune om et læn- gerevarende kunstprojekt målrettet børnehavebørn. Projektet løb af stablen 3 uger i november, hvor de 3 børnehaver hver deltog 3 dage

i undervisning om dyr i kunsten, som dels foregik i børnehaven, dels på KØS.

Formålet med kunstprojektet var dels at give børnene i de tre børnehaver mulighed for at stifte bekendtskab med museer i lokalmiljøet, dels at bygge bro mellem daginstitutionerne og KØS. Ønsket var at trække den viden og kompetence, der er på KØS, ind i børnehaverne og give børn og pædagoger mulighed for at udvikle deres kreativitet og kunstforståelse. Et vigtigt element var forældredeltagelsen, hvor forældrene fik mulighed for at komme og opleve, hvad børnene havde skabt på museet.

Projektet kulminerede i det afsluttende udstillingsarrangement, der blev afholdt lørdag d. 24. november i foredragssalen. Der var et flot fremmøde af børn med deres familier, hvor også de 2-sprogede børn med deres familier var fint repræsenteret. Repræsentanter fra børnehaverne og den undervisnings- og udviklingsansvarlige fra KØS deltog. Der blev talt 102 besøgende i alt på den 1½ time, arrangementet forløb, hvor børnene viste deres produktioner frem og viste deres familier hjemmевante rundt på museet. Alle var stolte og glade for arrangementet, og hele huset summede af liv af de mange familier, der ikke tidligere har besøgt museet.

Projektet blev støttet med midler fra Køge Kommunes Kulturpulje.

Med afsæt i erfaringerne fra børnehaveprojektet kan Skoletjenesten tilbyde undervisningsforløb i udstillingen "Giv os i dag... Når kunsten går i kirke" med undervisningsforløbet "Fugl og fisk i kirkens kunst" til børnehaver og indskolingsklasser indtil udstillingens udløb i februar 2013. Fremadrettet danner erfaringerne grobund for et frugtbart samarbejde med daginstitutionerne.

Digitalt undervisningsmateriale

Skoletjenesten søgte og fik bevilget midler fra Kulturstyrelsens e-museumpulje (756.000 kr.) til et digitalt undervisningsmateriale, "Kunsten er Din". Projektet begyndte i december 2011 og blev lanceret foråret 2013. Projektet omfatter 25 kunstværker i det offentlige rum

FOTO: KØS.

placeret med en vis geografisk spredning i hele landet. Således kan skoler i hele Danmark arbejde med KØS' specialområde, kunsten i det offentlige rum, i et undervisningsforløb i deres egen hjemby. Med udgangspunkt i kunstværker placeret i elevernes nærområder kan de via undervisningssitet hente film, lydfiler, fotos og opgaver, der knytter sig til det pågældende værk, samtidig med at de via smartphones kan uploade egne beskrivelser, fotos, opgavebesvarelser m.m.

Sitet, der tager afsæt i læreplanerne for fagene dansk, billedkunst, historie og samfundsfag, er tværfagligt og er delvist brugergeneret. Vi har samarbejdet med webbureauet Oncotype, et lærerpanel og en række testklasser om udviklingen af undervisningssitet. På sigt er det oplagt at udvide sitet til at dække endnu flere kunstværker.

Samtidskunst og kirke

I efteråret 2012 åbnede KØS en storstilet og international udstilling, "Giv os i dag... Når kunsten går i kirke" om samtidskunst i kirker. Skoletjenesten har i løbet af foråret 2012 udviklet et undervisningsprojekt og søgt puljemidler samt indledt et nyt samarbejde med Folkekirkens skoletjeneste i Faxe, Stevns og Køge omkring udstillingens undervisningskoncept. Til trods for, at projektet ikke blev tildelt puljemidler, fortsatte vi samarbejdet med Folkekirkens skoletjeneste om udviklingen af undervisningskonceptet. Undervisningskonceptet dækker over et længere undervisningsforløb til udskolingsklasser om kunstens rolle i kirken med udgangspunkt i nøglebegreber og eksistentielle spørgsmål inden for kristendomsundervisning i grundskolen. Forløbet er således tiltænkt faget kristendom med mulighed for inddragelse af andre fag som dansk, billedkunst, historie og samfundsfag. Forløbet består dels af et skriftligt undervisningsmateriale til brug for klasserne før, under og efter et værkstedsbaseret undervisningsforløb på KØS, dels af en udstilling af elevproduktioner i skolerne lokale kirker. 15 klasser fra Køge og omegn er tilmeldt forløbet, som gennemføres i januar og februar 2013.

Klog på farver

I foråret 2013 har Skoletjenesten eksperimenteret med værkstedsforløb til børnehavebørn og indskolingselever om farvelære og farvers betydning i vores hverdag i samarbejde med lederen fra Køge Billedskole, Kit Kjærbye. De forskellige elementer i værkstedsforløbet har undersøgt muligheden af at understøtte læringen om farve med musik. På sigt skal erfaringerne fra disse eksperimenter bidrage til fremtidig udvikling af nyt fast undervisningstilbud med fokus på farvers betydning i vores hverdag målrettet daginstitutioner og grundskolen.

Kunstnersamarbejde

I juni måned har vi i samarbejde med billedkunstneren Christian Schmidt-Rasmussen tilbudt et tværfagligt undervisningsforløb til mellemtrinnet med fokus på sprogets muligheder, fortælling og det at skrive.

Workshoppen blev afholdt i relation til Køge bys 725-års jubilæum d. 4. juli og tog udgangspunkt i kunstnerens bidrag til udsmykningen af en mur i Køges Havneområde. Her har kunstneren skabt et 32 meter langt kunstværk med alternative visioner for Køge som en slags fabulerende fotocollager. På 5 specialfremstillede tavler producerede klasserne deres egen kollektive fortælling om deres liv i Køge.

Den gode idé og den procesorienterede arbejdsform dannede afsæt for undervisningsforløbet, hvor elevernes idéer fik mulighed for at knopskyde og udvikle sig til skæve perspektiver på fremtiden. Styrken ved forløbet var, at alle elever var samtidigt aktive i skrive- og fortælleprocessen, og at alles idéer bidrog til fortællingen. Forløbet er udviklet på baggrund af Fælles Mål i fagene dansk og billedkunst. Elevernes arbejdsprocesser blev dokumenteret og udstillet på KØS i perioden fra fredag d. 28. juni til søndag d. 7. juli 2013 i anledning af Byjubilæet. Køge Kommune har finansieret projektet.

Medborgerskabsprojektet

Som part i det omfattende projekt "Museer og kulturinstitutioner som rum for medborgerskab" deltager den undervisnings- og udviklingsansvarlige på KØS sammen med inspektør Lene Bøgh Rønberg. KØS' engagement i projektet munder ud i en case, hvor en gruppe medborgere bl.a. interviewes som en del af et større udstillingsprojekt om mindesmærker, der åbner i efteråret 2014. Her har Skoletjenesten bidraget til etablering af en fokusgruppe, hvor forskellige formidlingsmetoder er blevet afprøvet ved en række møder i forsommeren.

I selve undervisningsafdelingen har vi fokuseret dels på kompetenceudvikling af undervisere, og dels på implementering af flerstemmighed, aktiv deltagelse og selvrefleksion ved brug af logbogsskrivning, supervision samt implementering af nye øvelser i faste undervisningsforløb såvel som i udviklingen af nye. Desuden har vi i projektet etableret et samarbejde med det lokale gymnasium om udvikling af et nyt tværfagligt undervisningsforløb for ungdomsuddannelser, der handler om kunstens rolle i samfundet. Forløbet forventes færdigudviklet i efteråret 2013.

"THE PRESENT DOESN'T EXIST IN MY MIND - THE FUTURE IS ALREADY FAR BEHIND", 2009.
FOTO: © LILIBETH CUENCA RASMUSSEN.

MUSEET FOR SAMTIDSKUNST

Skoletjenesten på Museet for Samtidskunst har som formål at skabe rammerne for et relationelt møde – et møde mellem eleverne og samtidskunsten, et møde eleverne imellem og et møde mellem eleverne og museumsunderviseren. For at skabe disse rammer anvender museets undervisere eksperimenterende metoder og praktiske øvelser, hvor elevens stemme fylder lige så meget som underviserens. Læringen sker ved hele tiden at forholde sig til hinandens synspunkter, kunstens udtryk og underviserens udsagn. Eleverne møder samtidskunst, der eksperimenterer med nye medier og udtryksformer, som udfordrer sanserne gennem rum, lyd, lys og bevægelige billedudtryk. Oplevelsen bliver afsættet for indblik i samtidskunstens tværfaglige udtryksformer og diskussionen af de spørgsmål af aktuell tværfaglig karakter, som samtidskunsten rejser. I museets værkstedsaktiviteter lægger vi vægten på en kreativ bearbejdning og kritisk refleksion over mødet med samtidskunsten i arbejdet med lyd, animationsfilm, fotografi og video. Fokus er her rettet imod, hvordan og hvad eleverne lærer igennem deltagelse i, samarbejde omkring og arbejdet med de kreative processer frem for at være båret af en målrettet undervisning. Besøget efterlader en udvidet forståelse af samtidskunstens udfordrende og eksperimenterende karakter, der som kulturformidlende og debatskabende bliver et mødested for refleksionsprocesser, kreativ udvikling og kritisk debat. Skoletjenesten på Museet for Samtidskunst har gennem de daglige undervisningsaktiviteter og via længerevarende projekter og samarbejder i løbet af det forløbne skoleår arbejdet ud fra dette grundlag.

Undervisning

Skoletjenesten tilbyder aldersdifferentierede undervisningsforløb for børnehaver, grundskoler, ungdomsuddannelser, læreruddannelser, universiteter og andre undervisningsinstitutioner. Undervisningstilbuddene relaterer til periodens udstillinger eller museets samling. Det forløbne år har vi haft glæde af at undervise ca. 1.175 elever.

Aktiviteter og undervisningstilbud til børn, unge og studerende er et vigtigt omdrejningspunkt i museets publikumsstrategi og handlingsplan. Formidlings- og undervisningsafdelingen har høj prioritet, ikke mindst i forhold til Roskilde Kommunes børne- og kulturpolitik. Museet arbejder hele tiden med at udvikle tilbud til nye målgrupper.

Lærernetværk

Museet udbygger løbende sit netværk, og mange tilmelder sig via hjemmesiden eller ved besøg på museet. Lærerkurserne tilbydes ofte i forbindelse med udstillingsåbninger, hvor metodiske greb og værknedslag illustrerer, hvordan udstillingen kan bruges i undervis-

ningsregi. I løbet af skoleåret 2012/13 har vi tilbudt følgende lærerinspirationsmøder:

- Lucky Motel, *Ømme dupper*
- Gudrun Hasle, *Modsmerte*
- Jørgen Michaelsen, *Yummy Rooms for Robespierre*
- Afterlife – Et portræt af et formålsløst liv 2012
- Kunstrejsen 2012
- Hvad er samtidskunst 2012

Nye undervisningsmaterialer

I efteråret 2012 udgav vi undervisningsmaterialet *Det handler om dig – Samtidskunst, Isenesættelse og Identitet*. Materialet er et elevmateriale målrettet 7.-10. klasse. Det er meget opgaveorienteret i forhold til materialets tematikker: samtidskunst, isenesættelse og identitet.

Materialet *Mødet med kunst – fra besker til deltager* er under udarbejdelse.

KUNSTREJSEN

Fra september 2012 til og med 2014 er Museet for Samtidskunst en del af projektet KUNSTREJSEN, som er initieret af Sorø Kunstmuseum. Ud over Museet for Samtidskunst og Sorø Kunstmuseum er Odsherreds Kunstmuseum en del af projektet.

KUNSTREJSEN er et undervisningstilbud til grundskolens mellemtrin (4.-6. klasse), som udbydes på alle tre museer to uger to gange om året. Undervisningstilbuddet er struktureret som en undervisningsworkshop, hvor en aktuell samtidskunstner står for undervisningen sammen med museernes undervisere.

I efteråret 2012 var billedkunstner Marie Kølbæk Iversen tilknyttet KUNSTREJSEN. På Museet for Samtidskunst deltog seks klasser på de otte mulige workshopdage. I foråret 2013 var Ursula Nistrup KUNSTREJSENS kunstner. Forårets forløb var udfordret af lærerlockouten, hvilket betød, at forløbet ikke blev fuldt booket. På Museet for Samtidskunst blev seks ud af otte mulige workshopdage booket.

Til KUNSTREJSEN er udgivet et undervisningsmateriale, og der er oprettet en blog (www.kunst-rejsen.dk), som eleverne kan arbejde med både før, under og efter museumsbesøget.

Undervisningstilbuddet er derudover en opfordring til skolerne om at tage på en fysisk rejse mellem de tre museer i Kulturregion Midt- og Vestsjælland.

Projektet er støttet af Kulturregion Midt- og Vestsjælland, Region Sjælland, Kulturministeriet samt Kultur- & Skoletjenesten Midt- og Vestsjælland.

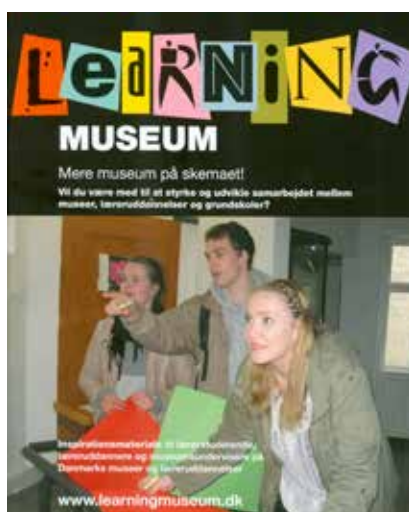
Kunsten at lære sprog

– et undervisningsprojekt målrettet sprogcentre

Projektet "Kunsten at lære sprog" er efter endt projektperiode blevet til et fast undervisningstilbud. I den sammenhæng er Museet for Samtidskunsts rolle blevet at lægge museum og samling til undervisningstilbuddet, som varetages af museumsformidler og sprogunderviser Jesse-Lee Costa Dollerup fra Sorø Kunstmuseum. Sorø Kunstmuseum var projektejer, og de øvrige samarbejdspartnere var Museet for Samtidskunst, Slagelse Sprogcenter og Alfabeta Forlag. Projektperiode: 1. august 2012 – 1. januar 2013.

Roskilde Gymnasium

I løbet af 2012 initierede Museet for Samtidskunst et samarbejde med Roskilde Museum. Samarbejdet er i 2013 resulteret i en ansøgning til Kulturstyrelsen i forbindelse med et projekt, hvor Museet for Samtidskunst, Roskilde Gymnasium, Sorø Kunstmuseum og Sorø Akademi fra januar 2013 vil samarbejde om udviklingen af et undervisnings-kit og -forløb med afsæt i samtidskunsten med henblik på at understøtte Ny skriftlighed, Innovation og Almen Studieforbereelse. Derudover samarbejder museet på nuværende tidspunkt med en billedkunstlærer og en samfundsfagslærer i forbindelse med udarbejdelsen af museets kommende undervisningsmateriale *Mødet med kunst – fra besker til deltager*.

Learning Museum

2012/13 har været et godt og produktivt år for projekt Learning Museum. En lang række undervisningsforløb og praktikker er blevet afprøvet og evalueret, hvor den afsluttende implementering hele tiden er i fokus. Projektet har nydt stor interesse nationalt, i nordisk og internationale sammenhænge.

Der arbejdes lokalt og regionalt med mindre samarbejdsprojekter og på et overordnet nationalt plan for at skabe en platform. En platform, hvor samarbejde og partnerskaber mellem museer og læreruddannelser i fremtiden kan finde sin form og plads. Reformen af den nye læreruddannelse blev aftalt pr. 1. juni 2012 med indførelse august 2013. Dette forhold har naturligvis indflydelse på projektet, som løbende bliver tilpasset de nye krav og praksisser.

NATIONALMUSEET

FOTO: JACOB NYBORG.

Danmarks Oldtid

Fortid for begyndere

Dagtilbud er et indsatsområde, og der er derfor færdigudviklet en drejebog til et undervisningsforløb og tilhørende undervisningsmateriale til de 4-7-årige om vikinger og de nordiske guder.

Undervisningsforløbet er baseret på narrativ metode og med underviseren i rolle som viking. Undervejs er der indlagt øvelser og hands-on-aktiviteter, der understøtter forløbets fortælling. Det er testet med 5 børnehaver og gik i drift i februar 2013. Både undervisningsforløb og -materiale er udviklet i samarbejde med en studentermedhjælper, der har teaterbaggrund og erfaring med børnehavemålgruppen fra tidligere arbejde.

Undervisningsmaterialet understøtter forløbet på museet, så det både kan bruges før eller efter besøget. Både forløb og materiale er tilrettelagt, så det kan bruges af Nationalmuseets samarbejdsmuseer: Trelleborg, Jelling, Ladby osv. Dette understøtter Nationalmuseets strategi om at være et landsdækkende museum, der servicerer hele landet. Til undervisningsmaterialet har børnebogsforfatteren Gertrude Kiel omskrevet fire gudesagn i et sprog, der egner sig til højtlesning og er rettet mod målgruppen. Hæftet er illustreret af tegneren Sussi Bech, der også har illustreret det øvrige materiale til "Fortid for begyndere". Derudover har Mikael Nielsen givet tilladelse til at genbruge hans tegninger fra tidligere materiale. Indholdet i hæftet er finansieret med midler fra "Erindringsmøntmidlerne", og trykning af hæfterne er finansieret af særudstillingsmidlerne til "VIKING".

I forbindelse med "Fortid for begyndere" er der også etableret et samarbejde med Håndarbejdets Fremme. Det udmundede i et praktikforløb med Gitte Engholm, Nationalmuseet, og i fremstilling af dragter til middelalderforløbet om riddere.

Materialekasse

Materialekassen er et forsøgstilbud til de klasser, der ikke kan eller ønsker at bestille et undervisningsforløb i klassisk forstand. Den består af et undervisningsmateriale med kopigenstande og opgaver, som lærerne kan bruge før, under og efter besøget på Nationalmuseet. Klassen låner materialekassen på museet og tager den med i udstillingen. Det er tanken, at læreren selv skal kunne afvikle et undervisningsforløb om "Kejser Augustus, Romerriget og Danmark" med udgangspunkt i dette materiale. Foreløbig er materialet ikke blevet booket ret meget. Sandsynligvis er der brug for mere markedsføring af tilbuddet.

FOTO: JACOB NYBORG.

Flytning af hjemmesider

I forbindelse med, at Nationalmuseet har fået ny hjemmeside, skal vores undervisningsmaterialer integreres i den nye struktur. Flytningen af hjemmesiden "Vikingetiden. Trosskifte og kongemagt" og "Drama i oldtiden" er undervejs. Flytningen af hjemmesiden vil betyde, at materialet får en større synlighed i søgemaskinerne. I sidste ende er det målet, at flere skal finde frem til materialet, og at det dermed bliver mere brugt.

Undervisningsfilm

Projektet "Danmarkshistorien på Youtube" har afsluttet fase 1. Der er færdiggjort en rapport, der belyser fordele og ulemper samt danner grundlag for ansøgning om midler til et egentligt filmprojekt. Det er besluttet, at projektets fase 2 først igangsættes senere.

Antiksamlingen

Fokus har været på at opkvalificere underviserne pædagogisk via Skoletjenestens kurser.

På kant med Kierkegaard

Skoletjenesten har deltaget i undervisningsudstillingen om Søren Kierkegaard, der er åben fra 20. august - 27. september 2013. Udstillingen er en del af de Folkekirkelige skoletjenesters undervisningsprojekt "På kant med Kierkegaard". Der er udviklet undervisningsforløb til udstillingen, Rikke Tjørnehøj har stået for udstillingens logistik, og Folkekirkens skoletjeneste har blandt andet stået for markedsføring.

Kalkmalerier i de danske kirker

Der er givet input og sparring til projektlederen af projektet "Kalkmalerier i danske kirker". Augustinusfonden har stillet 700.000 kr. i udsigt til et stort digitalt undervisningsprojekt med Klaus Støttrup Jensen som projektleder.

Ansættelse, oplæring og efteruddannelse

Underviserstaben i den permanente udstilling om Danmarks Oldtid har været ramt af barsel, udgravningsopgaver og udskiftning af studenterundervisere.

Marlene Kramm gik på barsel d. 14. november 2012, og barselsvikariatet har været varetaget af Mads Danker Danielsen. Hovedopgaven i barselsvikariatet var at udvikle undervisningstilbud til Nationalmuseets særudstilling "VIKING".

Der er derfor ansat to nye undervisere i Danmarks Oldtid. De er oplært ved sidemandsoplæring af de erfarne undervisere. En stor del af underviserne har i løbet af foråret deltaget i Skoletjenestens kurser om "dialogbaseret undervisning" og om "motivation og klasseledelse".

Der er knyttet tre undervisningslokaler til undervisningen i Dan-

marks Oldtid. Studentermedhjælpen står for vedligeholdelsen af disse lokaler; Mette Byriel har ligeledes stået for, at museets syv undervisningslokaler hen over sommeren er blevet nedpakket og nedfrosset for at mindske risikoen for, at skadedyr nedbryder vores undervisningsrekvisitter.

DRAGTSPENDE FORMET SOM ET VIKINGESKIB. FOTO: NATIONALMUSEET.

VIKING

Antologi

Gymnasieantologien *Vinkler på vikingetiden* med tilhørende elevopgaver og kildemateriale online er tilrettelagt for ungdomsuddannelserne. I redaktionsgruppen har siddet undervisningsansvarlige på Nationalmuseet og Vikingeskibsmuseet samt gymnasielærere. Dette har muliggjort at målrette antologiens form og indhold til ungdomsuddannelsernes kernestof.

Efterspørgslen på antologien har været enorm. Oplaget på 7.000 eksemplarer var allerede udsolgt i august 2013. Det er vurderingen, at antologien har betydet, at flere ungdomsuddannelser har booket undervisningstilbud i særudstillingen.

Gymnasieforløb

Der er udviklet to undervisningsforløb til gymnasiet, "Fra myte til menneske" og "Hvornår blev Danmark en del af Europa?". Forløbene er udviklet i samarbejde med to gymnasielærere. Udfordringen har været at omsætte gymnasielærernes oplæg til forløb, der kunne fungere i museumsrummets kontekst og differentieres i forhold til elever med forskellige faglige forudsætninger. Derudover har udfordringen været at udvikle undervisning til en udstilling, der endnu ikke var bygget.

Undervisningsudstilling

Til forløbet "Fra myte til menneske" er der etableret en lille udstilling om vikingetidens "fødsel" i 1800-tallet. Det har krævet mange ressourcer at etablere udstillingen, da den involverer mange forskellige parter på museet. Det har kun været muligt at etablere udstillingen i et rum, hvor det er svært at samle 30 elever, hvilket de første erfaringer med udstillingen har bekræftet. Det har betydet, at udstillingen ikke får så stor en rolle i forløbet, som den ellers var tiltænkt.

Forskermøder

I forbindelse med gymnasieundervisningen er der organiseret tre forskermøder, hvor eleverne bliver inviteret til relevante foredrag om statsdannelse, national identitet og trosskiftet. De inviterede forskere er primært forfatterne af antologiens artikler. Derudover er der inviteret enkelte udefra. Forskermøderne afvikles i september og oktober 2013.

Mellemtrin

Til mellemtrinnet er der udviklet et undervisningsforløb baseret på udstillingens digitale spil. I dialog med spilfirmaet No Parking har vi tilrettelagt en undervisningsversion af spillet, der kan afvikles med en hel skoleklasse. Dette bliver muligt ved at programmere spillet til iPads. Spillet er oprindeligt udviklet til det almindelige publikum, og det er altså ikke "født" som et læringsspil målrettet skolernes faglige mål. En anden udfordring i det oprindelige spil er, at det ikke inddrager udstillingens genstande. I undervisningsversionen har vi derfor tilføjet et fotoelement, der knytter spillet til udstillingens genstande og forbinder spillet til den efterfølgende faglige bearbejdning.

I samarbejde med en folkeskolelærer er forløbet målrettet mellemtrinnets faglige mål, og det er afprøvet med testklasser. Disse elevtests gav et helt andet udgangspunkt for udviklingen af forløbet, end det var muligt med gymnasieforløbene.

Indskoling og udskoling

De permanente forløb om vikingetid til ind- og udskoling, der normalt afvikles i den permanente udstilling, rykkes ind i "VIKING" i særudstillingens periode, da mange genstande i Danmarks Oldtids permanente vikingeutstilling er flyttet ind i særudstillingen.

Særudstillingen "VIKING" er åben i fem måneder fra 20. juni – 17. november 2013. Deraf ligger ca. 2 måneder i skolernes ferie. Den korte udstillingsperiode for skolerne har understreget vigtigheden af at udvikle antologi og forløb, der også kan bruges i den permanente vikingeutstilling efterfølgende.

NIKOLAJ KUNSTHAL

Skoleåret 2012/13 har været præget af mange udfordringer og forskelligartede opgaver i undervisningsafdelingen på grund af betydelige ekstraopgaver knyttet til undervisningsfunktionen, som har involveret den undervisnings- og udviklingsansvarlige i stort omfang både internt og uden for kunsthallen, og som derfor har krævet særlige organisatoriske løsninger i den daglige drift. Vi har ikke desto mindre fået mange ender og indsatser til at mødes og for alvor høstet erfaringer fra de tværfaglige organisationsudviklede projekter, som vi er involveret i. I 2012 har Nikolaj Kunsthals undervisnings og udviklingsansvarlige Hilde Østergaard desuden påbegyndt en diplomuddannelse i kunst- og kulturledelse, som driften og ledelsen af undervisningsarbejdet i kunsthallen på mange måder meriterer af.

Undervisningsaktiviteter i relation til årets udstillinger

COPENHAGEN ART FESTIVAL 2012

Skoleåret startede med Copenhagen Art Festival, som åbnede den 24. august og fortsatte ind i efteråret i byens fem kunsthaller. Temaet fællesskaber var gennemgående for festivalens udstillinger i alle kunsthallerne og for de mange værker af danske og udenlandske kunstnere, som blev vist i det offentlige rum imellem kunsthallerne. Fællesskab er som begreb nært knyttet til spørgsmål om identitet og kollektivitet og udfordres løbende af spørgsmål om inklusion og eksklusion, globalisering, kommunikationsteknologier og produktionsformer, politiske opbrud og miljømæssige såvel som finansielle kriser. Målet med festivalen var at skabe et sammenhængende program af udstillinger, arrangementer og formidlingsinitiativer, der på et internationalt niveau præsenterede samtidskunstens spændvidde for og med et stort og differentieret publikum. Gennem temaet og via festivalformatets vægt på oplevelser og møder med kunsten i byens mange rum søgte festivalen at afspejle og motivere et kulturelt demokrati.

Kunst nu!

Formidlingsprogrammet Kunst nu! tog afsæt i festivalens kunst og i forskellige slags fællesskaber. Det henvendte sig til alle grupper af børn, unge og voksne fra landets skoler, uddannelsessteder, arbejdspladser og foreninger, der aktivt kunne deltage i kunstneriske oplevelser, erfaringer og læreprocesser. Programmet bestod af byvandring, guidede ture i de fem kunsthaller, fotostafetter og som et helt centralt element en række kunstnerdrevne og situationsspecifikke workshops, tilrettelagt af Anja Franke, Berit Nørgaard, Marie Kølbæk

Iversen, Camilla Berner og Caroline H. Larsen. Hver workshop var baseret på kunstnernes egen praksis og arbejdsform og bød på alt fra en gadebaseret te-salon med porcelænsmalning og te-brygning, et mobilt værksted til produktion af indbundne unika notesbøger og kunstfilosofiske oplæsningsseancer til kollektiv anlægsspleje og jæt-teoptog. De 100 første bookinger af tilbud fra Kunst nul! var gratis.

EVA KOCH: I AM THE RIVER

3. november 2012 – 27. januar 2013

Den danske billedkunstner Eva Koch udstillede i Nedre Galleri en enkelt kæmpemæssig stedsspecifik videoprojektion af et vandfald filmet på Island i reel størrelse og afspillet med forsinkelse. Et lydspor af hvid støj ledsagede projektionen, som var spændt ud under hovedskibets hvælv i fuld højde, fra gulv til loft.

Undervisningsforløb af 1, 1,5 og 2 timers varighed blev tilbudt for 0. klasser – ungdomsuddannelser og seminarier. Der blev desuden udviklet et særligt forløb målrettet præsters konfirmationsundervisning, hvor der blev lagt særlig vægt på kunsthallen som tidligere kirkerum og værkets religiøse konnotationer.

Gennem diverse dialogiske og procesbaserede skriveøvelser undersøgtes tidsbegrebet i værket, som udgjorde et konkret cirkulært loop og handlede om vandets og livets evige kredsløb. Eleverne arbejdede tilsvarende med en læringscirkel, der illustrerer kredsløbet i de fleste erfaringsbaserede læreprocesser. Cirklen rummede spørgsmål, som ledte eleverne til individuelt og i fællesskab at skabe ny viden i mødet med kunstværket. I relation til udstillingens både naturvidenskabelige, religiøse og filosofiske referencer diskuteredes begrebet "det sublime" aktualiseret gennem kunstnerens nutidige blik på romantikkens naturopfattelse. Vi producerede et skriftligt 10 siders trykt undervisningsmateriale for gymnasiet med korte tematiske tekster, arbejdsspørgsmål og øvelser, som blev anvendt aktivt i undervisningen. I tilknytning til udstillingen producerede undervisningsafdelingen også en portrætfilm om kunstneren, som ligeledes blev anvendt i undervisningsforløb.

FOTO: NIKOLAJ KUNSTHAL

TRACEY ROSE: WAITING FOR GOD

1. december 2012 – 27. januar 2013

Den sydafrikanske kunstner Tracey Rose arbejder med en performancebaseret video og fotopraksis. På udstillingen udstilledes video- og fotoværker fra de seneste 15 år. Kunstneren tilhører en generation af sydafrikanske kunstnere, som søger at definere nye veje for kunsten i Sydafrika efter apartheid.

Undervisningsforløb af 1 og 1,5 time blev tilbudt fra 8. klassetrin – ungdomsuddannelser og seminarier og tog afsæt i elevernes oplevelser og refleksioner over værkernes performative og teatraliske udsagn. Køn, race, historie, religion, magt og sprog var nogle af de temaer, som undervisningen tog afsæt i gennem dialog og øvelser. Til

udstillingen blev der udviklet en lærings-app – Nikolaj MApp – som eleverne oplevede udstillingen gennem, og som blev anvendt som en introduktion i undervisningsforløbene.

FOTO: NIKOLAJ KUNSTHAL

FOKUS VIDEOKUNST FESTIVAL

7. februar 2013 – 3. marts 2013

For tredje gang præsenterede kunsthallen FOKUS videokunstfestival som en tilbagevendende begivenhed i København. Her udfoldes videogenrens forskelligartede udtryk i hele kunsthallen med bidrag fra danske og internationale kunstnere gennem et stort open call program og screeninger og præsentationer af diverse inviterede kunstneres værker. I 2013 var bl.a. Ulrike Ottinger, Sonja Lillebæk, Lærke Lauts og Tina Enghoff inviteret. Sidstnævnte med den deltagerbaserede film "Ved du hvem jeg er? Do you know who I am?" skabt i relation til projektet pArt of Valby gennem SKIS. Der blev i alt vist 9 programmer, deriblandt programmet PLAYTIME kurateret af Undervisningsafdelingen med videoværker, der alle kredsede om objekter og trivialiteter på en legende og humoristisk måde.

Tre forskellige undervisningstilbud blev udviklet til børn og unge fra 0. klasse – ungdomsuddannelser og seminarier.

VIDEOCRUISE var et format, der gav en introduktion til videokunstmediet gennem eksempler fra alle festivalens 9 programmer. Her fik eleverne på 1,5 time et overordnet indtryk af videogenrens forskellige udtryk og virkemidler. Værkerne blev undersøgt og diskuteret i forhold til kriterier og relevanspunkter som eleverne selv var med til at definere og udarbejde.

VIDEOWORKSHOP var et tilbud, der på 2 timer gav mulighed for at fordybe sig i den kreative proces bag kameraet, hvor eleverne efter en cruise i FOKUS lavede egne, stedsspecifikke videoproduktioner med baggrund i dogmer, de selv udviklede, og temaer, de indkredsede i fællesskab.

PLAYTIME tog udelukkende afsæt i værkerne i dette program. Gennem forløb af 2,5 times varighed diskuterede eleverne deres umiddelbare oplevelser af de mange forskellige videoer. Med udgangspunkt i handlinger og fænomener i udvalgte videoværker lavede eleverne herefter i grupper små videofilm, som de selv agerede i, instruerede og filmede. Elevernes film blev efterfølgende lagt ud på en lukket Youtube-kanal, som eleverne fik adgang til.

ENTEN/ELLER

15. marts – 19. maj 2013

Gruppeudstillingen kredsede om valget som eksistentiel situation, rammesat af Søren Kierkegaards livsfilosofi. Kierkegaard skelnede mellem persontyperne "æstetiker" og "etikeren". Danske og internationale kunstnere havde sat hinanden i stævne i et rumligt og

visuelt dilemma, der bidrog til en social og følelsesmæssig erfaring af nogle af livets spørgsmål og valg.

Undervisningsforløb af 1, 1,5 og 2 timers varighed blev tilbudt for 0. klasse – ungdomsuddannelser og seminarier. Undervisningen gik tæt på elevernes egne oplevelser og erfaringer med det moderne menneskes valg og værdier. Gennem dialog og skriveøvelser skulle eleverne aktualisere Kierkegaards to persontyper gennem værker-nes moralske og æstetiske udsagn og diskutere egne eksistentielle valgsituationer ud fra de to persontyper. Der blev i tilknytning til udstillingen produceret et undervisningsmateriale for elever fra 8. klasse – 1.g, der gennem korte tematiske tekster, arbejdsspørgsmål og øvelser gav mulighed for at diskutere og undersøge værkerne både under og efter et besøg.

DIAS & RIEDWEG: POSSIBLE ARCHIVES

8. juni – 11. august 2013

Soloudstillingen af den brasiliansk-schweiziske kunstnerduo Mauricio Dias og Walter Riedweg var den første store præsentation i Danmark. Deres værker tager ofte form af større videoinstallationer, der typisk rummer både dokumentariske og performancebaserede elementer. Duoen har siden 1993 arbejdet sammen om interdisciplinære kunstprojekter i dialog med særlige grupper af marginaliserede mennesker. På udstillingen kunne man opleve det helt nye værk, *Corpo Santo*, hvor kunstnerne har samarbejdet med psykiatriske patienter fra et hospital i Rio de Janeiro om performative fortolkninger eller reenactments af malerier fra samlingen i Prinzhorn Museum.

Undervisningsforløb af 1, 1,5 og 2 timers varighed blev tilbudt for udskoling, ungdomsuddannelser og seminarier. Gennem skrive- og performanceøvelser undersøgte eleverne værkernes narrative strukturer, historie og erindring som kunstneriske virkemidler og værktøjer for identitet og diskuteret marginaliserede menneskeskæbner og kulturer i forhold til diverse normalitetsbegreber.

FOTO: NIKOLAJ KUNSTHAL

Projekter

CAF

Nikolaj Kunsthals undervisnings- og udviklingsansvarlige, Hilde Østergaard, blev i september 2011 ansat som ansvarlig for udviklingen af formidlingsprofilen og programmet Oplevelse og læring for den kommende festival for samtidskunst i København – Copenhagen Art Festival i en delvist frikøbt stilling.

Dogmet "Kunst igennem fællesskaber og fællesskaber igennem kunst" udgjorde det dialektiske grundlag for Copenhagen Art Festivals formidlingsprogram Læring og oplevelse. Med temaet "Fællesskaber" som akse var ambitionen med programmet at virke som et bredtfavnende debat- og læringsrum, der adresserede kunstens særlige sanselige og refleksive karakter og bestræbte sig på at etab-

lere sammenhænge mellem oplevelse af kunsten og den læring, der formelt eller uformelt blev iscenesat gennem værkerne selv eller festivalens rammer omkring dem. Med fokus på medborgerskab som en kulturpolitisk værdi dannede nøglebegreberne aktiv deltagelse, selvrefleksion og flerstemmighed basis for festivalens ønske om at undersøge, men også fremme nye fællesskaber ud fra en anerkendelse af, at viden skabes bedst i levende, aktive relationer mellem mennesker. Programmet bestod af en lang række aktiviteter, projekter, tilbud og ressourcer, der var centreret omkring formidlingsprogrammet Kunst Nu! (læs mere ovenfor) og et omfattende ambassadørprogram.

Ambassadørprogram

Forud for festivalen indgik Copenhagen Art Festival i en række partnerskaber med forskellige borgere i deltagerbaserede kunstprojekter. Målet for ambassadørprogrammet var at tilbyde grupper fra skoler, arbejdspladser og foreninger at indgå i samarbejder med professionelle billedkunstnere i længerevarende forløb om produktion og formidling af konkrete kunstneriske udsagn om og fortolkninger af fællesskaber, tilrettelagt af Anne Marie Ploug, Tina Scherzberg, Jan Danebod & Ultra Grøn og Tim Hinman, som alle har en socialt involverende praksis bag sig. De deltagende grupper kom fra syv grundskoler, to gymnasier og et københavnsk taxaselskab. I løbet af seks måneder deltog mere end 300 børn, unge og voksne i intense workshops med de engagerede kunstnere, som på forskellige måder og med afsæt i deltagernes egne oplevelser producerede fotos, film, blogs, ståltrådsfigurer, linoleumstryk, kropsskulpturer, unika bøger, keramikfamilier, lydmontager og performative aktioner i byrummet. Resultatet kunne under festivalen opleves i udstillinger i Nikolaj Kunsthall, på Byens Hegn på Kongens Nytorv og på Overgaden Institut for Samtidskunst.

MEDBORGERSKABSPROJEKTET

Det store tværmuseale projekt om medborgerskab og kulturinstitutioner, hvis anden fase påbegyndtes i 2008, blev afsluttet i juni 2013. Nikolaj Kunsthall har i projektperioden gennemført tre konkrete cases samt en række øvelser og forandringer, som er afledt af medborgerskabsprojektet. De tre cases var dels en undersøgelse af kunsthallens entréområde, dels udvikling af et formidlingsprogram "Oplevelse og læring" til Copenhagen Art Festival og endelig produktion af et brugerinddragende videoværk til FOKUS videokunstfestival 2013. Nikolajs undervisnings og udviklingsansvarlige Hilde Østergaard har sammen med Nikolaj Kunsthalls kurator Andreas Brøgger dannet det team på tværs af fagområder, som har stået for ledelsen af projektet i kunsthallen.

Undersøgelsen af kunsthallens entréområde blev baseret på fokusgruppe-interviews med tre typer af brugere – dem, som ikke

bruger Nikolaj Kunsthall, men andre kunstinstitutioner, dem, som går forbi på pladsen, kigger ind, men ikke indløser billet, og endelig dem, som bruger udstillinger og formidling aktivt. Vi var interesserede i at finde ud af, hvilken form for modtagelse brugerne kunne tænke sig, hvilke oplysninger eller faciliteter de ville efterspørge i entréområdet, og hvordan de opfatter kunsthallens profil. Svarene er et væsentligt grundlag for at kunne arbejde med en udvikling af medborgerskabet i kunsthallen. Undersøgelsen blev udmøntet i en rapport til videre brug i kunsthallens arbejde med krydsfeltet mellem formidling, skiltning, indretning, arkitektur og publikumsmodtagelse.

Kunstrådets krav om at Copenhagen Art Festival skulle tiltrække store nye brugergrupper gav god anledning til at implementere medborgerskabsprojektets nøglebegreber selvrefleksion, flerstemmighed og aktiv deltagelse i festivalens formidlingsstrategi og konkrete møder med publikum via en række dogmer for det didaktiske arbejde, som lå til grund for samarbejdet med alle involverede kunstnere, oplæring af festivalens formidlere og for afvikling af formidlingsprogrammet i forhold til publikum. Også en mere identitetsbaseret brugerforståelse, jævnfør den amerikanske publikumsforsker John Falk, lå til grund for arbejdet med et differentieret formidlingsprogram.

Det regionale, deltagerbaserede kunst- og kulturprojekt SKIS og det københavnske initiativ herunder pArt of Valby blev rammen om Nikolaj Kunsthalls sidste undersøgelse i medborgerskabsprojektet. I et samarbejde med det lokale bibliotek, kulturhus, helhedsplanens boligsociale aktører og Københavns Kommune inviterede vi billedkunstneren Tina Enghoff til at iværksætte en kunstnerisk proces med en gruppe beboere fra området. Fem unge drenge i alderen 15 til 17 år deltog i ugentlige møder og workshops med kunstneren og skabte herigennem filmen "Ved du hvem jeg er? Do You know who I am?". Omdrejningspunktet for filmen var tre forskellige perspektiver på Folehaven: Hvordan ser de unge på andre mennesker og omgivelserne i Folehaven? Hvordan ser andre mennesker på dem, og hvordan ser de unge på sig selv? Filmen fik premiere på Nikolaj Kunsthalls FOKUS videokunsthallfestival 2013. Målet for Nikolaj Kunsthall var i denne sammenhæng at udvikle et værk, som kunne opleves gennem den kunstneriske praksis at opbygge en langvarig relation til de unge og med dem som ambassadører i området også videre frem udvikle ideer til fremme af aktivt medborgerskab og inkluderende og flerstemmige kunstneriske projekter. Fondsmidler til en 3-årig fortsættelse af pArt of Valby, med 18 kunstnere i residencies og artlabs er søgt.

Nikolaj Kunsthall har via sin deltagelse i medborgerskabsprojektet tydeliggjort behovet for med mellemrum at stille spørgsmålet: Hvorfor er vi her? Hvad er vores formål – og for hvem? Medborgerskabsprojektet har givet os anledning til fælles refleksioner over kunsthallens særlige genstandsfelt – samtidskunst, som beskæftiger sig med nutidens samfundsmæssige spørgsmål, og hvordan dette felt håndteres i forhold til publikum. Vi har overvejet, hvordan vi arbejder med

medborgerskabsdimensionen i hele spektret af vores virke og organisation, dvs. i udviklingen af kuratoriske koncepter, herunder valget af kunstnere og kunstværker, det samlede årsprogram, arrangementer, den enkelte udstillingsarkitektur, PR, kommunikation og læringsdesign tillige med andre former for kortere og længerevarende samarbejder med brugere om den fælles meningsskabelse.

Et afsluttende seminar i Kulturstyrelsens regi og en publikation om forskning og læring i projektet er under forberedelse på både dansk og engelsk.

SKIS – PART OF VALBY

Nikolaj Kunsthal har siden foråret 2012 deltaget i det tværkommunale outreach-projekt SKIS (sæt kulturen i spil). SKIS skal udvikle udvalgte kulturinstitutioners tilbud til og med brugere i boligsociale områder, der normalt ikke er repræsenteret i institutionernes besøgsprofiler. I alt seks kommuner bidrager og medvirker. Nikolaj Kunsthal samarbejder i partnerskab med Københavns Kommune (Kulturguideprojektet og Kulturboost), Kultur Valby, herunder Vigerslev Bibliotek, Helhedsplanen for Valby og beboere i tre kvarterer af bydelen, om iværksættelse af flere forskellige kunstnerisk skabende processer, der kan udvikle sociale, kulturelle og organisatoriske erfaringer, som styrker forholdet mellem de medvirkende kulturinstitutioner og beboerne. Både projektets form og indhold tager direkte afsæt i beboernes forudsætninger, deres behov og fortællinger om dem selv og deres miljø. Den specifikke målgruppe for projektet er 9-13-årige og deres familier, som via diverse initiativer involveres i kreative, sociale, lærende kunst- og videnproducerende relationer til bydelen, hinanden og til institutionerne. Det er målet med projektet at udvikle ny læring om, hvordan outreach-arbejde kan organiseres og ledes med det størst mulige gensidige udbytte for brugerne og institutionerne.

I 2012 indledtes et pilotforløb, der havde som formål at engagere unge i bydelen til at virke som dialogskabere for det samlede projekt. 5 drenge i alderen 15-17 producerede frem mod årsskiftet en film "Ved du hvem jeg er? Do you know who I am?" om flerstemmighed og perspektiver på livet i Folehaven, Valby sammen med billedkunstneren Tina Enghoff. Filmen fik premiere i Nikolaj under FOKUS videokunsthifestival 13 og blev efterfølgende vist lokalt i i Folehaven, hvor deltagerne præsenterede filmen for klasser fra den lokale skole. I 2013 har drengene fungeret som assistenter i en fortsat videoworkshop for mindre søskende, som har produceret to film, "Løgne-detektoren" og "Veninder" i samarbejde med Tina Enghoff. Filmene vil blive klippet og redigeret i efteråret og skal vises på FOKUS videokunsthifestival 14. Det er tanken, at de ældste drenge i løbet af efteråret skal deltage i workshops om samtidskunst og formidling og på sigt fungere som formidlingsassistenter i relation til Nikolajs undervisningsarbejde.

Frem mod sommerferien har arbejdsgruppen udviklet en skitse til

et treårigt kunst- og byudviklingsprojekt med titlen "pArt of Valby – deltagerbaseret samtidskunst som medborgerskabsdriver i udsatte boligområder" med en tilknyttet forskningsdel. Forskningen tager afsæt i medborgerskabsbegrebet i både en evidensbaseret og en aktionsforskningsorienteret retning. Vi har indledt et foreløbigt samarbejde med DPU og Mindlab og er begyndt at forhandle aftaler på plads med kunstnere til lokale artlabs og residencies. Projektet søger fondsmidler i løbet af efteråret. Nikolajs udviklings- og undervisningsansvarlige er initiativtager og projektleder og udgør sammen med Nikolajs leder det kuratoriske team. Hvis fondsmidler opnås skal den undervisnings- og udviklingsansvarlige frikøbes til opgaven som fortsat projektleder i samarbejde med en projektleder fra Kultur Valby.

Digitale formidlingsressourcer og -film

ROUTES TO COMMUNITIES – routes2.com

I forbindelse med Copenhagen Art Festival tog Nikolaj Kunsthals undervisnings- og udviklingsansvarlige initiativ til udvikling af et tværfagligt og digitalt undervisningsmateriale om lokale fællesskaber og deres betingelser i vores omgivelser, både de store, der har med samfundsstrukturer at gøre, og de sociale, der eksisterer i kraft af lokale kulturer, individer og medier. Sitet blev udviklet sammen med designfirmaet Oncotype, læringsteamet bag Oplevelse og Læring, 4 gymnasielærere med henholdsvis dansk, billedkunst, mediefag og samfundsfag og elever fra to gymnasier. Routes To Communities – eller routes2.com, som sitet hedder, er baseret på festivalen i 2012, som var arrangeret af de fem kunsthaller: Kunsthall Charlottenborg, Den Frie Udstillingsbygning, GL. STRAND, Nikolaj Kunsthall og Overgaden Institut for Samtidskunst.

Sitet tager afsæt i de digitale teknologier, som allerede findes og er brugervenlige, bl.a. Googles kortfunktion. Med udgangspunkt i fotos og film fra fem særligt udvalgte kunstværker fra Copenhagen Art Festival 2012, som alle udfordrer temaet fællesskaber, lægger materialet op til, at eleverne kaster et undersøgende og kritisk blik på de fællesskaber, de selv indgår i og er omringet af i skolen, i deres byrum, i familien, i Danmark. Eleverne opfordres til med forskellige faglige vinkler og metoder at finde fællesskaber i deres lokalområde og producere artikler, billeder og film herom til en virtuel kortlægning af fællesskaber i hele Danmark. Routes To Communities er udviklet specielt til billedkunst, dansk, samfundsfag og mediefag for midler fra bl.a. Ministeriet for Børn og Undervisning. Sitet blev lanceret den 29. april 2013, og der har i 2013 været afholdt to workshops for lærere om sitets muligheder og brug. Routes2.com hostes nu af Nikolaj Kunsthall.

NIKOLAJ MAPP

Nikolaj Mapp er et spil baseret på et kort over udstillingen i Øvre

Galleri og er samtidig et læringsværktøj for 4 forskellige brugertyper baseret på John Falks studier af identitetsbaserede motivationer hos museumsbrugere. Spillet guider og gamer brugere igennem udstillinger i Øvre Galleri via et kort over rummet med markeringer af særligt vigtige steder i udstillingen. Brugere vælger først mellem 4 spilprofiler, som udtrykker forskellige identiteter. Profilen bestemmer, hvilke udfordringer og spørgsmål, man bliver stillet undervejs. Svarene udløser point og giver nye spørgsmål at tænke over, som kan lede brugeren videre. Man kan spille alene eller konkurrere med andre. App'en tilbyder en personlig og perspektivrig oplevelse i udstillingen, hvor man deltager i forhold til sin motivation. Nikolaj MApp udfordrer det, brugeren ser, tror og tænker – og gør samtidig kunsten konkret og nærværende.

Applikationen Nikolaj MApp blev produceret til udstillingen "Waiting for God" af Tracey Rose, som vist i Nikolajs Øvre Galleri fra den 1. december 2012 til den 27. januar 2013, men app'en er en prototype, som kan tilpasses andre udstillinger i Øvre Galleri, fordi den er baseret på arkitekturen og grundplanen over galleriet. Nikolaj MApp er produceret af Nikolaj Kunsthals undervisnings- og udviklingsansvarlige og er version 2 af kunsthallens første app, som hed Mind the gApp.

VIDEOINTERVIEWS OG FILM

Til CAF gennemførte teamet bag Læring og oplevelse skypeinterviews med alle involverede kunstnere i CAF, i alt ca. 48, som blev vist i de fem kunsthaller, på CAFs hjemmeside og desuden indgår i sitet Routes To Communities. Til Eva Kochs udstilling producerede undervisningsafdelingen sammen med dokumentarfilmfotograf Sofie Tønsberg og kunstsribent og forfatter Mai Misfelt et filmportræt om kunstneren og hendes samlede værk, som blev vist i relation til udstillingen. Til udstillingen med Tracy Rose producerede undervisningsafdelingen et skypeinterview med kunstneren, som blev vist i udstillingen. Til udstillingen med Dias og Riedweg producerede undervisningsafdelingen et videointerview med kunstnerduoen, som blev vist i udstillingen.

Kuratoriske projekter med en læringsdimension

TAXITALES

Taxitales var et kunstprojekt under ambassadørprogrammet udviklet til Copenhagen Art Festival i samarbejde med lydkunstneren Tim Hinman, Taxa 4 x 35 og 20 taxachauffører af Nikolaj Kunsthals udviklings og undervisningsansvarlige. Projektet havde en særlig status fordi det samtidig med at være et formidlingsprojekt var et kunstværk i programmet af værker i det offentlige rum. Taxitales var en montage af stemmer og lyde sammensat af optagelserne fra 20 københavnske taxachaufførers fortællinger fra forsædet om livet og byen. Taxita-

les undersøgte, hvad man kan lære fra en kort samtale med en helt fremmed, hvilket fællesskab der opstår, og hvordan et lille, offentligt rum som en taxa kan bringe mennesker sammen og danne en fælles oplevelse. Hver dag fra den 24.-31. august blev Bente, Gufmanden, Sharzad, Jonny Reimer og alle de andre chaufførers fortællinger afspillet i Universitetsradioen på 95,5 MHz kl. 9 og kl. 21. Chaufførerne tuned ind på stationen i deres vogne og gav hermed deres kunder et personligt dokument fra deres arbejdsliv som muligvis gav stof til samtaler i vognen og i hvert fald til et utraditionelt og ofte både hudløst og humoristisk møde med ham eller hende, der sidder bag rattet. Til åbningen af festivalen kunne publikum køre gratis med taxa fra Nikolaj Plads rundt i byen i en time, mens P1 afspillede hele montagen. En montage af chaufførernes stemmer kunne under hele festivalen høres i taxaen, som stod parkeret på Nikolaj Plads og var åben for alle der kom forbi.

VIDEOPROGRAMMET PLAYTIME TIL FOKUS VIDEOKUNSTFESTIVAL 2013

Leg med hverdagens objekter, naturlove og fænomener som tid og rum, skala, kausalitet, tilfælde og forvandling stod centralt i flere af dette programs videoværker, som den undervisnings- og udviklingsansvarlige kuraterede for børn og utålmodige eller videoskeptiske voksne. Værkerne havde alle et umiddelbart og ukompliceret udtryk og gengav f.eks. en banal handling eller situation båret af visuelle og ofte før-sproglige logikker, der nok kunne afkodes spontant, men som også gemte på filosofiske og følelsesmæssige gåder og spørgsmål fra tilværelsens barnekammer. Programmet kredsede om dagligdagens trivielle tableauer, episoder og processer som i flere af videoerne kom til at ligne absurde, poetiske og humoristiske ritualer, fordi de fik lov at virke i deres symbolske og ophøjede enkelhed. Det samlede program blev installeret og vist i nedre sidegalleri.

FOTO: NIKOLAJ KUNSTHAL

NIKOLAJ KUNSTHALS GRÅDARKIV OG GRÆDEWORKSHOP

1. juli – 11. august 2013

I sommerferieugerne 27-32 tilbød kunsthallen et workshopforløb for børnehaver, SFO'er og fritidshjem. Forløbet tog afsæt i fluxuskunstneren Eric Andersens permanente installation i kunsthallen, Græderummet, fra 1994. Værket er et rum, hvor forskellige ord og objekter, filmklip, lyde, vind, smage og lugte kan fremprovokere tårer og gråd hos publikum og give dem mulighed for at græde offentligt.

I installationen fik børn efter at have oplevet Græderummet mulighed for at bidrage med deres personlige udsagn om gråd gennem fortællinger og tegninger. Børnenes tegninger blev udstillet og arkiveret ligesom lydoptagelser af deres fortællinger om gråd indgik i installationen. Grådarkivet stillede skarpt på grådens rod i latter, misundelse, sorg, lettelse, vrede, angst og glæde og gav gennem tegninger og lydspor bud på, hvad der kan få børn til at græde i 2013, i

går, i fantasien, i fremtiden og i de brudstykker af virkeligheden, som de hver især dokumenterede med deres nærvær. Grådarkivet voksede og udviklede sig hen over sommeren efterhånden som flere og flere børnegrupper kom på besøg. Grådarkivet blev udstillet i Nikolaj Kunsthals nordvestlige sideskib hele sommeren.

ÅRETS UDSILLING FOR BØRN OG UNGE

Nikolaj kunsthall bestræber sig på at udvikle og vise en udstilling særligt tilrettelagt for børn og unge en gang årligt. Denne er kendetegnet ved, at formidlingsdimensionen er konciperet sammen med det kunstneriske indhold i tæt samarbejde med skiftende samtidskunstnere. Nikolaj Kunsthals undervisnings- og udviklingsansvarlige har gennem de sidste 6 år været co-kurator på udstillingen. Vi har i 2012 på grund af Copenhagen Art Festival ikke vist en børneudstilling og har i 2012 og 2013 arbejdet med flere ideer og opstartet konkrete samarbejder med kunstnere med henblik på en udstilling i 2013, som imidlertid af især økonomiske grunde ikke har kunnet realiseres. Vi håber meget at kunne vise en børneudstilling igen i 2014.

FOTO: OLE MALLING SAGNLANDET.

SAGNLANDET LEJRE

Det sidste skoleår var et oplevelsesrigt år. Det bragte nyt med sig både på personalefronten, i samarbejde, i vores undervisningstilbud, men også på kommende projekter, der tager form fra idé til handling.

Inde i huset

Der blev arbejdet med en ny model i vores ansættelsesstruktur. Antallet af de ansatte studerende blev reduceret, og faste sæsonmedarbejdere blev tilknyttet de forskellige historiske miljøer. Det vil på sigt give en bedre kontinuitet. I vikingeområdet begyndte et hold nye medarbejdere. De fik tilegnet sig de nødvendige rutiner og faglige kundskaber for at kunne give den særlige service, et lejrskoleophold kræver.

Intro-programmet til nye undervisere blev set efter i sømmene igen og forfinet for at afspejle den praktisk/teoretiske tilgang, Sagnlandet har til fagligt stof. I dette arbejde er Skoletjenesten altid primus motor.

En ny digital vagtplan blev sat i værk i løbet af vinteren. En udfordrende opgave, der i begyndelsen krævede mange ressourcer, vil dog fremover give os en arbejdslettelse. I vagtplanssystemet er der plads til noter til den enkelte Sagnlandsformidler, der er med til at højne kvaliteten i undervisningen. Modellen vil blive evalueret ved afslutningen af sæsonen.

Digitalisering af kommende bookinger er i støbeskeen og forventes at få sin gang på jorden til næstkommende vinter. Det ser vi frem til, især i forhold til at føre statistik.

Sagnlandets nye hjemmeside er på vej i samarbejde med Erhvervsakademi Sjælland. Projektstuderende arbejder både med marketing, programmering og webdesign. Skoletjenesten har været med i denne proces og ser frem til at kunne byde ind på siden med tilbud, små fortællinger, billedokumentation, artikler, lærervejledninger og praktiske råd m.m.

Bente Garbers, der har været tilknyttet Sagnlandet som undervisnings- og udviklingsansvarlig i mange år, fik nye opgaver i Skoletjenesten fra april 2013. Vi tog afsked med Bente på en fin måde og ønskede hende held og lykke med de projekter, hun er i gang med både på Den Blå Planet og ved det kommende Naturcenter på Amager.

Sagnlandets læringslandskab

Der blev undervist i alle historiske miljøer. På en god dag med besøg fra 7 klasser plus de klasser og institutioner, der besøgte bældalen og oplevede Sagnlandet på egen hånd. Forløbene varer fra 1½ time til et lejrskoleophold på 5 dage. De er egnet til både indskolingen, mellemtrinnet og udskolingen. De nye, kortere 1½ times undervis-

FOTO: OLE MALLING.

ningstilbud blev afprøvet og afholdt med succes. Der var dog ikke stor efterspørgsel, endnu. Men det er på vej.

Udeaktiviteter, der indtil nu kun var tiltænkt pædagognetværket, tilbydes de kommende år til alle institutioner.

Vi kan se en stigende tendens til skræddersyede forløb til skolerne. Både når de kommer som klasse og som skoleudflugt, som gerne må indeholde faglig formidling og socialt samvær. Derudover er der nu også flere forældre, der planlægger og støtter op omkring ønskede undervisningsforløb, både de korte forløb og lejrskoleophold. Det kræver en del administration og forventningsafstemninger både mellem lærere, forældre og Sagnlandet og mellem forældre og lærere.

Foråret 2013 bragte glade småfolk med sig. Daginstitutionen Røglebakken brugte Sagnlandet som udflytterbørnehave fra begyndelsen af februar til medio maj. Her fik de største børn i institutionen mulighed for at prøve kræfter med at blive skoleparat. Den ramme, Sagnlandet kunne byde, blev flittigt brugt til at kunne modtage fælles beskeder, at øve sig i turtagning, at kunne tage vare på sig selv, styrke motorikken m.m. Gruppen beskæftigede sig med mad, tog del i Sagnlandets hverdag efter formåen og kunnen og afsluttede med et fælles kunstværk og festmåltid. Røglebakken var glad for denne ordning. De vil gerne gentage det til næste år, hvis de kan finde resourcer.

Stenalderfeltet Athra fik i vinters en interessant knopskydning tilbage i tiden. Der blev anlagt et nyt område, der gæster de første jægere i Norden efter istiden. Det gav mulighed for at revurdere stenalderundervisningen og udkrystalliserede sig i to 3 timers forløb og et 1½ times forløb.

Jernalderlandsbyen Lethra fik et fagligt løft med nye studenterformidlere, der havde deres styrker i religionshistorie og Det romerske Rige, hvor store og små livsspørgsmål blev drøftet, og kanonpunktet Kejser Augustus blev bragt endnu mere i spil.

Vikingområdet Ravnebjerg fik et fint løft med det nye personale, især til de aktiviteter, der henvender sig specielt til knægtene. Med krigerkunst og idræt. Undervisningsteamet var også af sted til et kursus om klasseledelse.

Krikkebjerghuse, Sagnlandets 1800-talsmiljø, fik besøg af både småfolk, elever og voksne fra sprogskoler. De årtidsbestemte forløb er gode, kan gennemføres med 1 eller 2 instruktører, og det ses med glæde, at der er flere undervisningsforløb, der bliver booket. Kurven er knækket.

FOTO: OLE MALLING, SAGNLANDET.

I Båldalen blev der, ud over de daglige besøg, afprøvet kræfter med store grupper, der skulle aktiveres. Leg og tovtæk blev sat i gang, og snitteknive kom i gang. Et godt supplement til aktiviteterne er vores vandsold, vores arkæologiske værksted, hvor der er plads til en skoleklasse. Her stifter de bekendtskab med arkæologiske metoder og kan ved hjælp af store plancher bestemme deres fund, som knoglemateriale, keramik, smykker, redskabsdele m.m.

Et nyt undervisningstilbud, "Råstof og ressourceudnyttelse", der er målrettet ungdomsuddannelser, blev afprøvet med godt resultat. To HTX-klasser fik glæde af det. Undervisningsforløbet kan bookes nu som fast tilbud. Det kræver massivt opsøgende arbejde at gøre HTX-undervisere opmærksomme på, at vi har et godt tilbud til dem. Vi overvejer desuden at kunne tilpasse form og indhold til udskolingen.

Endnu et forløb, "Bue og pil", blev gennemført i efteråret 2012 med en klasse fra samme gymnasium som i 2011. Det er fortsat ønsket at udvikle et mere grundlæggende forberedelsesmateriale, så forløbet kan benyttes af andre klasser.

Der har endnu ikke været efterspørgsel på "Ind-i-skolen"-tilbuddene kaldet "Historiens vingesus i skolen".

Markedsføring og informationsindsats

Levende Fortid med præsentation af undervisningstilbud blev revideret og offentliggjort på Sagnlandets hjemmeside og på Skoletjenestens hjemmeside. På samme vis er undervisningstilbuddene udbudt via Skoletjenestens infohæfter og på Skoletjenestens hjemmeside. I sæson 2013 har vi implementeret de ønskede ændringer i tilbuds-mængden, særligt i Krikkebjerghuse.

Sagnlandet Lejre har igen sendt en mail ud med levende fortid og særlige tilbud i Krikkebjerghuse.

Der blev skrevet to fine artikler. En til *Lejrskolentyt* med titlen "Det gode vikingeliv" og en til antologien *Skolen uden mure* med titlen "At være og at lære i fortiden".

Til Skolemessen i Roskilde valgte vi i år at møde talstærkt op i dragt og rolle, så alle historiske miljøer var præsenteret. Det skabte opmærksomhed og gav anledning til at fortælle om Skoletjenestens farverige undervisningstilbud og selvfølgelig også om Sagnlandets læringslandskab. Derudover udnyttede vi også 2 timer i Kultur- og Skoletjenestens stand fra CFU Sjælland.

Undervisningsmaterialer

"Vikingerne Idræt", der skal bruges som optakt eller efterbehandling af et undervisningsforløb, blev der arbejdet på i foråret. Her var det fint at have en medarbejder i aktivering, der både er lærer og arkæolog. Nu venter materialet på en form og ramme, gerne digital.

Vi er også i gang med at udarbejde et materiale, der beskæftiger sig med kaldenavne i de forskellige tidsperioder, Sagnlandet arbejder med. Det forventes at blive finpudset i vinterperioden.

Materiale, der er på venteliste, er undervisningsmaterialer til besøg på egen hånd, den kommende nationalpark "Sagnungelandet" og "Sagnkongernes Verden". Derudover venter der en opgave med revidering af eksisterende undervisningsmateriale.

Evaluerings og kurser

I 2012 blev kun et lille antal evalueringsskemaer returneret. Evalueringsskemaer blev i vinters forenklet og tilpasset til de enkelte områder. Vi har sat et nyt system i gang, hvor vi sender spørgeskema per mail. Det giver forhåbentlig en øgning af besvarelser, som kan bruges til at kvalificere undervisningstilbuddene og som dokumentation. Vi modtager konstruktive tilbagemeldinger fra skolerne, med ros til personale, indhold og faglighed. Et fint parameter på, at vi stadig er på rette vej.

Kurser, der blev afholdt, var et 3 dages internatkursus med lærerstuderende fra Metropol i Krikkebjerg huse og i jernalderlandsbyen. Vi afholdt i samarbejde med Metropol et fælles teoretisk oplæg, klædte dem fysisk, fagligt og mentalt på til at kunne undervise i rolle i et historisk miljø. Der blev inviteret 2 prøveklasser til de studerendes forløb. Det gik godt, vi øvede os i feedback og lavede en opsamling af førstehåndserfaringer.

Sagnlandet husede 3 erhvervspraktikanter fra folkeskolen, 2 personer i virksomhedspraktik, en af dem over flere år, der er påbegyndt en uddannelse som Naturvejleder. 1 person i løntilskud, 1 studerende fra Metropol. Leder og mellemledere fra de Sjællandske Ungdomsskoler kom på besøg for at drøfte fremtidige samarbejdsmuligheder med denne gruppe elever.

Ind og ud af huset i samarbejder og netværk

I vinteren 2012 kom endelig en længe ønsket skoleaftale med Lejre Kommune i hus gældende for skoleåret 2012/13. Skoletjenesten og kommunen er meget glade for ordningen, som er et led i et tættere samarbejde mellem skolerne og Sagnlandet Lejre. Kommunens børn får det nu lettere at blive sendt tilbage i fortiden, til forskellige forløb, der sikrer eleverne flere konkrete oplevelser, når der står historie på skoleskemaet.

Aftalen med Lejre Kommune består dels af et åbent tilbud, hvor klasserne til hver en tid kan komme på egen hånd for at arbejde i Sagnlandet, dels er der købt et fast årligt antal forløb, hvor klasserne kan prøve fortidens liv for en dag, sammen med instruktører. Med til aftalen hører også minikurser for skolernes lærere, det såkaldte Sagnlandskøre kort, hvor lærere bliver klædt på til at kunne tilrettelægge egne undervisningstilbud i Sagnlandet Lejre. Disse kurser afholdes i slutningen af august. Det er dejligt at være en del af Lejre

Kommunes skolevision. Vi ser frem til kommende partnerskaber og samarbejder om forskellige udviklingsprojekter, samt til de kommende lærerkurser.

“Da Danmark blev til, fra vikingekonger til valdemarer” er et tværfagligt 4-årigt projekt, der inkluderer forskellige kulturinstitutioner, Skoletjenesten, erhverv og turisme i Kulturregion Midt- og Vestsjælland. Tiden, vi beskæftiger os med, er vikingetiden og middelalderen. Der blev afholdt en række workshops, debatter og netværksdannelser. Skoletjenesten var her i fællesskab med andre kolleger fra Sagnlandet en aktiv medspiller om bl.a. innovation, markedsføring, brugerinddragelse, fundraising og strategiske samarbejder. Her blev der skabt gode kontakter, forskellige værktøjer blev afprøvet, og vi fik tilegnet os ny viden.

Skoletjenesten Lejre deltog også i et lærerpanel, der har arbejdet med at finde frem til egnet undervisningsmateriale og behov, sammen med lokale lærere, en repræsentant fra Skoletjenesten og medarbejdere fra forskellige kulturinstitutioner. Panelet viste, hvor vigtigt det er at anvende brugerinddragelse til projekter og undervisningsmaterialer i forhold til en forventningsafstemning.

I forbindelse med at projektet “Skjoldungelandet” er kommet et skridt nærmere til at blive anerkendt som nationalpark, fortsætter Skoletjenesten sit arbejde i Formidlerforum. Skoletjenestens medarbejder var vært for et forummøde for de bestående nationalparker i Danmark. Skoletjenesten er gået i tænkeboks omkring kommende undervisningstilbud og undervisningsmaterialer i forbindelse med projektet.

Samarbejdet med den store børnekulturfestival Kram Kamelen i Lejre Kommune fortsætter. Tema for 2013 er kulturhistorie i børnehøjde. Festivalen løber af stablen i november måned, hvor skolerne kan få besøg af fortidseksperter i rolle fra bl.a. Sagnlandet Lejre. Pædagoger og medhjælpere kan komme på kursus, og institutioner kan booke tider i Krikkebjerg huse og i vikingeområdet. Festivalen havde i 2012 sanglege som tema. Elever fra forskellige skoler og institutioner fik øvet sig i sanglege. Både i vikingeområdet og i Krikkebjerg huse var ræven gæst i sanglegene til sangen “Jeg så en ulv, en ræv, en hare” og “Fætter Mikkel”. Med i pakken var en fortælling og udvikling af en finurlig koreografi til sanglegene.

Skoletjenestens medarbejder deltager i netværket Historiske Værksteder, der mødes ca. 4 gange om året for at planlægge seminarer, kurser og træf. Sædvanen tro blev der i uge 5 afholdt 3 midi-træf i Historisk Værksteds regi. I nyere tid var det faglige emne kystkultur, den pædagogiske faglighed omhandlede cooperative learning. I oldtiden blev der arbejdet med handel og transportveje. Her er og var det en udfordring at omsætte arkæologisk viden til pædagogisk praksis. I

FOTO: OLE MALLING, SAGNLANDET.

FOTO: OLE MALLING, SAGNLANDET.

vikingetiden og middelalderen var temaet personligt udstyr og grej. Det pædagogiske arbejde bestod i at bringe eget udstyr i tale og at fremlægge en fortælling om særlige genstande.

I 2014 er Sagnlandet vært for Maxitræffet, hvor alle Historiske Værksteder deltager. Det skal fejres, at Sagnlandet Lejre har 50 års fødselsdag, og at det uformelle gode samarbejde og netværk mellem de Historiske værksteder har bestået i 35 år. Det gør vi med temaet Tingenes historie, eksperimentel arkæologi og festlige indslag.

Skoletjenestens medarbejder deltog i de planlagte studiegrupper. I 2012 var det: Ny nordisk skole, Lærer i rolle, Samarbejde med seminarier. Hertil kommer, at to områdeledere deltog i arbejdet i grupperne Lærer i rolle og Samarbejde med seminarier. I 2013 gælder det deltagelse i arbejdet i studiegrupperne: Dukketeater som metode, Historiepædagogik, Længerevarende forløb/partnerskaber, Undervisningsledelse, Undervisningstilbud til gymnasierne.

Som led i MuseumsUndervisningsUddannelsen arbejder Sagnlandets ansvarlige i Krikkebjerg huse med et projekt med Allerslev Skole i Lejre. Projektet handler om at udvikle et praktisk og teoretisk undervisningsforløb til udskolingen om udvandringen til Amerika og dagligliv på landet i 1800-tallet. Rammen for det praktiske forløb er Sagnlandet Lejres 1800-talsmiljø, der består af to rekonstruerede husmandssteder med tilhørende dyrehold, mark, huggehus og landbohave.

Til brug for kommende lærerkurser afholdt CFU Sjælland i samarbejde med Holbæk Museum et kursus for medarbejdere fra forskellige kulturinstitutioner for at stifte kendskab til det særlige Museumskøre-kort, de udfører med lærere i omegnen. Erfaringerne blev omsat i afvikling af 3 lærerkurser, hvor lærere fra Lejre Kommune fik erhvervet sig kørekort til Sagnlandet Lejre med mulighed for at kunne tilrettelægge egen undervisning. Til dette projekt fik vi tilskud fra Kultur- og Skoletjenesten (CFU Sjælland).

Sagnkongernes verden

Det kommende projekt "Sagnkongernes Verden" har fyldt en del i år – både mentalt og tidsmæssigt. Sagnlandet Lejre vil gerne genskabe Sagnkongetiden, den tidligste periode i vikingetiden. På tegnebrættet er rekonstruktioner af "kongehallen", hirdshuset med tilhørende vikingemiljø, baseret på udgravninger i Gl. Lejre og et hus til basisfunktionerne.

Skoletjenestens medarbejder var i denne sammenhæng på studietur til Norge med Lars Holten og lederen i oldtidsområdet Laurent Mazet. Her besøgte vi Vikingeborgen Borg på Lofoten, Osebergmuseet i Oslo og det norske Nationalmuseet. En festforelæsning på Saxoinstituttet til ære for Jørgen Poulsen med oplæg om de nyeste

forskningsresultater fra vikingetiden var også en god inspiration til projektet. En anden inspirationskilde var et kursus om den gode fortælling i MID-regi. I denne sammenhæng blev der lavet et udredningsarbejde vedrørende undervisningsmateriale, der beskæftiger sig med den tidsperiode. Det, der findes, er ikke fyldestgørende. Der venter en stor opgave forud i at skrive denne historie tilbage i historiebøgerne.

Skoletjenesten i Lejre ser stort potentiale i dette projekt, som vi med glæde deltager i. Det vil skabe en unik ramme til kommende undervisningstilbud, fortællinger og kurser.

SKOLETJENESTEN | MUSIK

Skoletjenesten | Musik varetager de udviklingssamarbejder og projekter, som Skoletjenesten er involveret i inden for musikområdet. Projekterne er meget varierede i karakter og er kendetegnet af såvel samarbejder med nogle af de store institutioner inden for området samt mere flygtige samarbejder affødt af festivaler, kulturelle indsatsområder m.m.

Det Kongelige Teater

Samarbejdet med Det Kongelige Teater varetages i samarbejde med Skoletjenesten | Teater og er et af afdelingens ældste samarbejder. Samarbejdet fokuserer pt. på målgruppebestemte skoleforestillinger og studiematerialer. Skoleforestillingerne udbydes inden for alle tre kunstarter: ballet, skuespil og opera. Vores rolle i disse skoleforestillinger har primært været at kvalificere den pædagogiske formidling uden om selve forestillingen. Dette blev gjort via de målgruppebestemte studiematerialer, som Skoletjenesten | Musik udarbejder til de relevante skoleforestillinger.

Som et led i Medborgerskabsprojektet blev samarbejdet med DKT også funderet i udviklingsprojekter på Operaen. Arbejdet har bl.a. involveret møder med dramaturger fra de kunstneriske afdelinger, observationer af undervisningstilbud og sparring. Skoletjenesten | Musik har her indgået som en sparringspartner og kritisk ven i forhold til udvikling og kvalificering af tilbud og den organisatoriske udvikling af området. Projektet har bl.a. bidraget til en mere fokuseret dialog og en stærkere organisatorisk forankring af dette udviklingsarbejde i huset. I projektperioden har Det Kongelige Teater gennemløbet en rivende udvikling. Særligt på det organisatoriske område og helt konkret i form af personalekræfter har teatret udbygget sine muligheder. Ved projektets afslutning er der ansat 3-5 nye medarbejdere til at varetage pædagogiske formidlings- og udviklingsopgaver i såvel Skuespillet, Operaen og centralt for teatret.

Medborgerskabsprojektet afsluttes i sommeren 2013 med afholdelse af et seminar og ved udgivelse af en publikation. Her vil Det Kongelige Teater og Skoletjenesten | Musik i fællesskab bidrage med en artikel med fokus på organisatoriske forandringer.

Det er endnu ikke afgjort, hvordan samarbejdet mellem Det Kongelige Teater og Skoletjenesten | Musik vil fortsætte i fremtiden. Det er dog klart, at samarbejdet vil fokusere på udvikling og sparring inden for det pædagogiske område i samarbejde med teatrets nyetablerede medarbejdere.

I foråret 2013 har Skoletjenesten | Musik sammen med medarbejdere fra teatrets formidlingsafdeling gennemført en række fokusgruppeundersøgelser med fokus på videreudvikling af teatrets undervisningsmaterialer og -tilbud. Dette arbejde vil fortsætte i den kommende sæson.

Musikmuseet

Pr. 1. november 2012 påbegyndte Skoletjenesten et projektsamarbejde med Musikmuseet/Nationalmuseet omkring opbygningen af undervisningsprogrammet på det nye Musikmuseum, som åbner maj 2014. Projektsamarbejdet er ikke mindst et resultat af pilotprojektet Det Klingende Museum afviklet i samarbejde mellem bl.a. Musikhistorisk Museum og Skoletjenesten i 2002/03. Efter pilotprojektet har Skoletjenesten været i kontinuerlig dialog med Museet omkring etableringen af rammer for et nyt museum, med nye udstillinger samt etableringen af et Klingende Museum.

Musikmuseets samling af historiske musikinstrumenter præsenteres i en nyopstilling kompletteret med instrumenter fra det 20. århundrede – europæiske såvel som ikke-europæiske – med inddragelse af interaktive lyd- og billedmedier. Samtidig indrettes en fjerdedel af museets nye, samlede areal til Det Klingende Museum, hvor eleverne har mulighed for at afprøve, opleve og sanse musikens instrumenter. Her vil eleverne bl.a. kunne prøve både moderne instrumenter og kopier af historiske instrumenter – alt sammen under instruktion af unge studerende fra Det Kgl. Danske Musikkonservatorium og Rytmisk Musikkonservatorium. Udviklingen af Det Klingende Museum bygger både på internationale erfaringer og på et pilotprojekt gennemført i 2002/03 med 600 elever fra Københavnsområdet.

Musikmuseets nye rammer bliver i det tidligere Radiohus på Rosenørns Alle, Frederiksberg. Her kommer museet til at indgå i et fagligt, kreativt fællesskab med Det Kgl. Danske Musikkonservatoriums lærere og studerende. Derudover rummer huset bl.a. Copenhagen Philharmonics (tidl. Sjællands Symfoniorkester), som også vil blive en ny samarbejdspartner for Musikmuseet.

Skoletjenesten vil i denne sammenhæng forestå udviklingen af det samlede undervisningsprojekt for museet. Projektet er fokuseret omkring følgende tre indsatsområder:

- 1. Konkrete undervisningstilbud og materialer.
- 2. Pædagogisk forankring og kvalificering af undervisning.
- 3. Netværk, samarbejdspartnere og partnerskaber.

Projektsamarbejdet løber frem til december 2013. Samarbejdet forventes forlænget og udbygget med en fast samarbejdsaftale.

DR SymfoniOrkestret/Musikariet

Samarbejdet med DR SymfoniOrkestret runder med denne sæson sit 10. år. Samarbejdet har bestået af flere forskellige typer af forløb,

FOTO: PER MORTEN ABRAHAMSEN.

primært til folkeskolen. I den sidste og den indeværende sæson har samarbejdet fokuseret på de store besøg ved generalprøver for 3.-6. klasse (200 elever pr. besøg). Alle besøg involverer overværelse af prøver og dialog med musikerne fra orkestret. Forud for dette kan elever/lærere læse et undervisningsmateriale på Skoletjenestens hjemmeside om den aktuelle musik. Antallet af disse besøg er generelt øget gennem de sidste sæsoner.

I de seneste sæsoner har orkestret tildelt orkestermusiker Dorte Bennike arbejdstimer til at udvikle projektet Musikariet, som skal varetage forskellige børn/unge-formidlingstiltag i DR Koncerthuset. Under dette område indgår også samarbejdet med Skoletjenesten. Dette tiltag har kvalificeret arrangementerne på flere måder: Dorte Bennike indgår kontinuerligt i dialogen med eleverne. Samtidig har dette bevirket en generelt tættere kontakt med orkestret og opmærksomhed på disse arrangementer. I forhold til det fremtidige samarbejde ses dette tiltag som en opprioritering og styrkelse af samarbejdet.

I samarbejde med Københavns Kommune og konsulenter fra Pædagogisk Service har Skoletjenesten | Musik også indgået i et samarbejde om at udvikle og kvalificere særlige tiltag til skoleelever i Københavns Kommune. Dette vil dreje som om 4 koncerter årligt henvendt til forskellige målgrupper og med artister både fra den danske musikscene som DR's egne ensembler og tilknyttede artister.

Derudover er Skoletjenesten | Musik inddraget i et udviklingsprojekt med Østerbro Lokaludvalg omkring særlige tiltag til denne bydels børn.

I den kommende sæson vil samarbejdet med DR Musikariet fortsætte med fokus på såvel de eksisterende tiltag som de forskellige udviklingsprojekter i Københavns Kommune.

Verdensmusikbanken.dk

Undervisningssitet www.verdensmusikbanken.dk har nu eksisteret i 3 år og blev etableret i et samarbejde med bl.a. Womex festival (nedlagt pr. 1. januar 2012) og Gymnasieskolens Musiklærerforening (Gmlf). Projektet fokuserer overordnet på formidling af verdensmusik

til elever på gymnasialt plan. Dette sker i forhold til såvel koncerter som veludbyggede undervisningsmaterialer inden for området. Skoletjenesten | Musik fungerer pt. som projektleder på projektet og redaktør af sitet. Etableringen af www.verdensmusikbanken.dk blev finansieret af midler fra Undervisningsministeriets Tips- og Lottomidler. Derudover har KUNST bidraget med midler til udbygningen af sitets indhold.

I foråret 2012 blev der i kraft af sekretariatet for Womex-festivalens nedlæggelse etableret et samarbejde med en række spillesteder i Danmark med verdensmusikspillestedet Global Copenhagen som hovedaktør. Samarbejdet har fokus på at skabe en landsdækkende ordning for koncerter til gymnasieelever. Dette arbejde er fortsat i udvikling og sker i samarbejde med Gymnasieskolens Musikhæderforening. Projektet har etableret sig med en styregruppe bestående af Global Copenhagen, Gmlf og Skoletjenesten. Derudover er der tilknyttet gymnasielærere og andre relevante aktører i projektets følgegruppe. Disse holder møder ca. 2 gange årligt.

I det forløbne år har der fortsat været fokus på at skabe et fundament for et netværk af spillesteder, som udbyder verdensmusik til gymnasier. I november 2012 resulterede samarbejdet i en turne med Balkan-orkestret Boban i Marko Markovic, bl.a. med en koncert på Global Copenhagen.

I marts 2013 udbød www.verdensmusikbanken.dk en række workshops med rappere fra Gaza. Dette skete i et nyt samarbejde med organisationen Rapolitics og Globale Gymnasier og med støtte fra bl.a. CKU. Projektet var samtidig et bidrag til den verdensomspændende Music Freedom Day.

Ved årsskiftet 2012/13 kunne sitet efter mange måneders redaktionsarbejde desuden præsentere 5 nye omfattende undervisningspakker udarbejdet i samarbejde med en række gymnasielærere og skribenter. Pakkerne bestod af både noder, musik, instruktionsvideoer og artikler og dækkede geografisk musik fra bl.a. Mellemamerika, Sydafrika, Sibirien og Indien. Dette var resultatet af en tildeling fra KUNSTs pulje til udvikling af musikundervisning og andre lignende aktiviteter, der bl.a. kunne dække produktion af artikler og målgruppebestemte noder.

Kalender for årets besøg/arrangementer

21. september 2012:

På besøg hos DR SymfoniOrkestret Musikariet (3.-6. klasse)

28. september 2012:

Madame Butterfly / opera / Det Kongelige Teater
(ungdomsudd.)

26. oktober 2012:

La Bayadère / ballet / Det Kongelige Teater (fra 8. klasse)

1. november 2012:

På besøg hos DR SymfoniOrkestret Musikariet (3.-6. klasse)

8.-9. november 2012:

Boban i Marko Markovic / Global CPH,
Verdensmusikbanken (gymnasiet)

15. november 2012:

På besøg hos DR SymfoniOrkestret Musikariet (3.-6. klasse)

15. november 2012:

Madame Bovary / skuespil / Det Kongelige Teater
(ungdomsudd.)

30. november 2012:

Den fiffige lille ræv / opera / Det Kongelige Teater
(fra 2. klasse)

21. december 2012:

Carmen / opera /DKT (ungdomsudd.)

17. januar 2013:

På besøg hos DR SymfoniOrkestret Musikariet (3.-6. klasse)

6. februar 2013:

Dans2Go / ballet / Det Kongelige Teater (fra 8. klasse)

21. februar 2013:

På besøg hos DR SymfoniOrkestret Musikariet (3.-6. klasse)

1.-14. marts 2013:

Musik og ytringsfrihed / workshops / Rapolitics
(ungdomsudd.)

14. marts 2013:

På besøg hos DR SymfoniOrkestret Musikariet (3.-6. klasse)

25. marts 2013:

Il Trittico / opera / Det Kongelige Teater (gymnasiet)

2. maj 2013:

På besøg hos DR SymfoniOrkestret Musikariet (3.-6. klasse)

Besøgstal 2012/13 fordelt på institutioner

Besøg DR Musikariet: 1.396 elever

Det Kongelige Teater: 2.995 elever

Verdensmusikbanken: 292 elever

Total: 4.683 elever

SKOLETJENESTEN | TEATER

Skoletjenesten | Teater blev i november 2012 forankret som nyt indsatsområde, der fik til formål at varetage og styrke teaterområdet i Skoletjenesten. Indsatsområdet har tidligere været placeret under Skoletjenesten | Musik, men er efter et ønske om opkvalificering på begge områder blevet adskilt i to. Skoletjenesten | Teater varetager dermed samarbejder og udviklingsprojekter på teaterområdet. Projekter omfavner både større og mindre kulturinstitutioner.

Det Kongelige Teater

Udviklingsprojekter med Det Kongelige Teater varetages i samarbejde med Skoletjenesten | Musik og er et af afdelingens ældste samarbejder.

I foråret 2013 har Skoletjenesten | Teater sammen med medarbejdere fra teatrets formidlingsafdeling gennemført en række fokusgruppeundersøgelser med fokus på videreudvikling af teatrets undervisningsmaterialer og tilbud. Ved hjælp af brugerinddragelse har vi fået en vished om, hvordan materialet bruges, hvad lærerne som brugere ønsker, samt hvilke forbedringer vi kan tilføje Det Kongelige Teaters undervisningsmateriale. En videreudvikling, der vil styrke materialets fokus på før, under og efter et besøg hos Det Kongelige Teater.

I løbet af året har Skoletjenesten | Teater i samarbejde med Skoletjenesten | Musik været inde over en række skoleforestillinger i arbejdet med dertilhørende undervisningsmaterialer. Herunder ses en liste over forestillinger, samt antal skolebilletter der er blevet solgt:

Forestilling	Billetter
Den fiffige lille ræv	1562
Madame Butterfly	346
Madame Bovary	319
Dans2Go	242
Carmen	235
La Bayadère	166
Il Trittico	125
Hovedtotal	2995

Scenekunst i undervisningen

Skoletjenesten | Teater var i foråret med til at udarbejde en metodehåndbog til brug af scenekunst i undervisningen. En metodehåndbog bestående af en række øvelser/metoder hentet fra scenekunstens hverdag, med det formål at kunne anvendes tværfagligt i undervisningen. Metodehåndbogen henvender sig til undervisere i grundskolen såvel som ungdomsuddannelser.

“Scenekunst i undervisningen” er blevet udformet i samarbejde med ZeBU: Zenekunst for børn og unge med afsæt i fem teatre og deres forskellige måder at arbejde på. De fem teatre er: ZeBU: Zenekunst for børn og unge, Det Røde Rum v. Det Kongelige Teater, Aaben Dans i Roskilde, Teater 770° og C:NTACT.

Netværk og rådgivning

Skoletjenesten | Teater har igennem året fået styrket netværket til en række teatre, der ønsker at henvende sig mere målrettet til undervisning. Det har bl.a. været i form af rådgivning i udarbejdelse af undervisningsmateriale, men også med idéer til f.eks. lærerkurser til at styrke kontakten til lærerne.

I foråret var Skoletjenesten | Teater med til at rådgive Teater Masken i deres udarbejdelse af undervisningsmateriale til forestillingen “Søstre på Kanten”. Et undervisningsmateriale, der bl.a. indeholder en workshop til lærere og elever. Workshopen tager udgangspunkt i tolkning og genfortolkning af klassikere og giver samtidig de medvirkende en mulighed for at komme tættere på teatrets arbejdsmetoder, og hvordan disse kan bruges i undervisningen.

Fortælling som metode

Skoletjenesten | Teater har i løbet af året deltaget i studiegruppen Fortælling som metode. Formålet har været at undersøge fortælling som undervisningsmetode og brugen af denne ved undervisningstilbud hos kulturinstitutioner. Dette har resulteret i et samarbejde med Politimuseet og udarbejdelse af en ramme fortælling til et af museets kulturhistoriske undervisningstilbud, som bliver tilgængeligt for grundskolen efteråret 2013.

SKOLETJENESTEN ÖRESUND

Skoletjenesten Öresund (SÖ) startade på nytt den 1. juni 2012 som ett projektsamarbete med Malmö Kulturförvaltning och Malmö Högskola. Malmö Museer deltar också i samarbetet genom att de ställer upp med arbetsplats, kollegial förankring och viss administration.

Under året har verksamheten främst varit inriktad på att undersöka och utveckla samarbetsformer mellan dessa partners. En styrgrupp har bildats med representanter från Skoletjenesten, Malmö Kulturförvaltning, Malmö Museer och Malmö Högskola, och man har under året haft fem möten. En arbetsplan upprättades och presenterades på styrgruppens första möte.

I början av verksamhetsåret stod information och presentation av projektet högt upp på dagordningen. En portal skapades inom Skoletjenestens webbplats och Skoletjenesten Öresund i sin nya kostym presenterades för pedagoger vid Malmö Museer, Malmö Konstmuseum, Malmö Konsthall, Moderna Museet Malmö och Malmö Stadsarkiv. Vid dessa möten informerades också om möjligheten att delta i Skoletjenestens studiegrupper och det diskuterades vad man hade för intressen av öresundsövergripande samarbete. En presentation hölls också för personalen vid Malmö Högskolas institution Individ och samhälle, som är den institution som blivit kontaktavdelningen på högskolan.

Kompetensutveckling / kompetensutbyte

För lärare

Under hösten arrangerade SÖ ett seminarium för lärare (från Malmö – København och dess grannkommuner) kring skolsamarbete tvärs över sundet. Föreningen Norden presenterade sin nya webbplats speciellt för skolor, där man t ex kan arbeta med de nordiska språken och söka vänklasser. Malmö Stadsarkiv informerade om hur historia och arkiv skulle kunna användas i ett skolsamarbete.

Under året planerades två fortbildningsdagar för lärare (en med Skoletjenesten på Københavns Museum och en med det skånska nätverket Uppsökarna). Tanken var att på olika sätt arbeta med Københavns och Malmös historia. Båda kurserna fick, trots ett stort marknadsföringsarbete, för få anmälningar, men en av dem gavs en ny chans till hösten 2013.

Samtliga konstinstitutioner i Malmö var detta år involverade i konstmanifestationen Malmö Nordic 2013. Skoletjenesten arrangerade en introduktion för lärare på Malmö Konsthall. Tyvärr inföll den samtidigt som lock-ouren mot danska lärare, så det blev endast svenska deltagare.

FOTO: SKOLETJENESTEN ÖRESUND.

Mellan kollegor i Skoletjenesten och från Malmö

I början av året deltog kollegor från Malmö och Lund i seminarier på Louisiana och Nationalmuseet på inbjudan av SÖ. Malmöns kulturpedagoger inbjöds att delta i Skoletjenestens workshop kring studiegrupper. Resultatet blev en dansk-svensk studiegrupp med deltagare från Danmarks Akvarium, Den Blå Planet, Malmö Museer och Malmö Konsthall.

SÖ inviterade Skoletjenestens resursperson inom digital læring, Michael Gyldendal, att hålla ett föredrag för Malmöns kulturpedagoger, vilket blev mycket uppskattat av deltagarna.

SÖ har arrangerat studiebesök för kollegor på Den Blå Planet och Malmö Museer på varandras institutioner.

Utvecklingsarbete med Malmö Högskola

En viktig del i projektet är att få lärarutbildning och andra relevanta kurser vid Malmö Högskola att involvera kulturinstitutionerna i sin undervisning. Under året lyckades det att få en grupp som läste en kurs i ungdomskultur att besöka Københavns Museums utställning 1, 2, 3 o'clock, 4 o'clock ROCK och få en introduktion av Skoletjenestens Sidsel Risted Staun.

Under våren använde man sig av Malmö Museer vid två tillfällen i samband med att en grupp blivande lärare arbetade med hållbar utveckling inom ämnena samhällskunskap-geografi.

En grupp har bildats på Malmö Högskola med representanter för lärare från de olika institutionerna. Här diskuterar vi idéer och förslag kring samverkan mellan lärarutbildning och informella lärmiljöer, och deltagarna är informationsspridare på sina olika institutioner. Strategin för kommande år är att skapa underlag för ett forskningsprojekt alternativt en uppdragsutbildning.

TEMAN

Under våren 2013 utkristalliserade sig tre teman att arbeta vidare med:

Samarbete kring "Flugten i oktober 1943".

Tillsammans med Malmö Museer och Malmö Stadsarkiv har SÖ deltagit i förberedelser kring ett arrangemang i Dragør som ska hedra och högtidlighålla minnet av judars flykt över Öresund för 70 år sen. Arrangemanget äger rum i oktober månad. Tanken är att samarbetet ska fortsätta kring aktiviteter för skolor på detta tema, och planen är att skapa en sammanhängande berättelse om flykten med material från arkiv i Dragør och i Malmö.

Dansk-svensk språkförståelse

Flera undersökningar har visat på att barn och ung i nordiska länder inte förstår grannspråken. Utifrån detta faktum etablerade Öresundskomiteen en arbetsgrupp som arbetade fram goda råd och rekommendationer för hur man kan arbeta med dansk-svensk språkförståelse i skolan. SÖ blev inbjuden och deltog aktivt under våren i detta arbete.

Byens rum

SÖ har tillsammans med tidigare projektpartner Miljöverkstaden och Dansk Arkitektur Center väckt liv i det nätverk som bildades utifrån projektet Använd Staden/Brug byen – om stadsutveckling och arkitektur för skolor. Nätverket har önskat att man vill träffas för inspiration, erfarenhetsutbyte och projektidéer efter sommarferien.

Strategi för framtiden

Innan sommaren 2013 blev ett nytt samarbetsavtal till med samma partners, och med tidsperiod 1. juli 2013 – 30. juni 2014. Alla var positiva till en fortsättning, och man var också intresserad av att eventuellt utvidga samarbetet. Man hade redan under våren diskuterat att utvidga samarbetet att gälla övriga kommuner kring Öresund och nu fanns även nya möjligheter inom Malmö. Där pågick under året ett intensivt arbete med att skapa en ny skolorganisation med tre separata förvaltningar med formell start 1. juli 2013. Skoletjenesten Öresunds styrgrupp har beslutat att man så tidigt som möjligt efter sommaren skulle ta kontakt med den nya grundskoleförvaltningens ledning för att undersöka intresse och möjligheter för samverkan.

Övrigt

Skoletjenesten Öresund har under året deltagit i Skoletjenestens temadagar och studieresa, ingått i arbetsgruppen som planerade studieresan och deltagit i en studiegrupp (dockteater som metod för små barn). Medarbetaren har också deltagit i konferenser arrangerade av FUISM, Learning Museum och Interregprojektet Öresundsklassrummet. På Malmö Museer ingår Skoletjenesten Öresund i Pedagogikenheten och deltar kontinuerligt i avdelningsmöten och relevanta aktiviteter.

FOTO SFHM.

STATENS FORSVARSHISTORISKE MUSEUM

Skoletjenesten indgik 1. januar 2013 et projektsamarbejde med Statens Forsvarshistoriske Museum (SFHM). Projektsamarbejdet blev iværksat på baggrund af en henvendelse fra SFHM om sparring på konkret pædagogisk udviklingsarbejde i forbindelse med tilrettelæggelse af to undervisningsforløb til museets nye basisudstilling "Danmarks Krige".

Projektsamarbejdet tog afsæt i Skoletjenestens projektmodel. Projektledelsen blev varetaget af Skoletjenestens undervisnings- og udviklingsansvarlige, Mette Liv Skovgaard, i en 2/5 stilling fra januar til og med juni 2013. I styregruppen indgik museets direktør og salgschef samt Skoletjenestens leder. Projektet havde en følgegruppe tilknyttet med deltagere fra henholdsvis Arbejdermuseet og Nationalmuseet. Derudover stillede SFHM en studentermedhjælper til rådighed, og i juni 2013 havde projektet tilknyttet en virksomhedspraktikant.

Resultater af projektsamarbejdet

Projektsamarbejdet resulterede i realiseringen af to undervisnings tilbud: "Krigsjournalister" (6.-10. klasse) og "Din krig, din historie" (3.-5. klasse), der begge understøtter Undervisningsministeriets Fælles Mål. Der blev desuden udviklet lærervejledninger og 10 digitale elevopgaver til undervisningstilbuddene i tråd med Skoletjenestens før-under-efter-model.

Interessen for de nye undervisningstilbud var betydelig, og godt 500 elever deltog i udviklingen af de nye undervisningstilbud hen over foråret. Antallet skal ses i lyset af, at museets samlede grundskolebesøg ligger på ca. 5.000 elever årligt.

Udviklingsarbejdet har samtidig givet anledning til at skabe ansatser til nye projekter. Projektsamarbejdet resulterede således også i udformningen af en ansøgning til Kulturstyrelsen om støtte til undervisningsprojektet "POP-UP 1864", der består af to undervisningsforløb til henholdsvis udskolingen og ungdomsuddannelserne. Projektet fik bevilget støtte på 499.500 kr. og realiseres i efteråret 2013.

Der blev i projektsamarbejdet også tid til at konceptualisere en model for en ny dialogbaseret undervisningsprofil, der skal aktualisere, opkvalificere og kvalitetssikre museets undervisningstilbud i et fremadrettet perspektiv. Den nye undervisningsprofil blev præsenteret i juni 2013.

Styregruppen besluttede på baggrund af de opnåede resultater at forlænge projektsamarbejdet.

Brugerinddragelse i udviklingsarbejdet

Skoletjenestens kompetencer inden for brugerinddragelse blev efter museets ønske sat i spil i alle dele af udviklingsarbejdet i projektperioden. Det betød konkret, at skoleeleverne og deres lærere var med i hele udviklingsprocessen af de to undervisningsforløb – fra emnevalg og læringsmål til hvilke genstande og aktiviteter i udstillingen undervisningsforløbene skulle inddrage.

Samarbejdet med brugerne var tidskrævende – både at opdyrke og udføre. At arbejde ud fra et co-creation-dogme, hvor brugerne er medudviklere, så vi dog som en præmis, der på den lange bane giver undervisningsforløb med større læringspotentialer samt større søgning til museets undervisningstilbud.

FOTO SFHM.

Nyt udskolingsforløb: Krigsjournalister (6.-10. klasse)

I det dialogbaserede undervisningsforløb "Krigsjournalister" rejser eleverne tilbage i tiden gennem 500 års dansk krigshistorie og vælger en krig, som de via iPads rapporterer "live" fra.

Eleverne arbejder kildekritisk med krigens genstande på optagelse helt tæt på slagmarkens sværd i 1600-tallet eller gårsdagens vejsidebomber i Afghanistan. Undervisningsforløbet indeholder også refleksion over udviklingen fra konflikt til krig med afsæt i elevernes egne erfaringer og refleksioner.

Der er udviklet lærervejledninger og elevopgaver, der understøtter forløbet ved forberedelse og efterbehandling i klassen.

Nyt mellemtrinsforløb: Din krig, din historie (3.-5. klasse)

I undervisningsforløbet "Din krig, din historie" går eleverne på opdagelse i Tøjhusmuseets nye udstilling blandt geværer, rustninger og værktøj til amputering. Eleverne hjælper Christian 4. med at undersøge Danmarks krigshistorie, og de vælger og fortæller selv om hver deres krig.

I forløbet arbejdes der med kilder, relativ kronologi og med spørgsmålene "Hvad er krig?" og "Hvordan er krig?" – med afsæt i elevernes egne historier og livsverden.

Der er udviklet lærervejledninger og elevopgaver, der understøtter forløbet ved forberedelse og efterbehandling i klassen.

POP-UP 1864: Unge fortolker krig

Undervisningsprojektet "POP-UP 1864" blev konceptudviklet undervejs i projektsamarbejdet og dannede grundlag for en ansøgning til Kulturstyrelsens Formidlingspuljer.

Projektet, der fik bevilget støtte på 499.500 kr., er et tværfagligt undervisningstilbud om Krigen 1864 til ungdomsuddannelser og udskolingsklasser i hele landet. Projektet udvikles med tre museer, 10 brugerklasser og international sparring.

Eleverne fortolker krigen i et nutidsperspektiv gennem æstetiske produktioner, der indgår som del af museets særudstilling. Målet er at give elever en stemme i debatten om krig, national identitet og kollektiv erindring. Projektet er samtidig første skridt i kvalificeringen af museets læringspotentialer. Det skal udvikles i efteråret 2013 og forventes realiseret i hele 2014.

Ny undervisningsprofil

Projektsamarbejdet resulterede samtidig i at skabe fundament for udviklingen af et undervisningskoncept for museets undervisningsafdeling. Den nye undervisningsprofil bygger på Skoletjenestens pædagogiske og didaktiske principper med ønske om at opkvalificere museets faste tilbud og kvalitetssikring af undervisningen. Desuden ligger der i den nye profil et nyt fokus med større tilknytning til Fælles Mål end hidtil. Nøgleordene er i denne ændring: Undervisning fra fokus på våbentechnik til krigsforståelse.

I juni 2013 blev den nye undervisningsprofil præsenteret for museets medarbejdere af museets direktør og Skoletjenestens undervisnings- og udviklingsansvarlige.

FOTO: LARS SKAANING.

STATENS MUSEUM FOR KUNST

Implementering af ny struktur for undervisere og omvisere

I foråret 2012 omlagde vi ansættelsesforholdene for vores freelance undervisere/omvisere, så de nu er ansat som studentermedarbejdere på studenterløn og nu kan involveres i udviklingsarbejde. Nye arbejdsmetoder er derfor blevet implementeret i det forløbne år i forhold til udviklingsopgaver. Underviserne har bl.a. bidraget til udvikling af konfirmationsforløb, forløb i Matisse-udstillingen og udvikling af den kommende børneudstilling samt stået for publikumsundersøgelser i samlingerne. Det er ressourcekrævende for museets B&U-afdeling, men utrolig givende for underviserens refleksion over egen praksis og for Formidlingsafdelingens arbejde.

Kompetenceudvikling

Vi lægger halvårsplaner for underviserens løbende kompetenceudvikling. I efteråret 2012 arbejdede vi intensivt med partnerskaber, hvor underviserne to og to observerede og gav hinanden feedback ud fra en overordnet rammesætning med rødder i projektet "Museer og kulturinstitutioner som ramme for medborgerskab". De blev bedt om at observere, hvor i forløbene der var rum for flerstemmighed, variation og deltagelse. I foråret rykkede vi vores underviserkurser ud af huset og bookede et 1½ times forløb på Arbejdernuseet med efterfølgende refleksionsøvelser. En praksis, vi fortsætter med, og som har givet grobund for udvikling af nye øvelser til undervisningen på SMK.

SMK
Statens Museum for Kunst
National Gallery of Denmark

↓ BESØG MUSEET

UDFORSK KUNSTEN

OM MUSEET

Engelsk, Dansk, Tysk, Fransk, Spansk, Italiensk, Portugisisk, Russisk, Arabisk, Hebraisk, Japansk, Kinesisk, Vietnamesisk, Indisk, Persisk, Græsk, Tyrkisk, Hebraisk, Japansk, Kinesisk, Vietnamesisk, Indisk, Persisk, Græsk, Tyrkisk

Besøg support her

Er du et...?

PRÆKTISKE INFORMATION

UDSTILLINGER

NYHEDER

KALENDER

MUSEUMSKLUBBEN

BØRN OG FAMILIE

UNDERVISNING

Før og under besøget

Dag- og fritidsinstitutioner

Grundskole

Ungdomsuddannelser

Store undervisningsmateriale

Nyt for undervisere

Lærerkurser

Bag om B&U

FIRMAARRANGEMENTER

Undervisning

På SMK kan elever og lærere opleve 700 års kunst. I undervisningsforløb kan man dykke ned i historiske perioder, undersøge et særligt tema og gå på tårn af tegl og kunstværker – fra 1.000-tallet og helt frem til i dag.

Forskerne har klare faglige mål og indhold i samarbejde med udgangspunkt i deres undervisningsplaner og tætnet med lærere og elever.

Vi er en del af SkoleNet på Sjælland

Kontakt os

Da er altid velkommen til at kontakte os, hvis du:

- har spørgsmål
- ønsker at få frendt gratis undervisningsmateriale
- vil bestille et undervisningsforløb
- vil besøge museet på egen hånd som gruppe
- vil have faglig sparring og vejledning i valg af forløb

Booking

T 33743604
man - fre kl. 10.30-14.00
e-mail: booking@smk.dk

Vores bookere er alle studerende, indenfor de æstetiske fag.

Udviklingsprojekter

Daginstitutioner

Grundskole

Ungdomsuddannelser

Praktikanter

Vi har haft seks praktikanter fra læreruddannelser i København. De har udviklet diverse produkter i deres praktikforløb, bl.a. undervisningsdesign til et dramaforløb, undervisningsdesign til et kristendomsforløb samt et evalueringsværktøj. Vi har gode erfaringer med den nye struktur for lærerstuderendes praktik, hvor vi følger en fast plan: Introduktion til SMK, Skoletjenesten og vores undervisningsprofil; observation af museets forskellige undervisningsforløb; udformning af eget produkt, for at sikre praktikanternes refleksion over egen læring og museets potentiale som læringsrum.

Ud over praktikanter fra læreruddannelsen har vi dels haft tre udskolingselever i erhvervspraktik, dels en amerikansk pædagogikstuderende fra DIIS, der har været tilknyttet museet fra februar til april hver torsdag.

Faste undervisningsforløb og særudstillinger

Vi har i skoleåret 2012/13 udviklet forløb til følgende særudstillinger:

- "Matisse – fordobling og variation": Fire 1-times forløb til henholdsvis indskoling, mellemtrin, udskoling og ungdomsuddannelserne samt et 2-timers værkstedsforløb.
- "Blomster og verdenssyn": 2-timers værkstedsforløb til alle målgrupper.
- Derudover har vi løbende udviklet nye øvelser til de faste forløb.

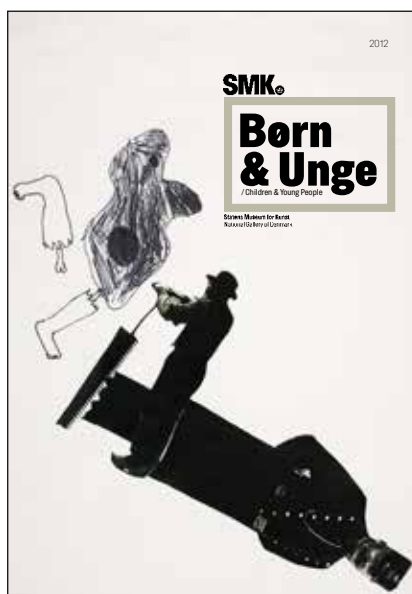
Frihed! – en udstilling for børn

Den kommende udstilling for børn, der åbner september 2013, har været i proces siden januar. I udviklingsfasen har vi haft tre praktikanter tilknyttet fra henholdsvis DPU, Kunsthistorie og Designskolen. Vi har inddraget børn i forhold til værkudvalg og til at komme tættere på målgruppens (0.-6. klasse) definitioner og forståelse af begrebet frihed. Udstillingen åbner i 200-året for Kierkegaard. Den handler ikke direkte om Kierkegaard, men om at filosofere med børn gennem kunsten.

Bøger, undervisningsmaterialer og web

B&U årbog

Vi har igen i år produceret en årbog for Børn&Unge-enheden på museet, hvor vi har samlet særlige projekter for 2012 i billeder og korte tekster. Bogen rummer undervisningsprojekter, ulk-projekter og projekter for børn i fritiden. I år har vores fokus været på daglig praksis: Hvordan arbejder vi med kompetenceudvikling, hvordan oplærer vi vores undervisere, hvordan udvikler vi undervisningsforløb etc. Bogen er på dansk og engelsk.

Dialogbaseret undervisning.

Kunstmuseet som læringsrum på engelsk og spansk

I januar 2013 udkom bogen *Dialogbaseret undervisning. Kunstmuseet som læringsrum* på engelsk og spansk med støtte fra Kulturstyrelsen, og med Skoletjenesten som udgiver. Museets undervisnings- og udviklingsansvarlige Nana Bernhardt var involveret i den engelske oversættelse. Bogen er bl.a. blevet meget positivt anmeldt i *Folkeskolen* og i tidsskriftet *Nordisk Museologi*.

MIT Matisse

Er et inspirationsmateriale til gymnasialt niveau udformet som en samtale mellem to kunstformidlere om et enkelt værk af Henri Matisse.

Henri Matisse

Vi udviklede i samarbejde med Det Franske Institut to undervisningsmaterialer til henholdsvis udskoling og gymnasiet. Materialet er på fransk og blev præsenteret på en faglig dag for fransklærere afholdt af Det Franske Institut.

Sex og samfund

Vi har i samarbejde med Sex og Samfund udviklet to undervisningsmaterialer til brug henholdsvis på skolen og på egen hånd ved besøg på museet. Materialet er udviklet i forbindelse med Sex og Samfunds uge 6 kampagne, der i 2013 havde fokus på familier. Materialet sætter derfor fokus på familiemotiver i kunsten på tværs af tid og medier.

Arbejdsark til Kunstkatapult

I forbindelse med undervisningsforløbet "Kunstkatapult" har vi udviklet øvelsesark og manual.

Samarbejde med Gyldendal – oldportal

Vi samarbejder med Gyldendal undervisning, der udvikler en ny portal til oldtidskundskab, ved at stille billeder af værker til rådighed samt sparring vedr. perspektiveringsværker inden for samtidskunsten.

Undervisning og web

Museets webafdeling er p.t. i gang med en omlægning af undervisningssiderne, og målet er at integrere de mange forskellige tilbud til en samlet enhed, så værkstedsforløb fremover også benævnes undervisningsforløb. Skoletjenestens medarbejder er tilkøbt som lokalredaktør.

Projekter og samarbejder

Museer og kulturinstitutioner som rum for medborgerskab

På Statens Museum for Kunst arbejder vi med en udstillingscase i

vores serie af samtidskunstudstillinger i x-rummet. Første udstilling i en række, der tager fat i museets rolle og betydning. Udstillingen med den amerikanske kunstner Haim Steinbach åbner november 2013. Vi har bl.a. afholdt workshops med sprogskolekursister med fokus på oplevelser i vores faste udstillinger samt en fokusgruppe, hvor vi har afprøvet forskellige formidlingsidéer. Hele medborgerskabsprojektgruppen har haft fast mødedag en gang om måneden.

SMK FOTO.

Kunstkatapult

– et partnerskab mellem skoler og Statens Museum for Kunst

I 2012 udviklede vi, testede og evaluerede pilotprojektet “Kunstkatapult”. Julie Johnsen har været daglig projektleder. Undervisningsforløbet består af fem workshops, der foregår dels på skolerne og dels på SMK. Forløbet er udviklet og testet i samarbejde med lærere og elever fra 5. klasser på Bavnehøj Skole, Det Kgl. Vajsenhus og Kildevældskolen. Forløbet tager højde for Fælles Mål for fagene billedkunst, dansk og historie. Vi har haft en styregruppe bestående af Kirsten Skov, lektor i billedkunst ved Zahle Lærerruddannelse, Kirsten Hanne Hansen, pædagogisk leder på Øster Farimagsgade Skole, og forsker i udeskoler Anne-Marie Tyroll Beck fra University College Syddanmark.

Målet med forløbet har været at styrke en faglig dialog mellem skoler og museum og at sikre, at museet inddrages som en fast læringsressource i skolernes årsplaner. I forbindelse med “Kunstkatapult” har vi udviklet en manual for lærere og museumsundervisere, øvelsesark og en film, der følger en af de deltagende klasser. Projektet blev afsluttet i efteråret, og i foråret 2013 har de første bookedede forløb fundet sted. Forløbet er pt. indskrevet i årsplanerne for Øster Farimagsgade Skole og Det Kgl. Vajsenhus. Vi har produceret en flyer om forløbet.

I Care – Children, Art, Relationship, Education

I 2012 påbegyndte Børn&Unge-enheden et samarbejde med Københavns Kommune, Prinsessegården (dagsinstitutioner) i Valby, tre daginstitutioner i Scandicci kommune i Toscana og Centro per l’Arte contemporanea Pecci i Prato. Projektet er EU-finansieret og har som mål at undersøge og udvikle pædagogers arbejde med børns visuelle kommunikation og billedudtryk med fokus på moderne kunst gennem udvikling af nye metoder. Vores deltagelse består i tilrettelæggelse af et efteruddannelsesforløb for pædagoger både med og uden børn samt samarbejde med Pecci om udvikling af nye kunstpædagogiske metoder. Som en del af projektet vil der løbende foregå erfaringsudvekslingsmøder i Danmark og i Italien. I januar og april besøgte den danske delegation Firenze og Prato, og i maj og juni kom de italienske samarbejdspartnere til Danmark. Projektets ansvarlige på SMK er Nana Bernhardt, Skoletjenesten, og Michael Hansen, le-

der af værkstederne. Projektet skal også ses som et ønske om større samarbejde mellem Skoletjenesten på SMK og værkstederne.

Øbro Fri Skole

I foråret 2013 planlagde billedskolen fra Øbro Fri Skole et forløb med udgangspunkt i et enkelt værk på SMK, Christen Købkes *Udsigt fra Dosseringen ved Sortedamssøen mod Nørrebro* fra 1838. Eleverne lavede collager med nutidige motiver og fragmenter fra Købkes maleri, små film on location ved Sortedam Dossering m.m. Afslutningsvis udstillede eleverne deres produkter på museet, og vi fejrede det med en fernisering for elever, familier og venner.

Foredrag, oplæg og kurser

Nana Bernhardt har holdt oplæg på konferencen "Sharing is caring" sammen med Lise Sattrup og på konferencen "Inclusive Museum"; begge oplæg om medborgerskabsprojektet. Derudover oplæg om bogen *Dialogbaseret undervisning* sammen med Line Esbjørn og Olga Dysthe på Astrup Fearnley museet og Nasjonalmuseet i Oslo. I foråret afholdes i samarbejde med museets ulk-koordinator et kursus for kulturguiderne i Københavns Kommune.

Statistik

Vi har haft besøg af 25.050 elever i forbindelse med bookede undervisningsforløb og 7.931 elever på egen hånd. På trods af lockouten er vores besøgstal stabile.

Daglig drift og udvikling

Den daglige drift er omfattende og omfatter mange forskellige, men væsentlige opgaver:

- Løbende supervision af undervisere
- Løbende sparring med undervisere
- Underviserkurser
- Lærerkurser
- Nyhedsbreve Skoletjenesten
- Nyhedsbreve SMK og deltagelse i nyhedsredaktionsmøder internt
- Lokalredaktør på www.smk.dk
- Løbende opdatering på EMU
- Administration (løn, budget etc.)
- Brandingproces og tone of voice-kurser på SMK. Arbejdsgruppe vedr. mundtlig formidling.
- Omvisninger og introduktioner til museets undervisningspraksis samt til museets nyophængning for bl.a. formidlingspersonalet på Louisiana, studerende ved museologi på Københavns Universitet og en gruppe hollandske ph.d.er.

FOTO: MIKAL SCHLOSSER.

STATENS NATURHISTORISKE MUSEUM

Skoleåret 2012/13 har været et travlt år med mange nye projekter, nye samarbejder og et særligt fokus på landsdækkende undervisningstilbud. I skoleåret deltog over 27.000 elever og studerende i undervisning og undervisningsarrangementer på Statens Naturhistoriske Museum (SNM).

Personale og undervisning

Karsten Elmoose Vad har været vikar som UUA frem til sommeren 2013, hvorefter han er blevet fastansat i Skoletjenesten. Mia Lindgaard Pedersen er ansat som UUM/naturvejleder i en stilling samfinansieret af Skoletjenesten, SNM og Friluftsrådet.

Den daglige undervisning og udvikling af undervisningstilbud bliver varetaget af 6 fastansatte medarbejdere samt 5-7 projektansatte. Derudover deltager flere ansatte på museet, både formidlingspersonale og videnskabeligt personale, aktivt i flere undervisningssammenhænge, f.eks. som foredragsholdere, idéudviklere eller i medieproduktioner.

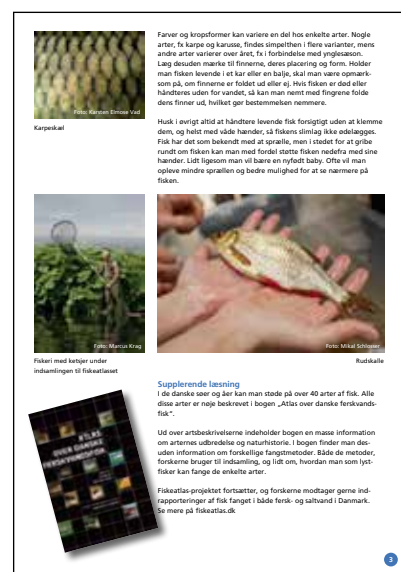
Flere af underviserne har haft mulighed for at deltage i Skoletjenestens studiegrupper, hvilket gavner både faglighed og netværk. Desuden deltager underviserne i særligt relevante temadage, ligesom flere har deltaget i Skoletjenestens underviserkurser.

Undervisning af skoler og gymnasier har høj prioritet på museet og i museets ledelse. Vi er glade for at have fastansatte undervisere. Det giver kontinuitet og høj faglighed, både naturfagligt og didaktisk. Ud over undervisningen varetager underviserne også forskellige projekt- og udviklingsopgaver. Det er en løbende udfordring at finde en balance mellem projekter og den daglige undervisning. Det er ambitionen at få afprøvet mange forskellige undervisningsformer og -tilbud i disse år med udsigt til en nyt samlet museum inden for en årrække. Derfor vil der også i de kommende år forventeligt blive søsat og gennemført mange undervisningsprojekter til forskellige målgrupper. I skrivende stund forventes det nye museum at stå færdigt i slutningen af 2018.

UNDERVISNING OG PROJEKTER – GRUNDSKOLEN

På trods af lockout af folkeskolelærerne i foråret 2013 er det lykkedes at fastholde et fint besøgstal for grundskolerne. Af det samlede antal underviste elever er der ca. 13.700 elever fra grundskolen.

Botanisk Have

I Botanisk Have har vi lanceret nye undervisningsmaterialer, bl.a. ”Tegn i Haven”, som er målrettet fagene billedkunst og natur/teknik til indskoling og mellemtrin. Materialet er udviklet i faglig sparring med Skoletjenesten på ARKEN. Desuden har vi lavet to nye materialer, som er udsprunget af et forløb, hvor eleverne undersøger dyre- og plantelivet i Botanisk Haves sø; en bestemmelsesnøgle til ”Små dyr i søen” og en til ”Fisk i søen”. Materialerne kan, ligesom ”Tegn i Haven”, frit hentes på hjemmesiden og bruges af lærerne – også i deres egen undervisning.

Undervisningen i Botanisk Have har endnu ikke nået sit fulde potentiale. Ca. 1.300 elever har fået undervisning i 2012/13, men vi mener, at der er potentiale for at få endnu flere lærere og elever til at bruge Haven i undervisningen. Derfor vil vi i skoleåret 2013/14 forsøge en række målrettede tiltag til daginstitutionerne, indskolingen og mellemtrinnet, så endnu flere kan få glæde af Haven og undervisningen fremover.

Særudstillingen ”Hvaler i Haven” genåbnede i sommeren 2012. Her gentog vi successen med mellemtrinstilbuddet ”NaturLab – Hvaler”. Eleverne fik udleveret knogler og skeletter og brugte dem til at løse forskellige opgaver i udstillingen.

Zoologisk Museum

På Zoologisk Museum åbnede den nye facilitet ”Børneværkstedet” op til vinterferien 2012. I ferier og i weekenderne bruges værkstedet til publikum, mens det i hverdagen udgør en meget autentisk værkstedsramme for vores undervisningsforløb ”Skelettering”.

Særudstillingen ”Edderkopper” er blevet forlænget og kører 2013 ud. I den forbindelse tilbyder vi fortsat materialet ”MuseumBox – edderkopper”, som er populært blandt pædagoger og indskolingslærere.

Naturen i byen

En af de nye indsatser er skolekonkurrencen "Naturen i byen". I august-september 2012 afholdt vi fotokonkurrence for Københavns og Frederiksbergs skoler. 4.-10. klasserne blev inviteret til at indsende deres fotos af (stor)byens natur. 44 skoleklasser deltog, og alle vinderbillederne blev udstillet i Maskinhallen i Botanisk Have. Udstillingen blev åbnet af Københavns overborgmester, Frank Jensen. I 2013/14 afholdes en ny skolekonkurrence om "Naturen i byen", denne gang for skoler i hele landet.

Ny samarbejdsskole

I efteråret 2012 indledte vi et formelt samarbejde med Sølvgades Skole og skolens naturfaglige lærere. Skolen og museet har gavn af hinanden i mange forskellige sammenhænge. I maj 2013 gennemførte vi sammen en såkaldt "BioBlitz" i Østre Anlæg. Ved bioblitzten samarbejdede museets forskere og formidlere med skolens elever om at finde så mange arter af dyr, planter og svampe som overhovedet muligt i et udvalgt område af parken. 28 forskere og 200 skoleelever deltog på dagen, og sammen fandt de 357 forskellige arter. Alt fra flagermus til sjældne kiselalger.

At udvikle og gennemføre "BioBlitz" har været et ønske fra museet i flere år, men blev gjort muligt i kraft af ansættelsen af en naturvejleder med støtte fra Skoletjenesten og Friluftsrådet.

I foråret skulle vi også have gennemført udskolingsprojektet "KRIDT" sammen med lærere og elever på Sølvgades Skole, men pga. lockouten måtte vi udskyde til det nye skoleår. Forløbet er et såkaldt "Turboforløb" med støtte fra Københavns Kommune.

Erfaringerne med skolesamarbejdet er så gode, at vi aktivt forsøger at lave nye samarbejdsaftaler med flere af de lokale folkeskoler.

UNDERVISNING OG PROJEKTER – UNGDOMSUDDANNELSERNE

Vi har fortsat stor succes med undervisning og arrangementer målrettet de gymnasiale uddannelser. Igen i år er der sket en forøgelse i antallet af elever fra ungdomsuddannelserne, der har deltaget i undervisning og undervisningsarrangementer på Statens Naturhistoriske Museum. Af det samlede antal underviste elever er der ca. 11.400 elever fra ungdomsuddannelserne.

Viden på vej

“Viden på vej” er et gratis tilbud til alle landets gymnasier om at få besøg af undervisere og foredragsholdere fra museet. Efter at have gennemført flere pilotprojekter kunne vi i 2012 endelig opstarte det store hovedprojekt. Med en millionbevilling fra Villum Fonden kører projektet i tre år.

Som projektleder og underviser har vi ansat Mattias Lange Nielsen, biolog, og senere har vi ansat Skjalm Biba, biolog, som fast underviser på projektet. De er begge tidligere gymnasielærere. Derudover tager unge forskere med ud i landet som foredragsholdere, hvor de fortæller om deres forskning og interesse for naturvidenskab. Allerede nu har vi været på besøg i alle regioner i landet.

FOTO: MIKAL SCHLOSSER.

Elevarrangementer

Elevarrangementerne “Indblik”, “Mærkedage” og “Nature News” har fortsat mange tilmeldte. Emnerne i dette skoleår har bl.a. været “Månen”, “Ny menneskeart”, “Fossile brændsler”, “DNA”, “Menneskets evolution”, “De første danskere”, “Livet under København”, “Meteorer”, “Ulven kommer!” og “Higgs-partiklen”. Nogle af emnerne har været så populære, at vi har lavet ekstra-arrangementer.

Arrangementet “Ulven kommer!” blev desuden gennemført både

i København og på Thisted Gymnasium i Thy. Vi arbejder videre med muligheden for at tage foredragsarrangementer ud i landet.

Litteratur*Natur

I 2012 deltog 350 gymnasieelever i essaykonkurrencen "Litteratur*Natur". De indsendte bidrag holdt et meget højt niveau. Finalisterne og vinderen blev udvalgt af litteraturanmelderne Mai Misfeldt og Mikkel Bruun Zangenberg. Vinderessayet opnåede i øvrigt den ære at blive trykt i tidsskriftet *Dansk Noter*.

Min natur

"Min natur" er titlen på en fotoudstilling, hvor gymnasieelever fra Nuuk i Grønland og Tarm i Vestjylland har fotograferet og skrevet om *deres natur*. Museet har etableret samarbejdet og stået for udstillingen. Billederne er udstillet på det nyrenoverede hegn langs Botanisk Have.

De sydamerikanske samlinger

Videnskabelige samlinger er generelt lukket land for de fleste. Men i formidlingsprojektet "De sydamerikanske samlinger" fik vi mulighed for at åbne en del af samlingen op for udvalgte gymnasieelever, skoleelever og lærerstuderende. Med iPads, dokumentarfilm og QR-koder som redskaber gik de på opdagelse i samlingen og lavede deres egne reportager. Projektet blev gennemført i samarbejde med Center for Geogenetik.

DNA & LIV

I foråret 2013 har museet sammen med otte gymnasieklasser fra Gl. Hellerup Gymnasium, Ørestad Gymnasium og Falkonergårdens Gymnasium gennemført pilotprojektet DNA & LIV. I projektet har eleverne arbejdet med en nyudviklet molekylærbiologisk metode, der gør det muligt at kortlægge DNA fra vandprøver. Pilotprojektet har været støttet af Lundbeckfonden. Der arbejdes på at realisere projektet som et fast tilbud.

Online ressourcer

Museets hjemmeside udvikler sig hele tiden. Vi forsøger at gøre så mange informationer og materialer som muligt tilgængelige for lærerne, så de både får inspiration til deres egen undervisning, og så de får bedre mulighed for at koble deres egen undervisning med museumsbesøget.

Menneskedyret

Undervisningsprogrammet "Menneskedyret" blev lanceret i efteråret 2012. Materialet består af et interaktivt 3D-program, hvor man måler sig frem til ligheder og forskelle mellem mennesket og dets nærmeste nulevende og uddøde slægtninge. Programmet er suppleret af

tre dokumentarfilm, der er produceret specifikt til dette projekt. Både film og program findes på dansk og engelsk.

I juni måned blev "Menneskedyret" nomineret i kategorien "Best New Media" ved den europæiske Science TV og New Media Festival. "Menneskedyret" er gået videre fra de indledende runder. Den endelige afgørelse kommer i slutningen af 2013. "Menneskedyret" er støttet af Kulturstyrelsens e-museumspulje.

Lærerarrangementer

Museet udbyder fortsat de tværfaglige inspirationsdage for lærere, "Udsyn", og emnerne i dette skoleår har været "Poesi & natur", "Radioaktivitet", "Slavehandel" og "Matematik&". Inspirationsdagene er populære, særligt hos gymnasielærerne.

Læreruddannelserne

Museet har fortsat været aktive i Learning Museum-samarbejdet, bl.a. med et oplæg på et af seminarerne. På museet har vi lanceret en ny sektion på hjemmesiden målrettet læreruddannelserne, både undervisere og studerende.

Museet har undervist adskillelige hold lærerstuderende i løbet af skoleåret og har haft 4 lærerstuderende i "Praktik i andre skoleformer" i uge 10-12. Som noget nyt har vi haft lærerstuderende, der har skrevet bacheloropgave i tilknytning til museet. Lars Kristensen fra Blaagaard/KDAS har skrevet ved Geologisk Museum. Og Mille Kathrine Jørgensen, Metropol, har ligeledes skrevet ved Geologisk Museum i et formelt MatchPol-samarbejde.

Museet samarbejder også med Institut for Naturfagenes Didaktik (IND). Biologistuderende Leonora Simony har skrevet didaktisk fagprojekt på Zoologisk Museum, hvor hun har observeret og filmet evolutionsundervisningen.

De studerende giver os inspiration og et kritisk blik på vores praksis. Vi vil derfor fortsat gerne have lærer- og andre studerende tilknyttet museet på forskellige måder.

Andet

Vi nyder godt af det relancerede samarbejde mellem Skoletjenesten og Center for Undervisningsmidler, UCC. I forbindelse med udvikling af nye materialer, f.eks. "Tegn i Haven", har vi sparret med relevante konsulenter fra CFU. Derudover samarbejder museet med CFU om forskellige arrangementer.

THORVALDSENS MUSEUM

Undervisningsprofil

I det øjeblik, man træder ind ad døren til Thorvaldsens Museum, begynder formidlingen af Thorvaldsens liv, kunst og samling at give sig til kende gennem arkitekturen og de udstillede genstande. Hele museet er tænkt som den formidlende ramme for hans kunst. En ramme, der i dag er interessant både fra et æstetisk og historisk perspektiv. I vores undervisningstilbud tager vi afsæt i det unikke ved dette museumsrum og de forskellige målgruppers mulige indgange til dette.

Vores udgangspunkt er en dialogbaseret tilgang til undervisningen, hvor elevens egen oplevelse af kunsten møder den museumsfaglige tænkning og erfaring. Når undervisningen fungerer bedst, er der tale om et dialogisk møde mellem museet og eleverne – et møde, hvor alle bliver klogere og får en mere nuanceret forståelse af kunsten og af, hvordan den opfattes og kan bruges.

FOTO: IBEN MONDRUP.

Undervisningsaktiviteterne er karakteriseret ved at have et klassisk indhold, men et nutidigt fokus. Vi udnytter dette spændingsfelt til at formidle en indsigt i den klassiske kunst og tradition, som museets samling repræsenterer, og samtidig åbner vi op for en nytænkende brug af netop dette genstandsfelt. For selv om vores museum er fyldt med klassisk dannelsesstof, er det ikke blot noget, eleverne skal "lære om", men også noget, de kan bruge til at tænke videre med. Det er vores erfaring, at disse muligheder åbner sig, når samtdiskunstnere og nye medier bliver medspillere i undervisningen, og eleverne selv forholder sig kreativt og reflekteret til det klassiske materiale.

Elevernes blik på Thorvaldsen og museet kan have værdi for dem

selv, men også for andre. Vi mener, at formidlingen bliver mere interessant, når forskellige stemmer kommer til orde. Det forsøger vi at tage højde for i vores undervisningsaktiviteter, bl.a. gennem brugen af www.tilbygningen.dk og vores nye twitter-app "Grib udfordringen", hvor elevprojekter danner én af flere formidlingstilgange til museets genstandsfelt.

Et museumsbesøg i undervisningssammenhæng skal være noget kvalitativt andet end det, elever og lærere møder hjemme på skolen, uddannelsesinstitutionen eller i børnehaven. Samtidig er det helt væsentligt, at vi prioriterer at udvikle vores tilbud, så de spiller sammen med de formelle retningslinjer, der undervises efter.

Undervisnings- og udviklingsprojekter

Museer og medborgerskab – udstillingscase

Skoletjenesten på Thorvaldsens Museum deltog i det tværmuseale udviklings- og forskningsprojekt om museer og medborgerskab, støttet af Kulturstyrelsens formidlingspulje. Projektets første fase blev igangsat i 2009 og havde fokus på udviklingen af undervisningsmetoder. Fase 2 blev gennemført fra efteråret 2011 til sommeren 2013, og her blev fokus rettet mod rammerne for undervisning og formidling – altså udstillinger og samlinger. I fase 2 har vi i samarbejde med inspektørerne for antiksamlingen udviklet en lille udstillingscase i Thorvaldsens Antiksamling kaldet "Antikkens myter", hvor vi tog fat i nogle af de store temaer, som antikkens mytologi folder ud – f.eks. *hovmod, kaos, helten*. De besøgende kunne via en nyudviklet app (se nedenfor) komme med deres tanker om temaerne, og udvalgte svar blev derefter udstillet sammen med genstande fra samlingen, der var udvalgt ud fra deres forbindelse til temaerne. Vi fik nogle gode erfaringer med brugerinvolvering og også svar, der overraskede og udfordrede os til at tænke udstillingen ind i en bredere forståelsesramme. Som f.eks. når besøgende uploadede billeder af amerikanske soldater som eksempel på nutidens helte. Udstillingscasen viste os også, hvor svært det er at involvere brugerne ved hjælp af digitale formidlingsressourcer. De bedste resultater blev opnået, når vi havde inviterede grupper ind til undervisningsforløb i udstillingen og dér udvekslede tanker, idéer og erfaringer med dem. Efter sådanne forløb fik vi de mest interessante brugerbidrag. Det primære arbejde med udstillingskonceptet fandt sted i forrige skoleår, men udnyttelse af brugerrespons i udstillingen og refleksion og diskussion af en medborgerskabsrelevant udstillingspraksis har ligget efter.

Som en del af det tværmuseale projekt har vi samarbejdet med nationale og internationale kompetencer og har blandt andet haft flere besøg af professor George Hein fra Lesley University i Boston. Sammen med ham har vi diskuteret de forskellige udviklingstiltag og opsat mål for fremtidige udviklingstiltag.

Som fortsættelse af casearbejdet har vi påbegyndt en nyindret-

ning af et nyt multifunktionelt undervisnings- og formidlingsrum på første sal i udstillingsområdet. Rummet skal blandt andet bruges til undervisningsprojekter og workshops og vil give rammer for meget bedre undervisningsmuligheder på museet. Arbejdet fortsættes i sommeren og efteråret 2013.

Museer og medborgerskab – uddannelse af underviserne

Som en del af medborgerskabsprojektet har vi arbejdet med udvikling af undervisernes kompetencer. Alle undervisere (både projektansatte, undervisere, fortællere og tegneundervisere) har deltaget i en fælles læringsdag i Skoletjenesten, hvor professor i pædagogik Olga Dysthe holdt oplæg om dialogbaseret undervisning. Vi har holdt fælles planlægningsmøder, og alle er blevet sat sammen i makkerskaber og har fulgt hinandens undervisning og givet respons. Alle har haft et eller flere testforløb, hvor de har afprøvet forskellige dialogbaserede greb, og Line Esbjørn har fulgt og vejledt de enkelte undervisere med det formål at udvikle en dialogbaseret undervisningspraksis. På en fælles læringsdag i december fremlage alle deres erfaringer fra udviklingsarbejdet og formulerede deres målsætning for det videre undervisningsarbejde. I april var der planlagt endnu en læringsdag, men den måtte udskydes pga. lockout.

Medborgerskab – bog om dialogbaseret undervisning

I forbindelse med resultaterne fra fase 1 har museet deltaget i udarbejdelsen af en bog om dialogbaseret museumsundervisning. Bogens manuskript er blevet til i samarbejde mellem professor i pædagogik Olga Dysthe (Bergen Universitet), Nana Bernhardt (Skoletjenesten/Statens Museum for Kunst) og Line Esbjørn (Skoletjenesten/Thorvaldsens Museum). Bogen blev udgivet på både dansk og norsk i sommeren 2012 og blev fejret ved en udgivelsesfest på Thorvaldsens Museum. I efteråret arbejdede vi på en oversættelse til engelsk og spansk, som blev udgivet i januar 2013. I forbindelse med udgivelserne har Line Esbjørn holdt oplæg om dansk museumsundervisning i Sverige og Norge.

Thorvaldsen tur/retur

Skole og fritidstilbud for børn og unge fra udsatte boligområder

Med hjælp fra puljemidler fra Kultur- og Fritidsforvaltningen har vi påbegyndt et samarbejde med Korsager Skole om udvikling af fritidsaktiviteter for børn og unge fra økonomisk udsatte områder. Vi fandt frem til, at vi for at få kontakt til de unge i fritiden måtte starte med samarbejde i skoletiden og med hjælp fra klassernes lærere få en mindre gruppe elever engageret i fritidsaktiviteter på museet. Sidste skoleår gennemførte vi en række undervisningsforløb for tre 8. klasser på Korsager Skole. Herefter blev eleverne inviteret til at deltage i tegnetworkshops en række lørdage i foråret og sommeren. I efteråret fortsatte en mindre gruppe elever i et fritidsjobsprojekt, hvor de var

med til at udvikle en tegneguide, designe tegneblyanter og en t-shirt. Desuden fungerede de som tegneguiden i efterårsferien, hvor de tegnede og gav gode råd til de besøgende. Resten af året afholdt vi en månedlig tegnelørdag for gruppen. Der er søgt og bevilget midler fra Huskunstnerordningen, så samarbejdet med Korsager skole kan fortsætte næste skoleår i en ny form.

To af deltagerne er efterfølgende blevet ansat som ungarbejdere i fritidsjob på museet, med start juli.

Tur på tværs og Udfordringen:

Digital formidling og brugersamarbejde

Med udgangspunkt i brugersamarbejde og kreative brugerworkshops udviklede Jane Bendix, Julie Lejsgaard Christensen, Kristine Bøggild Johannsen og Line Esbjørn i 2012 den digitale twitter-app "Udfordringen". Med den kan vi stille brugerne en udfordring – et spørgsmål, som vi gerne vil udfolde sammen med dem. Det kan være et spørgsmål, som er relevant for en specifik udstilling (som blev brugt i medborgerskabs-udstillingscasen), til et samlingsområde eller til en særlig begivenhed. "Udfordringen" er efterfølgende videreudviklet, så den kan indgå i undervisningsressourcen "Skulpturstudier".

Skulpturstudier

Med støtte fra e-museumspuljen fik vi mulighed for at opdatere og videreudvikle vores eksisterende undervisningssite "Skulpturstudier". Det overordnede formål var at tilføje sitet en mere kreativ tilgang til undervisningen i skulptur og at øge brugervenligheden. Det nye Skulpturstudier-site blev udviklet ved at indgå et tæt samarbejde med to gymnasielærere og deres elever om at afprøve forskellige måder at arbejde med skulptur på. Julie Lejsgaard Christensen, Tea Baark Mairey og Nanna Abell tog ud på to gymnasier i Odense og København og afprøvede forskellige arbejdsmetoder, og lærerne gav

gennem hele udviklingsdelen respons og idéer til, hvordan sitet kunne forbedres. Et væsentligt ønske fra lærernes side var, at værkudvalget ikke begrænsede sig til de ni værker fra Thorvaldsens Museum, Vejen Kunstmuseum og Fyns Kunstmuseum, som det tidligere site viste. Det endelige site kommer derfor til at vise et udvalg af dansk skulptur fra Bertel Thorvaldsen og frem til i dag. De teoretiske analysemodeller og kildematerialet er blevet suppleret med *Udfordringsapps* og små øvelsesfilm, som giver enkle idéer til, hvordan man kan undersøge skulpturbegrebet praktisk-æstetisk. Det nye site åbnede i et nyt og mere enkelt design i april 2013.

Huskunstnerordningen

– nyt samarbejde med Københavns Tekniske Skole

Med støtte fra Huskunstnerordningen kunne vi ansætte billedkunstneren Simon Grimm til i samarbejde med museets undervisere at udvikle og afprøve forskellige forløb til Københavns Tekniske Skole. I efteråret gennemførte vi tre forskellige forløb, der på hver sin måde omhandlede tegning. De målgrupper, vi tilbød forløbene til, var designlinjen, skilmalerlinjen og gruppen af studerende, der ikke havde fundet praktikplads og derfor var i den såkaldte skolepraktik. Projektet var med til at give os nye erfaringer med en målgruppe, som normalt ikke gør brug af museerne som en del af deres undervisning.

Velkomstpakker til sprogskoler

I samarbejde med Statens Museum for Kunst har vi fået midler fra Kulturstyrelsen til at samarbejde med Københavns Sprogcenter om at udvikle en velkomstpakke til sprogskolerne. Projektet bliver til i tæt samarbejde med både kursister og undervisere og skydes rigtig i gang i september 2013.

Fokus på antiksamlingen

I en årrække har vi haft et særligt fokus på udvikling af undervisningsmulighederne i antiksamlingen i tæt samarbejde med det faglige personale. I den forbindelse har vi udviklet undervisningsforløb og gennemført særlige kunstnerworkshops og udstillingsprojekter. I 2012 har vi desuden indgået et samarbejde med Gyldendal Undervisning om en undervisningsportal til oldtidskundskab. Julie Lejsgaard Christensen står for dette samarbejde.

Efterårsferien – Toppen af kroppen

Skoletjenesten deltog, ligesom resten af museet, i udviklingen og gennemførelsen af et nyt efterårsferiearrangement for børn, unge og voksne med temaet "Toppen af Kroppen" – inspireret af vores tilbud med samme navn til børnehaverne.

Faste tilbud

Ud over ovenstående projekter har vi også gennemført vores faste

undervisningstilbud inden for en række fag. Der findes gratis undervisningstilbud til alle undervisningsniveauer og desuden en række længerevarende betalingstilbud.

Lockout

Skoletjenestens undervisnings- og udviklingsansvarlige på Thorvaldsens Museum var ramt af konflikten på skoleområdet og forhindret i at arbejde den lille måned, konflikten varede. Et begrænset antal elever brugte museet under konflikten, og der var også en del aflysninger i tiden efter. Det vil kunne ses af statistikken.

Lockouten forhindrede os også i at ansætte nye undervisere i april måned som planlagt.

Besøgsstatistik

Skoletjenesten har vejledt og booket forløb for 436 klasser / 9.422 elever. Heraf har 82 klasser / 1.926 elever ikke gjort brug af vores undervisningstilbud, men har fået forberedelsesmateriale tilsendt og evt. lånt undervisningsressourcer som tegnemateriale m.v. Der til kommer de klasser, der kommer uanmeldt – de medtages ikke i Skoletjenestens statistik. De 1.926 elever kan desværre ikke trækkes ud af vores statistik i forhold til fordeling af kommuner, ligesom fordelingen mellem dagtilbud, grundskole og ungdomsuddannelser heller ikke kan vises for de enkelte kommuner, men kun i den samlede besøgsstatistik.

VIKINGESKIBSMUSEET

I skoleåret 2012/13 besøgte 12.699 elever Vikingeskibsmuseet. Heraf deltog 9.758 i et af Skoletjenestens undervisningstilbud. Det er særligt i museets højsæson, som løber fra 1. maj -1. oktober, hvor der afvikles mange skolebesøg.

Omdrejningspunktet for al afvikling og udvikling af nye undervisningstilbud er aktiveringen af elevernes sanser, så eleverne bedre kan huske deres oplevelse. Elevernes sanser aktiveres på flere niveauer – fra smagsprøver på vikingernes sejladskost til arbejdet med de gamle håndværkstraditioner og afprøvning af datidens beklædningsgenstande. Aktiviteterne åbner op for den autentiske dialog med eleverne om vikingernes verden, og hvordan vi på museet har erhvervet os den viden, vi har om et samfund, der eksisterede for mere end 1.000 år siden.

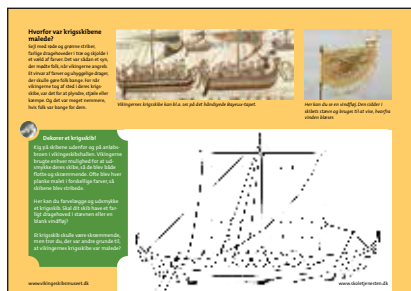

FOTO: WERNER KARRASCH.

Vikingeskibsmuseet udbyder 17 undervisningsforløb. Foruden tilbuddet om historisk værksted og sejlads er det særligt forløbene "Smag på vikingetiden", "Skibet er ladet med", "De fem vikingeskibe" og "Vikingerne skibe", der er populære blandt skolerne. I dette skoleår har vi ligeledes haft en stigning i undervisningen af de naturvidenskabelige forløb "På rette kurs" og "Vejr at vide".

Personale

I januar 2013 gik Marie Broen på barsel, og Kathrine Noes Sørensen, som tidligere har været ansat i tilsvarende stilling på Arbejdersmuseet, blev ansat i januar måned som barselsvikar. Som undervisnings- og udviklingsansvarlig arbejder man tæt sammen med teamlederen for publikumsaktiviteter Marie Krogh-Nielsen, som også tidligere har væ-

ret ansat i Skoletjenesten. Samarbejdet har i det forgangne år givet et solidt fundament for vidensdeling og sparring på de to områder.

I april 2013 blev Mette Jehrbo ansat i en projektstilling som undervisnings- og udviklingsmedarbejder og vil således være den gennemgående person i den direkte formidling på museet. Den nyoprettede stilling giver mulighed for indgående sparring om udvikling og vedligeholdelse af eksisterende undervisningsforløb. Forsøgsordningen ophører maj 2014, hvorefter det vil blive vurderet, om det skal være en permanent ordning. Foruden den faste undervisnings- og udviklingsmedarbejder har museet i højsæsonen en fast underviserstab på 8 medarbejdere.

I det forløbne skoleår har museet haft 7 erhvervspraktikanter fra grundskolen, 1 praktikant fra læreruddannelsen og 1 virksomhedspraktikant i samarbejde med publikumsafdelingen.

Den daglige drift og nye tiltag

Den daglige drift i Skoletjenesten består blandt andet af vagtsætning, dialog med lærere og elever samt ansættelse og supervision af medarbejdere. Foruden dette deltager den undervisnings- og udviklingsansvarlige i netværkssamarbejde i Skoletjenestens studiegrupper samt varetager kontakt til lærerseminariere.

I begyndelsen af året fik Skoletjenesten nye lokaler, der blev færdigindrettet omkring påske. Skoletjenesten har nu til huse i den bygning, der tidligere husede det arkæologiske værksted. I juni måned var der indvielse af lokalet, som har fået navnet Lodsens.

Nye undervisningshæfter

I skoleåret blev der produceret to nye undervisningshæfter.

Fem vikingeskibe på fjordens bund blev udviklet i samarbejde med arkæolog Sofie E. Jensen. Hæftet omhandler fundet af de fem skibe og giver en grundlæggende introduktion til de forskellige skibstyper og vikingernes rejseruter. Det har ligeledes vist sig, at de elever, der har bestilt undervisningsforløb, også anvender hæfterne som indledning eller afslutning på deres besøg.

Stine og Jens på opdagelse ved Roskilde fjord har til hensigt at give eleverne en forståelse for fjorden som et stykke naturområde, der igennem århundreder har været påvirket af mennesket, men som mennesket ligeledes har været afhængig af gennem sejlads og fiskeri. Hæftet bygger bro mellem natur/teknik og historie, og igennem en række øvelser får eleverne blandt andet mulighed for at bruge genstande som rejehov, fiskeknive, lupsæt m.m. Genstandene er venligst udlånt af Skjoldungelandet.

På nuværende tidspunkt tilsendes hæftet, når man som lærer booker formidlingskassen med genstandene. Forløbet er selvkørende og er tiltænkt som et tilbud til de klasser, der ønsker at udforske området nærmere i forbindelse med deres besøg på museet. Fjordformidlingskassen kan på længere sigt indgå i konkrete under-

FOTO: VIKINGESKIBSMUSEET.

visningsforløb, hvor museets genstandsfelt kombineres med undervisning i fjorden som naturområde.

Klubdage på Vikingskibsmuseet

I juni måned iværksatte Skoletjenesten et pilotprojekt sammen med pædagog Tine Egelund Larsen fra Klub Kildegården og børnekulturskulent Louise Lidang Krøyer fra Roskilde Kommune. Pilotprojektet havde til hensigt at indsamle erfaringer til udvikling af nye tilbud samt skabe nye lokale samarbejder med nye brugergrupper såsom klubber og SFO'er.

Klub Kildegården besøgte museet hver torsdag med i gennemsnit 30 børn ved hvert besøg. Selv om forløbet var tilrettelagt således, at børnene kunne vælge imellem de forskellige torsdage, var det i alt-overvejende grad de samme børn, der benyttede sig af de udbudte aktiviteter. Rammen om forløbene var knyttet an til en fiktiv historie om, at børnene skulle deltage i Kong Svend Tveskægs følge til England i den sene vikingetid.

I forbindelse med projektet blev der udfærdiget en logbog, som indsamles i et notat sammen med børnenes evaluering af klubdagene.

Kildekritik og ungdomsuddannelserne

I begyndelsen af maj måned afprøvedes et nyt undervisningsforløb, der skal sætte fokus på brugen af kilder og kildekritik i gymnasiet. Forløbet er tiltænkt som en introduktion til kildekritik i faget almen studieforberedelse i 1.g. Det første udkast blev udviklet i samarbejde med gymnasielærer Martin Hagen Broch fra Falkonérgården. I efteråret vil forløbet blive videreudviklet med testklasser fra Himmelev Gymnasium og Frederiksborg Gymnasium og HF.

Da Danmark blev til

Skoletjenesten på Vikingskibsmuseet har i det forløbne år deltaget i projektet "Da Danmark blev til", der skal sætte fokus på vikingetid og middelalder i Midt- og Vestsjælland. Ud over at have deltaget i workshops har Skoletjenesten ligeledes været involveret i udviklingen af den første undervisningspakke i forbindelse med projektet.

FOTO: ZOOLOGISK HAVE.

ZOOLOGISK HAVE

2013 er det første hele år, Skoletjenesten Zoo har været i drift efter den ny struktur, hvor dyreafdelingen er sammenlagt med den tidligere formidlingsafdeling. Skoletjenesten Zoo har i hele 2013 arbejdet under eget budgetansvar og refererer direkte til divisionschef René Koppelhus.

Samtidig er der foregået en forandringsproces i forhold til samarbejdet mellem Zoo og Skoletjenesten, der er mundet ud i en ny samarbejdsaftale. Mikel Broe som ene UUA'er erstatter den mangeårige aftale, hvor Zoologisk Have har været tildelt 2 UUA-ressourcer af Skoletjenesten. Som konsekvens heraf holdt Zoo afskedsreception for Pernille Haugård Jensen, der havde sidste arbejdsdag i Zoo den 24. januar 2013.

I forlængelse af denne ændring blev der påbegyndt en ny proces, som skal ændre og udfordre sammensætningen af Zoos undervisere, der altid har været studerende med baggrund i enten lærer- eller biologistudiet. Målet er en struktur med 3 UUM-ressourcer, balanceret med studerende. Derfor er Allan Mæland fra 1. august 2013 blevet ansat som den første UUM'er i Zoo, 22 timer ugentligt.

Skoletjenesten har haft stor glæde af det nye formidlingscenter Zoolab. Året har været brugt til at afsøge Zoolabs potentialer, hvor vi især tror på brugen af Zoolab som et alternativ til Biologisk Værksted 3. Vi håber at kunne tilbyde flere brugerdrevne aktiviteter for andre målgrupper end de nuværende brugere af Bio 3. Vi har længe ønsket at kunne udbyde kvalificerede åbne tilbud for alle grundskolens klassetrin, og Zoolab vil blive en ramme, som vi vil benytte i denne sammenhæng. Målet er, at man efter et kursusforløb vil kunne booke lokale og faciliteter og benytte dem selvstændigt uden brug af Zoos egne undervisere.

Naturvejlederstillingen med Cecilie Meyer har vist sig utrolig givtig for Skoletjenesten Zoo. Flere fælles projekter er blevet til, og samarbejdet fortsætter fremadrettet.

I forsommeren blev Skoletjenesten Zoo kraftigt mærket af den landsdækkende lærerlockout, hvor et stort antal forløb over en 4-ugers periode måtte aflyses. Resten af forsommeren og op til sommerferien blev mange forløb aflyst, givetvis i et forsøg på at indhente den tabte undervisningstid på skolerne. Denne kendsgerning, kombineret med en manglende deltagelse i Naturvidenskabsfestivalen i uge 39, afspejles i dette års besøgsstatistik, som viser et fald på knapt 10.000 elever sammenlignet med sidste år. Det er alligevel vores klare mål

fortsat at have Skoletjenesten Zoo som førende uformelt læringsmiljø. Vi er fortrøstningsfulde og sikre på, at vores prioriteringer og nye vision og mission vil fortsætte med at udvikle Skoletjenesten i Zoologisk Have i den rigtige retning.

Undervisning og projekter

Learning Museum

Skoletjenesten Zoo deltog i den sidste del af projekt Learning Museum, som er et landsdækkende udviklings- og samarbejdsprojekt. Learning Museum har haft som mål at styrke og udvide samarbejdet mellem museumsverdenen, læreruddannelserne og skoleverdenen. Skoletjenesten Zoo med Pernille Haugård indgik i denne sammenhæng et samarbejde med Læreruddannelsen Zahle. Efter seminaret i Odense d. 4. april er evalueringsskemaer fra samarbejdet blevet indleveret, og de endelige artikelskriverier skal aftales endeligt mellem Learning Museum og de respektive kulturinstitutioner.

UD I NATUREN

Natur

Nedenstående materiale er tænkt som inspiration til egne oplevelser i den vilde natur. Tanken med materialet er, at give lyst til at blive forundret over naturen og stille spørgsmål til den. Zoos grejbase omfatter grej, der eventuelt vil kunne anvendes i forbindelse med nogle af aktiviteterne.

Ideer til aktiviteter

Find dyrespor i sneen

Tag ud i skoven og led efter dyrespor i sneen.

Undersøg vandets former

Find frosten i naturen og tal om, hvordan den tager sig ud. Lidt forsøg med is og salt – find af hvad der sker.

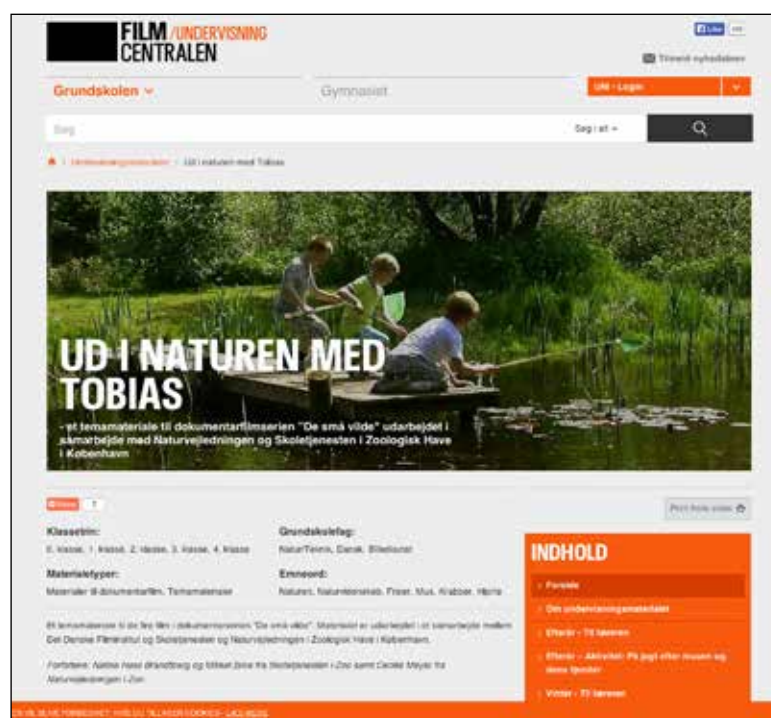
Find på et troldseeventyr

Find et godt sted at sidde i skoven og lad dig inspirere af skovens lyde og lugte til at skrive dit helt eget troldseeventyr. Byg din egen tryllestav.

Lyt efter fugle

Lyt og se efter fugle, og noter, hvor mange forskellige fugle du opdager.

Se bilag for mere detaljerede beskrivelser af aktiviteterne.

Det Danske Filminstitut

Samarbejde om 4 spillefilm, "Ud I Naturen Med Tobias", hvor Skoletjenesten og Zoos naturvejleder har udviklet og produceret undervisningsmaterialer til alle 4 børnefilm. Filmene skal inspirere børn og voksne til at udnytte den danske natur på alle årstider. Projektet er et samarbejde med Det Danske Filminstitut, som Skoletjenesten Zoo tidligere har samarbejdet med.

PlayingMondo/Euman

Zoo og PlayingMondo har i foråret 2013 indledt et samarbejde omkring udvikling af en applikationsstyret digital platform, som giver elever mulighed for selv at designe, ud- og afvikle kvalificerede gps-baserede læringsspil før, under og efter et besøg i Zoo. Vi er særligt interesserede i, at elever og klasser udfordrer hinanden på fagligt relevante opgaver, de selv har udviklet, og gør det på tværs af såvel faglige niveauer som temaer. Det er Zoos ønske at kunne bidrage med at facilitere samarbejder på tværs af skolerne. Samarbejdet vil indbefatte ansøgningsarbejde omkring anskaffelse af tablets som klassesæt samt udvikling af virtuel platform.

Gadehaveskolen

Skoletjenesten og Naturvejledning i Zoo har med Gadehaveskolen indgået en partnerskabsaftale med det formål at sikre udviklingen af et forpligtende samarbejde, hvor parterne i fællesskab sikrer, at der arbejdes på at designe og udvikle en række unikke læringsforløb. Det er målet, at samarbejdet skal fremme og udvikle nye undervisningsmetoder og -former, der kan skabe nye veje mellem folkeskolen og skoletjenester på kulturinstitutionerne. Partnerskabet skal give eleverne på Gadehaveskolen et konkret fundament, begrebs- og læringsmæssigt, inden for det naturvidenskabelige område og vil indeholde en række konkrete forløb, der over en 2-3-årig periode designes og udvikles for at skabe et solidt erfaringsgrundlag hos eleverne. Projektet evalueres årligt med henblik på justeringer og ændringer af samarbejdet og indarbejdelse af nye idéer.

Skovshoved Skole

Skoletjenesten og Skovshoved Skole har i foråret indledt en fin dialog omkring særlige undervisningsforløb, hvor Zoo benyttes som faglig platform for flere fag på skolen. Det er hensigten, at vi afprøver et projekt med to udskolings- og to indskolingsklasser.

Undervisningsaktiviteter***Turbo 2012/13***

Som led i samarbejdet mellem kulturinstitutioner og skoler i Københavns Kommune blev der i år planlagt og afviklet forløb med i alt 20 dages undervisning for hhv. Nørrebro Park Skole og Baunehøj Skole. Forløbene blev afviklet i efteråret 2012 og igen i foråret 2013. Projektets omdrejning er faglig læsning i et intensivt undervisningsforløb, der blev foldet ud både i Zoo og på skolerne. Alle elever var screenet via en faglig test og efterfølgende tilbudt forløbet. Både særligt stærke elever og elever med faglige udfordringer kan tilbydes forløbet. Således blev eleverne sammensat som unikke hold på tværs af en hel udskolingsårgang.

Nørrebro Park Skole tilføjede projektet en dimension via en løben-

de dokumentation med videooptagelser af hele deres forløb. Som introduktion blev holdet tilbudt et endagskursus på Pædagogisk IT (PIT), hvor Torben Bichel Nielsen underviste i optageteknik. Eleverne fra Nørrebro Park Skole afsluttede deres forløb med en stor præsentation, hvor fremlæggelser og producerede film blev livestreamet fra Zoos undervisningslokaler til skolens auditorium, hvor alle udskolingselever var samlet. Efter hver præsentation havde eleverne på skolen mulighed for at stille spørgsmål til grupperne i Zoo. Begge forløb var store succeser, og eleverne viste stort engagement og motivation.

Baunehøj Skole afsluttede deres forløb med en stor dissektionsøvelse og præsentation, som blev omdrejningspunkt for en af dagene i Zoos deltagelse på dette års Dyrskue i Roskilde i uge 23. Som et led i deres forberedelse fremlagde holdet en stor dissektionsøvelse i værkstedsugen i uge 20. Tak til Baunehøj Skole for deres store engagement i projektet.

FOTO: ZOOLOGISK HAVE.

Værkstedsuge, uge 20

I år afholdt vi som noget nyt en værkstedsuge på pladsen bag ved Zoolab. Stedet viste sig at være fint velegnet til aktiviteterne, der i år omhandlede fødevarer og produkter fra husdyr og landbrug. Ugen var velbesøgt med besøg af ca. 800 børn, som var tilmeldt eller blot dukkede op. Aktiviteterne bestod af 8 åbne værksteder, hvor eleverne fik mulighed for at bearbejde og undersøge produkter og råvarer fra landbruget. Samarbejdet med Slagteriskolen i Roskilde blev gentaget, og slagteren Jens Jannicke deltog med en udskolingsklasse, der formidlede udskæringer af slagtesvin. De fremmødte elever kunne bl.a. prøve at fremstille pølser med brug af grisetarmer og friskrørt fars. Som nævnt deltog turbo-holdet fra Baunehøj med en hønsedissektionsdemonstration.

FOTO: ZOOLOGISK HAVE.

Udviklingsarbejde i Zoos Skoletjeneste

D. 17. november og d. 15. juni afviklede Skoletjenesten endnu 2 udviklingsdage, hvor alle oplæg for mellemtrin 2 samt udskoling blev sat under lup; den samme proces, som oplæggene for indskoling og mellemtrin 1 har været igennem.

Målet er færre, men mere kvalificerede forløb, der alle er underlagt samme krav om læring og kvalitetssikring. Skoletjenesten i Zoo udbyød ved projektets start mere end 60 forskellige undervisningstilbud, alle niveauer inklusive. Målet for projektet er en betydeligt reduceret oplægssportefølje med en klar og styrket profil.

D. 15. juni blev der endeligt formuleret en egentlig mission og vision for Skoletjenestens undervisning i Zoo. Såvel mission som vision lægger sig naturligvis tæt op ad Skoletjenestens overordnede vision, men er præciseret i forhold til fagfaglighed og virkemidler.

IBO 2013

Som forberedelse til den 23. Internationale Biologi Olympiade (IBO) deltog fire danske studenter i 2 dages workshop i Skoletjenesten. Målet var at træne færdigheder i faget evolutionary ethology, og for første gang i de ni år, Danmark har deltaget i den internationale biologiolympiade, indgik der to elever fra 2. g. sammen med to nybagte studenter i det danske team. I år lykkedes det for Olivia Ette Heinrich, Virum Gymnasium, Simon Albrechtsen, Borupgaard Gymnasium (2. g.) og Jon Nørgaard Poulsen, Herning Gymnasium, at opnå bronze-medaljer, mens Simon Guldager Andersen, Holstebro Gymnasium (2. g.) fik Certificate of Merit (gives til de 10 % af deltagerne, som ligger lige under medaljerækken).

Undervisningsaktiviteter uden for Zoologisk Have

Roskilde Dyrskue, 7.-9. juni 2013

Skoletjenesten har i samarbejde med de to uformelle læringsmiljøer, Slagteriskolen i Roskilde samt fem skoleklasser, udviklet fire workshops, som blev afholdt på Roskilde Dyrskue fredag d. 8. juni. De fire workshops var et tilbud til de 3.627 besøgende skoleelever og bestod af følgende: dissektion af høns, "fra fløde til smør", "fra gris til pølse" og "fra får til uld". Forberedelsen for de fem klasser var en kombination af besøg på de tre læringsmiljøer samt et arbejde på skolerne. Af andre aktiviteter for børn blev der afholdt tre forskellige pædagogiske værksteder. I alt 79.155 gæster besøgte dyrskuet.

Ansøgninger og fonde

Zoo Science

Zoos nye site for gymnasieundervisning er klar i en testversion. Programmeringsarbejdet er udført af webbureauet Peytz & Co., som

har været en fin samarbejdspartner. Testversionen kan ses på <http://wordpress-zooscienceshop-dk.test.dev.peyztz.dk/> og bliver endeligt tilgængelig for Skoletjenestens brugere, så snart indholdet er på plads. Sitet er blevet til på baggrund af Tips- og Lottomidler ansøgt hos Ministeriet for Forskning, Innovation og Videregående Uddannelser.

Andet

Vi planlægger til efteråret at søge midler til digitale hjælpemidler til brug i flere af de nye tilbud, som vi har i udvikling. Bl.a. vil projektet med PlayingMondo nødvendiggøre brug af tablets i classesæt.

Lærerkurser m.v.

Kørekortskurser til Biologisk Værksted 3

I løbet af skoleåret er der afholdt 2 kørekortskurser for pædagoger. Omdrejningspunktet er håndtering af dyr i en pædagogisk faglig kontekst. Kurset giver mulighed for at benytte læringsrummet Biologisk Værksted 3. Nye pædagogiske lærerkurser har været under udvikling i det forløbne år og vil snart udbydes.

Netværk og studiegrupper

Mikkel Broe sidder i referencegruppen i NTS-centret i Region Hovedstaden, i styregruppen "Science på Frederiksberg 2013" samt deltager i en arbejdsgruppe i forbindelse med Bohr-året 2013.

Konferencer, møder og rejser

Pernille Haugård Jensen og Mikkel Broe har begge deltaget i hovedparten af Skoletjenestens møder, temadage og studietur til Berlin i uge 48/2012 samt i mødeaktiviteter i DAZA-regi. Mikkel Broe deltog i Uddannelsesforum 2012 i Bella Center og i Big-Bang-konferencen, uge 12/2013.

Publikationer/artikler

"Populationsdynamik i Zoo", Biofag, nr. 1, 2012.

Lærer- og pædagogstuderende

8 lærerstuderende fra læreruddannelserne på Frederiksberg, Blaagaard og Zahle har afviklet deres 3- og 4-ugers praktikforløb i Skoletjenesten i Zoo.

BESØGSSTATISTIK, SKOLEÅRET 2011-2012**Elever der har modtaget undervisning**

	Region Hovedstaden	Region Sjælland	Øvrige Danmark	Sverige	Ikke oplyst kommuner	I alt
Arbejdermuseet	10.021	1.552	3.404	0	0	14.977
Arken	7.553	2.681	467	158	27	10.886
Danmarks Akvarium	5.948	247	121	0	0	6.316
Danmarks Tekniske Museum	3.064	345	221	78	0	3.708
Designmuseum Danmark	2.838	436	699	82	160	4.215
Det Nationalhistoriske Museum *	5.172	606	187	0	0	5.965
Film-X	4.363	1.070	460	0	0	5.893
Københavns Befæstning	3.958	117	104	0	0	4.179
Københavns Museum	6.216	679	441	0	0	7.336
KØS**	1.237	2.345	0	0	0	3.582
Museet for Samtidskunst	301	732	40	0	0	1.073
Nationalmuseet	18.515	5.520	4.623	184	138	28.980
Nikolaj Kunsthal	1.971	70	180	0	15	2.236
Sagnlandet Lejre	3.119	2.194	414	0	5.689	11.416
Skoletjenesten Musik	923	198	0	0	4.379	5.500
Statens Museum for Kunst	14.109	4.320	4.009	321	1.323	24.082
Staten Naturhistoriske Museum	17.231	3.083	3.057	32	3.046	26.449
Sydvestsjælland Museum***	0	0	0	0	3.500	3.500
Thorvaldsens Museum	8.551	1.734	947	0	0	11.232
Vikingskibsmuseet	6.679	4.234	525	25	103	11.566
Zoologisk Have	26.052	4.249	295	150	0	30.746
I alt	147.821	36.412	20.194	1.030	18.380	223.837

* Det Nationalhistoriske Museum på Frederiksborg Slot

** KØS Museum for Kunst i det offentlige rum

*** Det samlede antal elever, der har modtaget undervisning i 2011 var 7.027.

BESØGSSTATISTIK, SKOLEÅRET 2011-2012**Anslået samlet antal elever**

	Region Hovedstaden	Region Sjælland	Øvrige Danmark	Sverige	Ikke oplyst kommuner I alt	
Arbejdermuseet	12.461	2.181	3.777	0	0	18.419
Arken	7.553	2.681	467	158	27	10.886
Danmarks Akvarium	15.726	1.339	280	179	43	17.567
Danmarks Tekniske Museum	3.064	345	221	78	1.798	5.506
Designmuseum Danmark	2.838	436	699	82	160	4.215
Det Nationalhistoriske Museum *	8.398	645	209	76	0	9.328
Film-X	4.363	1.070	460	0	0	5.893
Københavns Befæstning	3.958	117	104	0	0	4.179
Københavns Museum	13.596	1.161	634	51	0	15.442
KØS**	1.500	2.700	44	0	0	4.244
Museet for Samtidskunst	447	1.392	40	0	0	1.879
Nationalmuseet	28.980	7.383	5.290	345	299	42.297
Nikolaj Kunsthal	2.894	288	302	0	15	3.499
Sagnlandet Lejre	3.119	2.194	414	0	5.689	11.416
Skoletjenesten Musik	923	198	0	0	4.379	5.500
Statens Museum for Kunst	20.147	5.188	4.598	718	2.896	33.547
Staten Naturhistoriske Museum	17.231	3.083	3.057	32	3.046	26.449
Sydvestsjælland Museum***	0	0	0	0	3.500	3.500
Thorvaldsens Museum	8.551	1.734	947	0	0	11.232
Vikingskibsmuseet	7.729	5.158	619	25	155	13.686
Zoologisk Have	26.052	4.249	295	150	31.825	62.571
I alt	189.530	43.542	22.457	1.894	53.832	311.255

* Det Nationalhistoriske Museum på Frederiksborg Slot

** KØS Museum for Kunst i det offentlige rum

*** Det samlede antal elever, der har modtaget undervisning i 2011 var 7.027.

BESØGSSTATISTIK, SKOLEÅRET 2012-2013**Elever der har modtaget undervisning**

	Region Hovedstaden	Region Sjælland	Øvrige Danmark	Sverige	Ikke oplyst kommuner	I alt
Arbejdermuseet	9.941	1.957	3.143	0	0	15.041
Arken	3.895	1.318	122	0	0	5.335
Den Blå Planet	4.087	642	627	17	0	5.373
Danmarks Tekniske Museum	3.257	120	166	79	0	3.622
Designmuseum Danmark	7.188	796	988	490	66	9.528
Film-X	5.402	1.332	654	0	0	7.388
Københavns Befæstning	5.800	326	120	0	31	6.277
Københavns Museum	3.814	748	857	20	0	5.439
KØS**	506	1.584	0	0	0	2.090
Museet for Samtidskunst	182	964	0	30	0	1.176
Musikken i Skoletjenesten	1.447	85	0	0	3.151	4.683
Nationalmuseet	19.999	4.948	5.121	63	159	30.290
Nikolaj Kunsthal	1.147	33	13	0	0	1.193
Sagnlandet Lejre	3.469	2.159	222	0	216	6.066
Statens Forsvarshistoriske Museum	3.415	995	1.628	23	0	6.061
Statens Museum for Kunst	13.914	3.430	4.204	229	3.273	25.050
Staten Naturhistoriske Museum	16.014	2.277	2.620	54	6.306	27.271
Thorvaldsens Museum	7.331	1.328	590	0	214	9.463
Vikingskibsmuseet	4.848	3.905	982	23	0	9.758
Zoologisk Have	23.272	4.276	339	150	0	28.037
I alt	138.928	33.223	22.396	1.178	13.416	209.141

** KØS Museum for Kunst i det offentlige rum

BESØGSSTATISTIK, SKOLEÅRET 2012-2013**Anslået samlet antal elever**

	Region Hovedstaden	Region Sjælland	Øvrige Danmark	Sverige	Ikke oplyst kommuner	I alt
Arbejdermuseet	15.611	3.640	4.483	0	0	23.734
Arken	5.409	2.007	132	45	0	7.593
Den Blå Planet	20.991	5.088	3.670	1.567	0	31.316
Danmarks Tekniske Museum	3.257	120	166	79	0	3.622
Designmuseum Danmark	8.747	1.220	1.218	610	96	11.891
Film-X	5.548	1.332	654	0	0	7.534
Københavns Befæstning	5.800	326	120	0	31	6.277
Københavns Museum	6.306	996	1.059	30	0	8.391
KØS**	768	1.871	0	0	0	2.639
Museet for Samtidskunst	391	2.180	0	30	47	2.648
Musikken i Skoletjenesten	1.447	85	0	0	3.151	4.683
Nationalmuseet	26.283	6.416	6.632	201	384	39.916
Nikolaj Kunsthal	1.671	43	90	0	0	1.804
Sagnlandet Lejre	6.946	3.339	222	0	216	10.723
Statens Forsvarshistoriske Museum	3.415	995	1.628	23	0	6.061
Statens Museum for Kunst	18.890	4.267	4.375	461	4.988	32.981
Staten Naturhistoriske Museum	16.014	2.277	2.620	54	6.306	27.271
Thorvaldsens Museum	7.331	1.328	590	0	214	9.463
Vikingskibsmuseet	6.268	5.167	1.050	214	0	12.699
Zoologisk Have	23.272	4.276	339	150	55.091	83.128
I alt	184.365	46.973	29.048	3.464	70.524	334.374

** KØS Museum for Kunst i det offentlige rum